

DIÀLEGS - 4

Valencià: llengua i literatura

4t curs d'ESO

ORIENTACIONS I RECURSOS DIDÀCTICS

JOSEP MARTINES (COORDINADOR)

JOSEP ESCOLANO

JAUME FORNÉS

GLÒRIA GÓMEZ

JOSEP MARTINES

CATERINA MARTÍNEZ

MARISA TOMÀS

Coordinator de l'edició: Josep Martines

Disseny coberta: Equip Marfil

Il·lustracions: Esperança Martínez

© Editorial Marfil, SA.

© JOSEP M. ESCOLANO
JAUME FORNÉS
GLÒRIA GÓMEZ
JOSEP MARTINES
CATERINA MARTÍNEZ
MARISA TOMÀS

ISBN.: 978-84-268-1407-4
Dipòsit Legal: A-771-2008

Fotomecànica, Fotocomposició i Impressió
Gráficas Alcoy · Sant Eloi, 17 · 03804 ALCOI

Edita:
Editorial Marfil, SA.
C/ Sant Eloi, 17
Tel.: 96 552 33 11 · Fax: 96 552 34 96
www.editorialmarfil.com
03804 ALCOI

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, ja siga electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright i de la casa editorial.

Paper
(ECF)
Producte
Ecològic

FOTOCOPIAR LLIBRES
NO ÉS LEGAL

ÍNDEX

PRESENTACIÓ I METODOLOGIA

1. Introducció	5
2. Plantejament didàctic i estructura de llibre	5
2.1. Contacte	7
2.2. Comunicació i textos.....	7
2.3. Literatura	8
2.4. Tècniques literàries.....	9
2.5. Les persones i les llengües	9
2.6. Coneguem la llengua.....	9
2.7. Resum	10
2.8. Comprovació	10

ÍNDEX DE CONTINGUTS I D'OBJECTIUS

1. Objectius generals de l'àrea de Valencià: llengua i literatura.....	13
2. Continguts de l'àrea de Valencià: llengua i literatura	14
3. Objectius específics de <i>Diàlegs-4</i>	19

TAULA DE CONTINGUTS DE *DIÀLEGS – 4*..... 26

CRITERIS D'AVUACIÓ..... 30

ORIENTACIONS I RECURSOS DIDÀCTICS DE *DIÀLEGS – 4*..... 33

Unitat 1	Fantàstica imaginació.....	33
Unitat 2	Res no és el que sembla.....	50
Unitat 3	Els moderns.....	63
Unitat 4	Allò que l'ull no veu.....	76
Unitat 5	Colze a colze, pas a pas.....	88
Unitat 6	Ser jove, quina moguda!.....	101
Unitat 7	La publicitat.....	114
Unitat 8	Un debat de bat a bat.....	129

PRESENTACIÓ I METODOLOGIA

1. INTRODUCCIÓ

Us presentem *Diàlegs-4*.

Diàlegs-4 és un material didàctic adreçat a l'ensenyament de la llengua i la literatura a alumnes de 4t d'ESO; tanca la línia de materials didàctics que abasta tota aquesta etapa de l'ensenyament.

En aquest llibre de recursos trobareu recomanacions per a traure'n el màxim profit i per a adaptar-lo a situacions de classe diverses. *Diàlegs-4* pretén d'ajustar-se a les necessitats del professorat i de l'alumnat. Docents i aprenents trobaran en *Diàlegs-4* motivació i se sentiran identificats amb temes que són del seu interès i de plena actualitat.

En *Diàlegs-4* hi ha vuit unitats; totes s'organitzen en vuit blocs:

- I. CONTACTE
- II. COMUNICACIÓ I TEXTOS
- III. LITERATURA
- IV. TÈCNIQUES LITERÀRIES
- V. LES PERSONES I LES LENGÜES
- VI. CONEGUEM LA LENGUA
- VII. RESUM
- VIII. COMPROVACIÓ

2. PLANTEJAMENT DIDÀCTIC I ESTRUCTURA DEL LLIBRE

Diàlegs-4 parteix de la convicció que **aprendre llengua és, sobretot, aprendre a fer-la servir**. En el nostre cas, aquest principi pren un valor específic.

Sovint oblidem que ensenyar valencià a casa nostra és una cosa ben diferent d'ensenyar llatí, espanyol o anglès. No ens podem permetre el luxe de convertir les nostres classes en una mena de sessions de dissecció gramatical, ni encara textual, on la llengua siga un cos que cal analitzar i esquarterar. No podem esmerçar aqueixos escassos cinquanta minuts a fer exercicis que poc tenen a veure amb l'ús efectiu, amb l'intercanvi d'informació: amb la **comunicació**. L'anàlisi de les oracions o dels textos ens servirà de ben poc si no és un instrument per a arribar a ser bons comunicadors: a **comprendre**, a **parlar**, a **llegir** i a **escriure** més bé i amb més eficàcia. Aïllar les parts de la frase, distingir la mena de text que ens han posat al davant o trobar els connectors d'un fragment són mers exercicis d'ensinistrament (d'afegitó, ben avorrits [!]) si no ens aprofiten per a augmentar la nostra **competència comunicativa**. Potser no és cap bajanada recordar que una metodologia per a l'ensenyament de la llengua serà bona si serveix precisament per a això: per a ensenyar aqueixa llengua, per a ensenyar a utilitzar-la. No podem supeditar aqueix objectiu al seguiment d'una metodologia més o menys nova; tampoc ens sembla encertat oblidar l'interès que puguen tenir les nostres propostes de treball en favor de l'aplicació d'un enfocament més o menys suggestiu.

D'una altra banda, hi ha qui ha convertit la classe en una reproducció de situacions de parla on els missatges que els alumnes reben o aprenen a donar no tenen gaire a veure amb la seua realitat més immediata d'adolescents. La llengua és un mitjà per a aconseguir coses que ens interessen: ens serveix per a aproximar-nos al món, per a fer-nos-hi un lloc, per a definir-nos com a persones i per a relacionar-nos amb els altres. Segons això, un adult, quan s'esforça a aprendre un idioma sol fer-ho perquè pensa que, potser, l'ha de necessitar en la faena o perquè vol viatjar o, per ventura, simplement perquè és moda. Redactar una carta comercial, demanar una habitació o dur avant una

conversa de negocis amb l'idioma en qüestió són necessitats que haurà de satisfer. En aquest cas, aqueixes necessitats concretes es converteixen en la font de motivació a què convindrà recórrer a classe.

Semblantment, nosaltres ens hem de demanar: què interessa als nostres alumnes?, quines aficions tenen?, quins temes els agraden? És ací on tenim **els mitjans de motivació** més efectius per a les nostres classes: parlar sobre allò que els interessa i escriure sobre temes que els criden l'atenció; en definitiva, es tracta de convertir la llengua en instrument per a rebre i per a donar informació entre usuaris amb una edat i amb uns interessos específics.

Encara hi ha un altre condicionant ben important de la nostra tasca: **el medi sociolingüístic**. És ben sabut que ací podem fer vida normal parlant només castellà. El carrer no crea encara la necessitat comunicativa que hauria de moure a l'aprenentatge de la nostra llengua. Mentre que això no canviarà, ens veurem en la necessitat de recrear, per a l'aula i en valencià, els materials, les situacions i els temes que puguen engrescar els aprenents. Haurem de recercar els mitjans per a presentar contextos reals o, si més no, versemblants i, per damunt de tot, engrescadors. Hem d'aconseguir que escoltar, parlar, llegir i escriure no siguen un simple exercici escolar, sinó mitjans per a **bescanviar informació de debò**.

Cal afegir a tot açò el fet que el valencià rep majoritàriament encara el tractament de segona llengua: en la major part dels centres hi ha hores de valencià i la majoria (si no totes!) de les altres assignatures es fan en castellà. Siga quina siga la llengua de casa, el nostre alumnat té, doncs, poques oportunitats de desplegar les seues habilitats comunicatives en valencià dins el sistema educatiu actual.

Part dels nostres alumnes, com bona cosa de ciutadans d'aquest país, estan condicionats per **normes d'ús lingüístic** de tipus restrictiu: parlen valencià només amb els coneguts; canvien de llengua en trobar-se present un castellanoparlant; tant valencianoparlants com castellanoparlants poden adoptar actituds intolerants amb l'ús de la llengua en determinats contextos, poden mostrar rebuig davant dialectes o davant nivells de parla concrets... L'ensenyament és un àmbit (no l'únic ni el més decisiu) amb un paper important en la modificació d'aqueixos hàbits lingüístics. Com és ben sabut l'instrument més eficaç de què disposa el sistema educatiu és la generalització de l'ús **vehicular de la llengua**. Nosaltres, dins la classe de valencià, també tenim possibilitats d'actuació i, és clar, responsabilitat dins aquesta nostra parcel·la.

En primer lloc, el mateix plantejament, que acabem d'exposar des d'una perspectiva de millora de la capacitat comunicativa, té una conseqüència sociolingüística clara. Quan convertim la llengua en **mitjà de comunicació dins l'aula** incidim directament sobre **les actituds** i sobre els **hàbits lingüístics** dels usuaris: permetem que, si més no en aqueix context, els alumnes valencianoparlants s'expressen en la seua llengua davant el grup, que s'adrecen en valencià als alumnes no-valencianoparlants o que aquests perden pors i inhibicions. Els aprenents llegiran i rebran en valencià informacions que habitualment els arriben en espanyol; així introduïm la llengua en àmbits en els quals no es corrent i fem possible que determinats temes siguen també en valencià.

És molt important en aquest cas que les propostes de treball permeten una **interacció oberta i dinàmica** dins la classe. D'acord amb les nostres possibilitats, les quatre habilitats bàsiques (**escoltar, parlar, llegir i escriure**) s'hi han de succeir de manera fluïda i interdependent. Hem de plantejar activitats de treball individualitzat, activitats per a petit grup i activitats per a gran grup. Hem de fer servir **materials reals** (o versemblants) escrits i orals en registres i en varietats dialectals diversos.

En segon lloc, convé que introduïm de manera progressiva la **reflexió** sobre l'ús mateix de la llengua. És fonamental presentar realitats que sovint passen desapercebudes al parlant mitjà com ara la variació lingüística i el prejudici o el canvi lingüístics. Això s'ha de dur a terme implicant l'alumne, fent que s'adone del seu propi comportament lingüístic, que s'escolte, que s'observe.

Encara hem de comptar amb els factors que afecten d'una manera més àmplia el desplegament intel·lectual i social de l'aprenent. La llengua i la classe de llengua són un bon marc per a ensenyar a **analitzar la realitat** i per a **millorar els comportaments, les actituds i les opinions dels nostres**

alumnes, en definitiva, aprenents i usuaris de la llengua i ciutadans. No és gens difícil de trobar el vincle entre el plantejament didàctic i sociolingüístic que hem descrit i la consecució d'aquesta mena d'objectius. El treball amb els textos és una bona eina per a **despertar l'esperit crític** dels alumnes davant la societat, per a afavorir les **actituds de respecte i d'acceptació del diferent** o per a **analitzar els prejudicis**.

Per tot açò considerem que l'opció més ajustada des d'una perspectiva lingüística, pedagògica i sociolingüística és la inspirada per l'**enfocament comunicatiu**, enriquit amb les aportacions de fonts diverses (l'estructuralisme, la gramàtica del text, etc.).

Arreu de cada unitat i sota el rètol "**Recerca i expressió**" proposem activitats que pretenen implicar l'alumnat en tasques individuals o de grup basades en l'aplicació i en la síntesi dels aspectes treballats en cada ocasió. Són activitats properes al concepte de *projecte* en què s'integren habilitats lingüístiques i cognitives diverses. Solen demanar la realització de petites recerques fora de l'aula i la plasmació dels resultats en informes, exposicions orals davant la classe, elaboració de material gràfic, etc. Us recomanem que les dugeu a terme, en funció de les vostres necessitats i dels vostres condicionaments.

2.1. CONTACTE

Les activitats que proposem en aquest bloc pretenen fonamentalment copsar l'atenció dels nostres alumnes ja des d'un bon començament. Alhora s'hi fa una primera aproximació al treball dels objectius programats. Ens sembla essencial, en començar qualsevol activitat, posar els mitjans perquè els alumnes s'hi senten implicats o, almenys, encuriolats. Per això hem ideat aquest primer bloc com una proposta per a **crear expectativa**. Aquest mateix plantejament fa que, al llarg del llibre, les primeres activitats de cada bloc resulten les més motivadores.

D'una altra banda, la pedagogia més avançada ha fet veure la necessitat de partir dels **coneixements previs** de l'aprenent. Integrem les novetats a partir de la informació prèvia que en poden tenir. És, doncs, molt important plantejar activitats que impliquen l'actualització del bagatge que els nostres alumnes, sens dubte, tenen dels temes que els proposem. És una bona estratègia per a afavorir l'assimilació de la informació nova i per a augmentar la implicació (intel·lectual i afectiva) de l'aprenent amb l'objecte d'estudi. Tot açò pretén incidir sobre **l'aprenentatge significatiu**.

2.2. COMUNICACIÓ I TEXTOS

Aquest segon bloc és el nucli de cada unitat. Presenta situacions adequades per a treballar les **competències comunicatives**. Plantegem en aquest bloc contextos que tracten de ser alhora versemblants i atractius, **significatius** per al nostre alumnat.

En seleccionar els textos que treballem en *Diàlegs-4*, tant en aquest bloc com en la resta del llibre, hem tingut en compte els tres criteris següents:

1) Que es tractés de textos capaços de despertar l'interés dels aprenents. Per això hem recorregut a temes com ara:

Unitat 1: El cinema fantàstic.

Unitat 2: La capacitat d'observació.

Unitat 3: Ser modern.

Unitat 4: La percepció i la realitat.

Unitat 5: La solidaritat.

Unitat 6: Ser jove.

Unitat 7: La publicitat.

Unitat 8: Els fòrums i els espais de debat.

2) Presentar **tota classe de textos** segons una tipologia que permetés un rendiment didàctic i lingüístic satisfactori. En tot el llibre trobareu textos conversacionals, descriptius, narratius, instructius

i, sobretot, explicatius, argumentatius i retòrics. Per bé que cada tema se centra fonamentalment en un tipus de text en concret, hem procurat que en cada unitat n'hi haja de menes diferents. La coherència en el plantejament de les activitats i la mateixa actuació comunicativa real així ens ho han aconsellat. A més, **l'anàlisi textual s'ha posat sempre al servei del treball de les competències comunicatives.**

D'acord amb el plantejament sociolingüístic que hem exposat adés, hem tractat de proposar textos variats també pel que fa a l'adscripció dialectal i al nivell de llenguatge. Ja és hora de reflexionar sobre el tractament, al nostre parer poc encertat, que s'ha donat sovint a la diversitat dialectal. Les tirallongues de trets distintius dels diversos parlars han provocat més d'una vegada un efecte contrari al que buscàvem. Lluís Aracil ja suggeria quin podria ser el camí:

*Opino que l'educació deu(ria) familiaritzar els catalans amb algun(s) dialecte(s) diferent(s) del local, per tal d'acostumar-los a reconèixer i entendre l'idioma sota diverses formes. (Lluís Aracil, "Educació i sociolingüística", dins *Papers de sociolingüística*, Barcelona, La Magrana, 1982², p. 189-199)*

Ens estimem més, sobretot en aquests cursos, presentar textos on aqueixa diversitat es fa palesa de manera directa, natural i contextualitzada. Afavorir la incorporació de geosinònims simplement com a sinònims ens ajudarà a enriquir la competència lèxica de l'alumne. Això dins el procés d'adquisició de la modalitat estàndard i sense que en cap moment hi haja rebuig del propi parlar.

Així mateix hem procurat incidir sobre la diversitat pel que fa al nivell de llenguatge. Un bon usuari de la llengua és aquell que, entre altres coses, és capaç d'adaptar el seu discurs a cada circumstància comunicativa. Es tracta més d'una qüestió d'adequació que no de correcció en termes tradicionals.

3) Les activitats que proposem al voltant dels textos permeten la integració de les quatre habilitats, sense deixar de banda l'**expressió oral**.

En la majoria de les unitats l'expressió oral té reservat un espai propi i coordinat amb el desplegament de la comprensió i de l'expressió escrita: donar l'opinió pròpia sobre un tema; explicar les conclusions a què ha arribat el grup de treball; explicar verbalment la biografia d'un personatge famós donat; justificar els avantatges de fer un viatge determinat i no un altre; preparar una conferència; participar en una taula redona... En general cal assegurar-nos que quan proposem activitats d'expressió oral hi haja intercanvi real de comunicació.

2.3. LITERATURA

La història de la literatura en *Diàlegs-4* és una selecció representativa d'autors i de textos de la nostra literatura moderna, que s'ha fet tenint en compte el tipus de receptor: un adolescent del s. XXI que desconeix la literatura i el context històric d'aquest. Tots els textos han estat adaptats a les característiques de la llengua actual a fi de facilitar-ne la comprensió i d'acostar la literatura antiga a un públic que s'inicia en aquesta disciplina.

Els continguts apareixen sempre vinculats a la producció literària ja que l'objectiu fonamental és conèixer aquesta i no sols les característiques teòriques que defineixen autors i obres. És fonamental per a nosaltres que totes les manifestacions literàries estudiades apareguen situades en el temps i en l'espai. Aquesta contextualització permet als alumnes atansar-se de forma concreta i pràctica als textos i als autors. Les il·lustracions, els mapes, els esquemes són eines valuoses que ens faciliten l'aconseguint d'aquest objectiu.

Al llarg de les unitats apareixen estratègies variades d'acostament a la realitat immediata d'un adolescent actual; a parer nostre, són remarcables les propostes de petits treballs de recerca orientats a reconèixer en el present les petjades del passat i de la nostra identitat com a poble. Fugim d'explicacions teòriques eixutes i denses i ens centrem en les característiques literàries d'autors, èpoques o obres mitjançant activitats en què els alumnes dedueixen o **recerquen** la informació necessària. L'objectiu és que els alumnes senten que la literatura és una manifestació cultural universal que reflecteix les inquietuds i interessos de cada època i que, a pesar de les distàncies temporals, en l'actualitat preocupen

pràcticament les mateixes coses que abans.

Concebem la literatura com una manifestació comunicativa més, que ens permet, com qualsevol altre tipus de text, treballar les habilitats bàsiques de comprendre, parlar, llegir i escriure i, desplegar-les també dins l'àmbit acadèmic: analitzar, sintetitzar, valorar, exposar, investigar, etc. Amb aquesta concepció unitària, hem confeccionat cada unitat amb una estreta imbricació temàtica entre els apartats de COMUNICACIÓ I TEXTOS i LITERATURA. Aquesta imbricació respon a la voluntat esmentada d'actualitzar els continguts literaris i acostar-los a la realitat dels alumnes d'avui.

2.4. TÈCNIQUES LITERÀRIES

Vinculat directament amb l'apartat anterior tractem les **tècniques literàries**. Entenem per tècniques literàries les estratègies d'anàlisi i de composició que tenen com a objectiu facilitar la comprensió dels textos literaris. El discurs literari té unes característiques especials que fa que es diferencie de la resta de discursos. Cal que l'alumnat de secundària sàpia com es pot acostar a unes produccions artístiques que diuen molt més que els mots que apareixen en un poema o en una escena teatral. Hem de dotar l'alumnat dels instruments més adequats que l'ajuden a **descodificar**, és a dir, a "descobrir tots els secrets" d'una obra determinada. Per això treballem ací tècniques literàries com ara els gèneres literaris, els versos, el ritme i la rima, la metàfora i la comparació, les veus de la narració, la representació teatral i els subgèneres de l'assaig.

2.5. LES PERSONES I LES LLENGÜES

Ens ocupem ací d'aspectes que fan referència a la **diversitat lingüística** i a la **història de la llengua**, segons els paràmetres que hem descrit adés. La proposta de Diàlegs-4 inclou, concretament:

Unitat 1: La diversitat lingüística: som iguals, som diferents (1).

Unitat 2: La diversitat lingüística: som iguals, som diferents (i 2).

Unitat 3: Una llengua romànica o neollatina.

Unitat 4: La història de la llengua i la història de nosaltres (1): des dels orígens fins al segle xv.

Unitat 5: La història de la llengua i la història de nosaltres (2): la història d'una davallada (ss. xvi-xviii).

Unitat 6: La història de la llengua i la història de nosaltres (i 3): cap a la recuperació (ss. xix-xx).

Unitat 7: El present i el futur: la planificació lingüística.

Unitat 8: Diversitat i unitat: la variació i l'estàndard.

2.6. CONEGUEM LA LLENGUA

És el bloc reservat al treball del component més estrictament lingüístic. És un espai dedicat a la reflexió sobre aspectes lexicosemàntics, morfosintàctics, fonètics i ortogràfics. Hem fet una **seqüenciació** dels continguts gramaticals que ens permet estudiar, analitzar i portar a la pràctica regles, normes i usos lingüístics des de la varietat d'estratègies didàctiques, des de la diversitat d'activitats i des de l'amplitud de possibilitats que requereix cada cas concret.

La **metodologia** del treball gramatical ens demana que tractem els continguts segons un doble vessant: pretenem que l'alumnat faci servir un aspecte gramatical determinat i que ho aconsegueixca perquè prèviament, o alhora, és capaç d'interioritzar-lo, d'assimilar-lo, d'entendre'l i, per tant, d'incorporar-lo a la seua memòria a llarg termini (MLT). Només així podrem comptar realment amb individus competents, és a dir, amb persones que siguen capaces d'activar els recursos (el corpus gramatical d'una llengua) adquirits d'una forma conscient, reflexiva i experimentada. Per això, en el treball de la gramàtica, tot i tenir un pes important els continguts conceptuals, hi hem fet una insistència especial en la **sistematització** en l'ús dels diferents elements lingüístics. És a dir, ens hi hem fixat especialment en **els continguts procedimentals**. Ara bé, estem convençuts que els procediments sols no fan que

l'alumne siga un bon usuari de la llengua. Això ens ha portat a fer un plantejament de les activitats que combinés la informació teòrica sobre un concepte lèxic, d'un tipus d'oració o respecte a uns sons determinats i la seua correspondència gràfica amb uns enunciats clars i d'instrucció directa per a l'aplicació pràctica del contingut.

Sabem que el coneixement gramatical no farà alumnes competents si no tenen adquirides altres competències, però hem d'insistir en la necessitat de treballar el sistema de la llengua per fer que l'usuari no sols dispose dels instruments sinó que sàpia exactament quins s'hi han d'usar en cada cas o bé on i com pot localitzar-los.

Un comentari especial mereixen el **dictats**. Es tracta d'una activitat gramatical "clàssica" i això pot tenir una connotació negativa que cal esmenar. Amb el dictat, si s'aplica correctament, es treballen totes les habilitats, destreses i capacitats: s'ha d'escoltar i entendre, s'ha de relacionar so amb grafia, s'ha d'escriure i s'ha de llegir. Com a activitat de recapitulació ortogràfica és valuosíssima i molt completa. I a més a més hi ha moltes maneres de plantejar un dictat. Proveu algunes alternatives al dictat més tradicional i n'assaborireu el gust.

Convé, finalment, que no perdem de vista els **contextos d'aprenentatge** que comparteixen alumnat i professorat. Amb les diferències de grau pròpies de cada cas concret, ens trobem amb una situació en què s'ensenya i s'aprén una llengua minoritzada. Això vol dir que, malgrat les diferències entre el fet objectiu que el valencià siga llengua primera (llengua utilitzada en primer lloc, llengua de l'entorn familiar més immediat) o llengua segona (llengua apresada en segon lloc), l'aprenentatge estarà indefectiblement vinculat a la situació de minorització: una situació de minorització que ha de vèncer obstacles aliens a l'objecte lingüístic (consideració social, prejudicis, etc.) però que afecten indefugiblement l'aprenentatge. I convé no oblidar tampoc que cada dia s'incorpora als nostres centres alumnat nouvingut, alumnat que ni tan sols té (o tindrà) el valencià com a llengua segona, sinó com a llengua tercera o quarta. És necessari, per tant, que quan ensenyem gramàtica tinguem en compte aquestes situacions per conèixer-ne les limitacions però també, i sobretot, per aprofitar els avantatges d'aquesta diversitat i de les competències adquirides en altres llengües.

Per aprofundir en aquests aspectes podeu fer servir el *Quadern d'activitats de Diàlegs-4*. (Josep Martines (coord.), Josep M. Escolano, Jaume Fornés, Caterina Martínez, Marisa Tomàs, Glòria Gómez, Ed. Marfil, Alcoi, 2008).

2.7. RESUM

El RESUM arreplega de forma breu els aspectes més importants que han aparegut en cada unitat. Vol actuar com a mitjà per a sistematitzar els conceptes bàsics treballats. Hi distingim els apartats: COMUNICACIÓ I TEXTOS, LITERATURA, LES PERSONES I LES LLENGÜES I CONEGUEM LA LLENGUA.

2.8. COMPROVACIÓ

Al final de cada unitat trobareu una sèrie d'activitats d'avaluació. Convé que l'alumne les faça alhora que revisa el treball que s'ha dut a terme. Són fonamentalment activitats d'**autoavaluació**. Caldrà que vosaltres prepareu els vostres propis recursos d'avaluació que abasten les quatre habilitats; aqueixa és l'única garantia que l'instrument d'avaluació s'ajuste al que realment heu fet (heu pogut) fer a classe.

Per a la revisió i la **correcció dels textos escrits dels alumnes** podem guiar-nos per alguna de les alternatives següents (cf. Daniel Cassany, *Reparar l'escriptura. Didàctica de la correcció de l'escrit*, Graó-ICEUB, Barcelona, 1993).

- A partir del comentari que fa el professor o professora d'un dels textos produït pels alumnes, cadascú es corregeix l'escrit.
- Cada alumne intercanvia l'escrit amb un altre company o companya, comparen els resultats i anoten les observacions que després hauran de comunicar a la resta de la classe.

- c) Seleccionem una producció escrita per cada grup de treball. El grup corregeix l'escrit i la persona que fa de portaveu n'exposarà les observacions. L'autor o l'autora de l'escrit haurà d'explicar aquestes observacions.
- d) El professor o professora pot arreplegar els escrits, corregir-los tots i retornar-los als alumnes perquè els refacen en funció de les observacions que els haurà fet. Aquesta possibilitat implica menys participació de l'alumnat i una càrrega excessiva per al docent; a més, no sempre té repercussió en la millora de les produccions escrites.

Per a l'anàlisi, la revisió i la **correcció de les produccions orals dels alumnes** convé que els professors elaboren una fitxa de valoració que podria seguir aquest esquema. Convé que els alumnes tinguin al davant aqueixa fitxa i que participin en l'avaluació pròpia i dels companys/-es. Us remetem a la fitxa d'observació que hem incorporat al final del nostre llibre *Diàlegs-2* (Alcoi, Editorial Marfil, 2008).

Correcció lingüística:

- a) Pronunciació: finals consonàntics, fricatives, laterals, vocalisme, enllaços...
- b) Lèxic: barbarismes, imprecisions...
- c) Morfosintaxi: concordances, connectors, pronominalització...

Claredat en l'expressió: articulació, volum, ritme, repeticions, rectificacions...

Força expressiva: manteniment de l'atenció, entonació, expressivitat, gesticulació...

Contingut de l'expressió (coherència i cohesió textual): adequació al context, estructura textual, claredat d'idees, ordenació de les idees, selecció de les idees...

Observacions.

ÍNDEX DE CONTINGUTS I D'OBJECTIUS

OBJECTIUS GENERALS DE L'ÀREA DE VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA

El DOCV (núm. 5562/24-07-2007) defineix que l'ensenyament de "la llengua i la literatura, tant en valencià com en castellà, en aquesta etapa tindrà com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Comprendre discursos orals i escrits en els diversos contextos de l'activitat social i cultural.
2. Utilitzar el valencià i el castellà per a expressar-se oralment i per escrit, de manera coherent i adequada en cada situació de comunicació i en els diversos contextos de l'activitat social i cultural, per a prendre consciència dels propis sentiments i idees, i per a controlar la pròpia conducta.
3. Utilitzar la llengua oral en l'activitat social i cultural de manera adequada a les distintes funcions i situacions de comunicació, adoptant una actitud respectuosa i de cooperació.
4. Reconèixer les diverses tipologies dels textos escrits, i les seues estructures formals, per mitjà dels quals es produeix la comunicació amb les institucions públiques, les privades i les de la vida laboral, així com fer-ne un ús correcte.
5. Utilitzar el valencià i el castellà per a adquirir nous coneixements, així com per a buscar, seleccionar i processar informació de manera eficaç en l'activitat escolar i per a redactar textos propis de l'àmbit acadèmic.
6. Conèixer i valorar com a patrimoni de tots els espanyols la riquesa lingüística i cultural d'Espanya, i considerar, adequadament i amb respecte, les diferents situacions que originen les llengües en contacte en les comunitats bilingües.
7. Apreciar les possibilitats extraordinàries que ofereix el castellà com a llengua comuna per a totes les espanyoles i tots els espanyols i per a les ciutadanes i els ciutadans dels països de parla castellana, com a vehicle de comunicació i vertebració d'una de les comunitats culturals més importants del món.
8. Conèixer les diferents manifestacions i varietats del castellà, derivades de la seua expansió per Espanya i Amèrica, i valorar la unitat essencial de la llengua comuna per a tots els parlants de l'idioma.
9. Comprendre i valorar, a partir del coneixement de la realitat sociolingüística, la necessitat de recuperar un ús normalitzat del valencià, símbol d'identitat cultural i mitjà irrenunciable per a entendre la realitat de l'entorn i accedir al patrimoni cultural propi.
10. Analitzar els diferents usos socials del valencià i del castellà per a evitar els estereotips lingüístics que impliquen judicis de valor i prejudicis classistes, racistes o sexistes.
11. Apreciar les possibilitats que ofereix el valencià, llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, com a vehicle de comunicació i de vertebració.
12. Conèixer els principis fonamentals de la gramàtica del valencià i del castellà, i reconèixer les diferents unitats de la llengua i les seues combinacions.
13. Aplicar, amb una certa autonomia, els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a comprendre textos orals i escrits i per a escriure i parlar amb adequació, coherència, cohesió i correcció, tant en valencià com en castellà.
14. Comprendre textos literaris utilitzant els coneixements sobre les convencions de cada gènere, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics. Apreciar-ne les possibilitats comunicatives per a la millora de la producció personal.

15. Aproximar-se al coneixement de mostres rellevants del patrimoni literari i valorar-lo com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva en diferents contextos historicoculturals.
16. Conèixer i distingir les principals èpoques artístiques i literàries, els seus trets característics, les obres, i les autores i els autors més representatius de cada època. Conèixer les obres i els fragments representatius de les literatures de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana.
17. Interpretar i utilitzar la lectura i l'escriptura com a fonts de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement del món, i consolidar hàbits lectors per mitjà de textos adequats a l'edat.
18. Aprendre i utilitzar tècniques senzilles de maneig de la informació: cerca, elaboració i presentació amb l'ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les noves tecnologies.
19. Utilitzar, amb una autonomia progressiva, els mitjans de comunicació social i les tecnologies de la informació per a obtenir, interpretar i valorar informacions de diversos tipus i opinions diferents.

CONTINGUTS DE L'ÀREA DE VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA

El DOCV (núm. 5562/ 24-07-2007) estableix els següents continguts per al quart curs de l'ESO en l'assignatura de Valencià: llengua i literatura.

Bloc 1. Comunicació

- Els mitjans de comunicació: la premsa, la ràdio i la televisió (gèneres argumentatius).
- Mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuació com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa. Utilització de la interpretació oral i la traducció escrita, així com saber fer resums i paràfrasis de la llengua de l'emissor quan el receptor no comprén el missatge original. Utilització dels elements no verbals de la comunicació per a la comprensió perfecta de qualsevol interlocutor.

1a Estructures formals del text.

- Estructures expositives (conferència, currículum, instància, carta, correu electrònic, disposicions legals, contractes, correspondència institucional, fullets, mapes conceptuals, etc.).
- Estructures argumentatives (reclamació, recurs, editorial, columna d'opinió, debat, correspondència comercial, etc.).
- Reconeixement i utilització d'algunes formes d'expressió de la subjectivitat en textos de caràcter expositiu i argumentatiu.
- Identificació i ús de les variacions que adopten les formes d'íctiques en relació amb les situacions de comunicació.

1b Habilitats lingüístiques. Escoltar, parlar i conversar.

- Comprensió de textos procedents dels mitjans de comunicació audiovisual, com ara debats en ràdio o televisió i opinions dels oients.
- Comprensió de presentacions, exposicions o conferències realitzades en l'àmbit acadèmic relacionades amb continguts de diferents matèries.
- Exposició de la informació treta de diversos mitjans de comunicació sobre un mateix tema d'actualitat, amb contrastació dels diferents punts de vista i de les opinions expressades pels dits mitjans, i amb respecte per les normes que regeixen la interacció oral.
- Presentacions orals clares i ben estructurades sobre temes relacionats amb l'activitat acadèmica o l'actualitat social, política o cultural, que admeten diferents punts de vista i diverses actituds davant d'aquests, utilitzant el suport de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

- Intervenció activa en les situacions de comunicació pròpies de l'àmbit acadèmic, especialment en les propostes de planificació de les activitats i en la presentació d'informes de seguiment i avaluació dels treballs.
- Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.
- Coneixement i ús de les estratègies i les normes per a l'intercanvi comunicatiu: escolta atenta, exposició clara, respecte del torn de paraula; participació fent aportacions, control de la impulsivitat, comentaris orals i judici personal respectuosos amb les sensacions, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements dels altres, i atenció a les fórmules de cortesia.
- Utilització de la llengua per a prendre consciència dels coneixements, les idees i els sentiments propis i per a regular la conducta d'un mateix.

1c Habilitats lingüístiques. Llegir. Comprensió de textos escrits.

- Comprensió de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials, com ara disposicions legals, contractes, fullets i correspondència institucional i comercial.
- Comprensió de textos dels mitjans de comunicació, amb especial atenció als gèneres d'opinió, com ara editorials o columnes.
- Comprensió de textos de l'àmbit acadèmic, amb especial atenció a la consulta, en diversos suports, de diccionaris, glossaris i altres fonts d'informació, com ara enciclopèdies i pàgines web educatives, incloent-hi fragments d'assaig.
- Actitud reflexiva i crítica respecte a la informació disponible davant dels missatges que impliquen qualsevol tipus de discriminació, incloent-hi la manifestació de prejudicis lingüístics.
- Habilitats lingüístiques. Escriure. Composició de textos escrits.
- Composició de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials, com ara participació en fòrums, sol·licituds i instàncies, reclamacions, currículum vitae i fullets.
- Composició de textos propis dels mitjans de comunicació, especialment cartes al director i articles d'opinió com els editorials i les columnes, destinats tant a un suport escrit com digital.
- Composició, en suport de paper i digital, de textos propis de l'àmbit acadèmic, especialment textos expositius, explicatius i argumentatius, elaborats a partir de la informació obtinguda de diverses fonts i organitzada per mitjà d'esquemes, mapes conceptuals i resums, així com l'elaboració de projectes d'aprenentatge i informes sobre tasques.
- Interés per la composició escrita com a font d'informació i aprenentatge, com a forma de comunicar les experiències i els coneixements propis i com a forma de regular la conducta.

Bloc 2. Llengua i societat

- Coneixement de la diversitat lingüística d'Espanya (llengües i dialectes).
- Situació actual del valencià.
- Trets principals de les varietats geogràfiques.
- Consideració del valencià com a idioma propi de la Comunitat Valenciana, apte per a tot tipus d'usos funcionals i vehicle necessari de cultura.
- Acceptació de la conveniència i la necessitat de dominar el valencià i el castellà a la Comunitat Valenciana.
- Incorporació del valencià en tots els àmbits d'ús de la llengua i per a qualsevol funció comunicativa, en un procés de compromís personal en la recuperació cultural i la normalitat lingüística.
- Respecte per les sensacions i pels sentiments, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements expressats pels parlants d'altres llengües.
- Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències lingüístiques, culturals, ètniques o de gènere.

- Actitud de rebuig davant dels usos discriminatoris de les llengües per raons de classe, lingüístiques, culturals, ètniques o de gènere, i davant d'estereotips i prejudicis sobre les varietats lingüístiques i sobre els seus parlants.
- Consciència positiva de la diversitat lingüística i cultural existent en el context social i escolar, com a manifestació enriquidora a la qual s'aporta i de la qual es participa; condició necessària per a la integració adequada de les persones procedents d'altres països, societats i cultures.

Bloc 3. Coneixement de la llengua

3a Fonètica i ortografia

- Abreviatures, acrònims i sigles.
- Ús reflexiu de les normes ortogràfiques.
- Coneixement de les normes ortogràfiques, utilització dels termes apropiats en l'explicació sobre l'ús (sí·l·laba tònica, accent diacrític, etc.). Valoració del seu valor social i de la necessitat de cenyir-se a la norma lingüística en els escrits.

3b. Norma culta de la llengua

- Coneixement dels diferents registres i dels factors que incideixen en l'ús de la llengua en distints àmbits socials, i valoració de la importància d'usar el registre adequat segons les circumstàncies de la situació comunicativa.
- Principals problemes sintàctics i morfològics. Els relatius. Combinació de pronoms personals àtons (II).
- La concordança i l'orde.
- Lectura en veu alta: el vers. Pausas, entonació i expressivitat.
- Lèxic: préstecs.

3c Gramàtica

- Text i discurs. Ús dels principals marcadors.
- Reconeixement dels esquemes semàntic i sintàctic de l'oració, construcció i transformació d'enunciats d'acord amb aquests esquemes; ús de la terminologia sintàctica necessària en les activitats: enunciat, frase i oració; subjecte i predicat; predicat nominal i predicat verbal; subjecte, verb i complements; agent, causa i pacient; oració impersonal; oració activa i oració passiva; oració transitiva i intransitiva; complement directe, indirecte, de règim, circumstantial, agent i atribut; oracions subordinades substantives, adjectives i adverbials.
- Identificació i ús reflexiu de distints procediments de connexió en els textos, amb especial atenció a connectors de causa, conseqüència, condició i hipòtesi, i dels mecanismes gramaticals i lèxics de referència interna, afavorint l'autonomia en la revisió dels mateixos textos.
- Reconeixement i ús coherent de la correlació temporal en la coordinació i subordinació d'oracions, i en el discurs relatat (pas d'estil directe a indirecte).
- Ús de procediments per a compondre els enunciats amb un estil cohesionat i ús dels termes següents: aposició; adjectiu i oració de relatiu explicatiu; construcció de participi i de gerundi; oració coordinada copulativa, disjuntiva, adversativa i consecutiva; oració subordinada causal, consecutiva, condicional i concessiva.

3d Lèxic

- Formació del lèxic: veus patrimonials, préstecs i neologismes.
- Locucions i frases fetes.

- Interpretació de les informacions lingüístiques que proporcionen els diccionaris de la llengua (gramaticals, semàntiques, de registre i de normativa).

Bloc 4. Educació literària

- Desenvolupament de l'autonomia lectora i valoració per la literatura com a font de plaer i de coneixement d'altres mons, temps i cultures.
- Lectura de textos de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.
- Coneixement de les característiques generals dels grans períodes de la història de la literatura des del segle XIX fins a l'actualitat.
- Aproximació a alguns autors rellevants de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura europea des del segle XIX fins a l'actualitat.
- Lectura comentada i recitació de poemes contemporanis, amb especial atenció a les aportacions del simbolisme i les avantguardes al llenguatge poètic; valoració de la funció dels elements simbòlics i dels recursos retòrics i mètrics en el poema.
- Lectura comentada de novel·les i relats escrits des del segle XIX fins a l'actualitat, que oferisquen distintes estructures i veus narratives.
- Lectura comentada i dramatitzada de peces teatrals breus contemporànies o de fragments, de caràcter divers; constatació d'algunes innovacions en els temes i en les formes.
- Contacte, a través de la lectura, amb les autores i els autors de literatura juvenil i general més rellevants de la cultura pròpia i de la cultura universal, tant clàssica com moderna.
- Foment de la lectura per mitjà del contacte amb autores i autors en visites al centre, la lectura de ressenyes i la participació en altres actuacions d'animació lectora (presentacions de llibres, sessions de llibrefòrum, etc.) per a consolidar l'hàbit lector. Formar amb sentit crític les preferències personals en la selecció de llibres i gust per compartir sentiments i emocions suscitats per l'experiència lectora.
- Composició de textos d'intenció literària i elaboració de treballs sobre lectures.
- La literatura del segle XIX: romanticisme i realisme. Característiques generals i particulars.
- La poesia de la Renaixença. Teodor Llorente. Constantí Llombart.
- La narrativa realista. El teatre culte i popular. Eduard Escalante.
- El segle XX. Característiques generals i particulars.
- Modernisme, noucentisme i avantguardisme.
- La poesia. Vicent Andrés Estellés.
- L'evolució en la novel·la i el conte. Enric Valor.
- El teatre. Text i espectacle.
- L'assaig. Joan Fuster.

Bloc 5. Tècniques de treball

- Tècniques per a buscar informació en suports tradicionals (fitxes, biblioteques, etc.) i en nous suports (CD-ROM, DVD, Internet, etc.).
- Utilització de les biblioteques (del centre, de l'entorn i virtuals) i de les tecnologies de la informació i la comunicació de manera autònoma per a la localització, selecció i organització d'informació.
- Ús autònom de diccionaris i correctors ortogràfics sobre textos en suport digital.
- Presentació de la informació. Tractament informàtic de textos (iv).
- Interés per la bona presentació dels textos escrits, tant en suport de paper com digital, i respecte per les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques (titulació, espais, marges, paràgrafs, etc.).

OBJECTIUS ESPECÍFICS DE *DIÀLEGS-4*

UNITAT 1 Fantàstica imaginació (pàgs. 8-39)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar positivament la capacitat d'inventiva com a recurs indispensable per a desenvolupar la imaginació com a font d'enriquiment cultural i de plaer personal.
2. Familiaritzar-se amb la lectura de textos que afavorisquen el desenvolupament de la imaginació com a font d'inspiració literària.
3. Reconèixer les marques textuais i lingüístiques del text expositiu.
4. Identificar els elements més destacats del context cultural, social i històric del segle XIX.
5. Distingir les característiques més rellevants del Romanticisme i de la Renaixença com a moviments literaris del s. XIX.
6. Interpretar textos on apareguen les característiques de l'esperit romàntic.
7. Conèixer els aspectes més destacats de la vida i de l'estil literari d'autors com Jacint Verdaguer, Teodor Llorente, Constantí Llombart i Àngel Guimerà a partir de la lectura, comprensió, recitació i dramatització de fragments de les seues obres.
8. Elaborar poemes seguint l'estil dels poetes jocfloralistes de la Renaixença i valorar-los col·lectivament d'acord amb les pautes estilístiques d'aquest moviment.
9. Elaborar drames romàntics seguint el perfil dels textos literaris llegits i comentats.
10. Diferenciar les característiques dels principals gèneres literaris: l'assaig, la narració, la poesia i el teatre.
11. Desenvolupar una actitud crítica positiva entorn de la realitat plurilingüe i cultural del planeta.
12. Conèixer les semblances i les diferències que hi ha entre diferents llengües i entendre el canvi lingüístic com un fenomen que explica la generació d'unes llengües a partir d'unes altres.
13. Conèixer la localització i l'extensió de la família indoeuropea i els grups lingüístics que la constitueixen.
14. Utilitzar el vocabulari relacionat amb el camp semàntic del món fantàstic.
15. Identificar i fer servir els sinònims de verbs d'ús bàsic.
16. Utilitzar el gènere dels substantius i dels adjectius.
17. Fer servir les perífrasis verbals d'obligació, diferenciar l'obligació personal i la impersonal i usar el passat perifràstic.
18. Analitzar l'orde dels components de l'oració i la concordança.
19. Distingir i utilitzar *tan* i *tant*.
20. Discriminar fonèticament les oclusives finals de mot o de síl·laba i aplicar les regles ortogràfiques corresponents.

UNITAT 2 Res no és el que sembla (pàgs. 40-69)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Desenvolupar l'observació com a recurs per descobrir la realitat del seu entorn mitjançant activitats lúdiques intergrupals i de representació visual.
2. Expressar oralment i a partir de les pròpies vivències opinions personals sobre l'esport i els esportistes actuals.

3. Ampliar les característiques dels textos expositius a partir de la lectura de textos relacionats amb el món dels esports.
4. Conèixer diferents gèneres del text expositiu (l'entrada o article d'un diccionari, la pàgina de crèdits i l'índex d'un llibre, document explicatiu d'internet, gràfics, etc.).
5. Conèixer les característiques més rellevants del Realisme-Naturalisme com a moviments literaris del s. XIX.
6. Conèixer els aspectes més destacats de la vida i de l'estil literari d'autors com Narcís Oller i Eduard Escalante, a partir de la lectura, comprensió, recitació i dramatització de fragments de les seues obres.
7. Valorar l'observació de la realitat social com a tècnica de creació literària per a retratar personatges d'acord amb els cànons del Naturalisme.
8. Reconèixer les característiques del sàinet com a gènere teatral que reflecteix aspectes importants de les classes populars i de la vida quotidiana de la València del segle XIX.
9. Identificar les semblances i les diferències entre una narració i una obra de teatre.
10. Elaborar oralment i per escrit presentacions de personatges, d'estats anímics i d'espais mitjançant tècniques descriptives basades en l'objectivitat.
11. Desenvolupar una actitud crítica positiva entorn de la realitat plurilingüe de l'Estat espanyol.
12. Conèixer la pluralitat lingüística de l'Estat espanyol a partir de la lectura d'articles constitucionals i de textos en cadascuna de les diferents llengües.
13. Conèixer la localització, l'extensió, l'origen i el parentiu de les diferents llengües romàniques que es parlen a la península.
14. Ampliar el camp semàntic dels esports amb una atenció especial al vocabulari específic d'un esport en particular.
15. Entendre el concepte de sinonímia i aplicar-la en verbs que tenen un significat pròxim fent servir el diccionari.
16. Utilitzar els mots quasi-sinònims.
17. Utilitzar el nombre dels substantius i dels adjectius.
18. Fer servir les perífrasis verbals de probabilitat i d'imminència.
19. Identificar les formes del passat perifràstic i del passat simple.
20. Distingir l'oració simple i la composta i conèixer els diferents tipus d'oracions compostes.
21. Analitzar sintàcticament les oracions.
22. Distingir i utilitzar *quan* i *quant*.
23. Aplicar sistemàticament les normes d'accentuació –especialment les no coincidents entre valencià i castellà–, de la dièresi i del hiat.

UNITAT 3 Els moderns (pàgs. 70-101)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar oralment i de forma ordenada i fluida les tendències actuals en diferents àmbits de la vida social, cultural i econòmica (roba, mitjans de locomoció, alimentació, arquitectura, música, investigació, economia, comunicació...) a partir d'il·lustracions i de la lectura de frases o proverbis i tenint com a suport escrit un esquema o resum.
2. Conèixer les característiques dels textos expositius acadèmics (esquemes, resums, exàmens, etc.).
3. Identificar el títol, el tema i els subtemes d'un text.
4. Distingir les semblances i les diferències entre un esquema i un resum.
5. Realitzar exposicions orals sobre temes relacionats amb la unitat i seguint esquemes i resums fets amb anterioritat.

6. Conèixer les característiques més rellevants del Modernisme i del Noucentisme.
7. Identificar les característiques més rellevants de les dues tendències del Modernisme i del Noucentisme a partir de la lectura de textos relacionats amb l'època.
8. Conèixer els aspectes més destacats de la vida i de l'estil literari d'autors tals com Joan Maragall a partir de la lectura de fragments de la seua obra.
9. Interpretar textos poètics mitjançant activitats basades en l'escriptura automàtica.
10. Elaborar textos amb intenció literària –individualment i col·lectivament– fent servir els recursos de la rima i de les repeticions i de la comparació entorn un tema relacionat amb la unitat, com ara el desig de llibertat, la injustícia, l'amor, la urbanitat, etc.
11. Conèixer i aplicar correctament la normativa de mètrica i rima en textos poètics.
12. Identificar la cesura, els hemistiquis, la rima, el tipus d'estrofa i les llicències mètriques d'un poema.
13. Conèixer l'extensió territorial i l'origen de les diferents llengües romàniques o neollatines així com el lloc que hi correspon a la llengua catalana (grup de la romània occidental i gal·loromànic).
14. Conèixer els fets més rellevants que caracteritzen l'origen i l'evolució de la nostra llengua.
15. Utilitzar el vocabulari específic de les arts.
16. Distingir el valor semàntic específic de mots que comparteixen un significat parcial.
17. Utilitzar el present d'indicatiu i de subjuntiu de la primera conjugació.
18. Utilitzar els pronoms relatius.
19. Analitzar les oracions compostes subordinades substantives (de subjecte, de CD, d'atribut i de CR).
20. Distingir i utilitzar *si no* i *sinó*.
21. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús de les lletres majúscules i minúscules.

UNITAT 4 Allò que l'ull no veu (pàgs. 102-135)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Conèixer l'estructura i la presentació d'un text expositiu acadèmic: el treball de classe.
2. Valorar i identificar l'estructura del paràgraf com a unitat significativa dins dels textos expositius.
3. Escriure paràgrafs expositius sobre una idea donada.
4. Conèixer les formes de la comunicació planificada: l'exposició oral.
5. Elaborar per escrit i exposar oralment un text expositiu de caràcter acadèmic.
6. Conèixer les característiques dels moviments artísticoliteraris que s'engloben sota l'epítet "les avantguardes" de principis del s. xx.
7. Distingir i valorar com la metàfora i la comparació construeixen relacions simbòliques en la poesia.
8. Analitzar poemes avantguardistes i reconèixer -hi en característiques pròpies.
9. Conèixer l'origen de la nostra llengua i les llengües que l'han influïda.
10. Elaborar textos seguint tècniques avantguardistes.
11. Construir versos amb metàforas i comparacions tradicionals i visionàries.
12. Valorar i conèixer que durant l'Edat Mitjana la nostra llengua era una llengua no minoritzada, molt unificada i amb molta vitalitat de cultura i comunicació.
13. Conèixer els orígens del nostre lèxic, identificar el vocabulari patrimonial i els préstecs o manlleus.
14. Utilitzar els verbs de la segona conjugació.
15. Utilitzar el relatiu possessiu i el relatiu neutre.
16. Analitzar les oracions compostes subordinades de relatiu (adjectives, relatives possessives i relatives substantives o adjectives substantivades).

17. Distingir i utilitzar si, sí i s'hi.
18. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús de les abreviatures.
19. Distingir els son [ɟ] i [tʃ]
20. Aplicar les regles ortogràfiques per a l'ús de les consonants i dígrafs j, g, tj, tg, x, tx i iq.

UNITAT 5 Colze a colze, pas a pas (pàgs. 136-167)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Explicar oralment i amb fluïdesa les actituds i anhels personals respecte dels problemes socials.
2. Conèixer l'estructura dels textos argumentatius.
3. Analitzar i escriure textos argumentatius.
4. Valorar l'època des de la Guerra Civil fins a l'actualitat en relació a la literatura.
5. Explicar l'aportació de Vicent Andrés Estellés i Salvador Espriu a la nostra literatura.
6. Explicar les característiques generals de la poesia realista o social.
7. Conèixer l'aportació de Joan Brossa i Maria Mercè Marçal a la nostra literatura.
8. Conèixer i valorar el ritme com a element consubstancial de la poesia.
9. Explicar el procés de minorització de la nostra llengua com a resultat d'uns fets històrics concrets.
10. Conèixer els factors que posen de manifest el procés de minorització lingüística del valencià: exclusió dels àmbits de prestigi, augment de les diferències dialectals, disminució del nombre de parlants i interferència del castellà.
11. Conèixer el fenomen d'interferència lèxica i semàntica com a conseqüència del procés de minorització lingüística del valencià.
12. Utilitzar els diferents tipus de diccionaris (generals, bilingües, de barbarismes, etc.) i els correctors informàtics com a eines de correcció lèxica.
13. Identificar i fer servir el mecanisme de la sinonímia en verbs d'ús habitual.
14. Sistematitzar l'ús dels verbs de la tercera conjugació.
15. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles de complement directe (CD) de tercera persona.
16. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials circumstancials de temps, de lloc i de manera.
17. Distingir i utilitzar per i per a.
18. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús dels acrònims com a procediment d'abreviació.
19. Discriminar auditivament, articular correctament els sons [z] de casa i [s] de caça i aplicar les regles ortogràfiques per a l'ús de les consonants s, ss, z, c, ç i tz.

UNITAT 6 Ser jove, quina moguda! (pàgs. 168-201)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar oralment opinions personals relacionades amb aspectes de la vida dels adolescents a partir de la lectura d'articles d'opinió que plantegen el tema de la comunicació intergeneracional.
2. Elaborar enquestes amb la intenció d'investigar en el grup d'iguals com es relacionen els adolescents amb les persones amb què interactuen; així com interpretar els resultats mitjançant l'elaboració de suports gràfics.

3. Conèixer les marques textuais d'un article d'opinió (estructura, expressions de modalització, marcadors lògics).
4. Identificar en articles d'opinió arguments d'autoritat i de quantitat.
5. Expressar oralment i per escrit recursos argumentatius sobre un tema determinat.
6. Elaborar articles d'opinió relacionats amb el tema de la unitat.
7. Conèixer les característiques més rellevants de la narrativa de postguerra a partir de l'observació de fotografies i de la lectura de textos relacionats amb l'època.
8. Conèixer els aspectes més destacats de la vida i de l'estil literari d'autors tals com Mercè Rodoreda i Enric Valor a partir de la lectura de fragments de les seues obres.
9. Identificar les característiques dels textos narratius, com ara els diferents tipus de narrador i de modalitat discursiva.
10. Identificar els segles XIX i XX com a segles en què la nostra llengua completa el procés de construcció pel que fa als primers intents de codificació i de creació d'un estàndard, així com de normativització.
11. Comprendre i valorar, a partir de la realitat sociolingüística, la necessitat de recuperar un ús normalitzat del valencià.
12. Conèixer el significat de mots sociolingüístics relacionats amb el procés de construcció de la nostra llengua, com ara diversitat lingüística, drets lingüístics, estàndard, interferència lingüística, llengües romàniques i minorització lingüística.
13. Utilitzar els procediments onomasiològics (la derivació, la composició, la siglació i els manlleus) i semasiològics (la metàfora) per a generar neologismes.
14. Sistematitzar l'ús dels verbs irregulars més freqüents: *ser, estar, tenir o tindre, venir o vindre, fer, voler, poder, anar, eixir i viure*.
15. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles de complement indirecte (CI) de tercera persona.
16. Aplicar les normes de combinació de dos pronoms febles (un CD i un CI).
17. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte finals, causals i consecutives.
18. Distingir i utilitzar *doncs* i *perquè*.
19. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús de les sigles com a procediment d'abreviació.
20. Discriminar auditivament i articular correctament els sons [ɔ̃] de *major* i [λ] de *millor*.
21. Aplicar les normes ortogràfiques de les consonants *m, n, ny, ll* i de la semivocal *i*.

UNITAT 7 La publicitat, una qüestió de llengua i imatge (pàgs. 202-235)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar amb actitud crítica i creativa el món de la publicitat.
2. Conèixer les característiques i peculiaritats dels textos publicitaris.
3. Conèixer alguns recursos lingüístics presents als eslògans publicitaris.
4. Reconèixer els arguments persuasius que contenen els anuncis.
5. Elaborar textos publicitaris.
6. Analitzar críticament els estereotips culturals que emet la publicitat.
7. Conèixer les característiques generals i els autors més significatius del teatre actual.
8. Refer i interpretar un fragment d'una obra teatral donada.
9. Conèixer els factors que concorren en un procés de minorització lingüística, i especialment, en el valencià.

10. Valorar positivament i críticament el procés de normalització lingüística del valencià.
11. Analitzar i interpretar l'ús social de l'idioma a partir d'unes dades donades.
12. Utilitzar les unitats fraseològiques com a construccions semàntiques genuïnes, especialment les solidaritats lèxiques.
13. Utilitzar els verbs derivats de *batre*, *córrer*, *fondre*, *metre* i *rompre*.
14. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles atributs i del pronom complement predicatiu.
15. Aplicar les normes de combinació de dos pronoms febles qualsevol.
16. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials de relació-*causa* efecte: condicionals i concessives.
17. Distingir i utilitzar *perquè*, *per què* i *per a què*.
18. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús dels símbols com a procediment d'abreviació.
19. Distinguir i articular els sons [λ] i [j].
20. Aplicar les normes ortogràfiques de *tl*, *tll*, *l·l*, *mb*, *mp*, *mpt*, *mm*, *nn* i *nv*.

UNITAT 8 Un debat, de bat a bat (pàgs. 236-269)

OBJECTIUS ESPECÍFICS. En acabar la unitat els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar positivament els debats com l'argumentació oral per excel·lència.
2. Expressar l'opinió pròpia sobre temes d'actualitat.
3. Conèixer la refutació i la concessió com a recursos per a rebatre arguments.
4. Conèixer i participar en la preparació i l'execució d'un debat.
5. Conèixer les característiques generals i les dificultats de la literatura assagística a casa nostra.
6. Reconèixer i valorar l'obra assagística de Joan Fuster.
7. Distingir els subgèneres de l'assaig.
8. Reconèixer i valorar positivament les principals varietats geogràfiques, l'extensió i el nombre de parlants de la nostra llengua.
9. Identificar els principals trets fonètics dels blocs dialectals i d'altres característiques secundàries de la variació geogràfica dels nostres parlars.
10. Conèixer la realitat lingüística valenciana on conviuen dues llengües oficials, repartides de manera diversa, i les subvarietats del valencià.
11. Valorar positivament la varietat estàndard com a vehicle de comunicació interdialectal.
12. Utilitzar les unitats fraseològiques com a construccions semàntiques genuïnes, especialment les locucions i els refranys.
13. Utilitzar les formes no personals dels verbs.
14. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles de complement circumstancial i del complement de règim verbal.
15. Aplicar les normes de combinació de dos pronoms febles qualsevol.
16. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials comparatives.
17. Distingir i utilitzar els verbs *ser* i *estar* en determinacions circumstancials de lloc.
18. Fer servir les indicacions sobre els tipus de lletra redona, cursiva i negreta.
19. Aplicar totes les convencions ortogràfiques en el dictat.

TAULA de CONTINGUTS de Diàlegs 4

I. CONTACTE

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS

III. LITERATURA

UNITAT 1 pàg. 8

FANTÀSTICA IMAGINACIÓ

- El text expositiu (1).

- El Romanticisme i la Renaixença.
- Època.
- Característiques del Romanticisme.
- La Renaixença.
- Jacint Verdaguer.
- La Renaixença valenciana: Teodor Llorente i Constantí Llombart.
- Àngel Guimerà.

UNITAT 2 pàg. 40

RES NO ÉS EL QUE SEMBLA

- El text expositiu (2).
- Recerca d'informació: diccionaris i enciclopèdies, bibliografia especialitzada, premsa escrita i audiovisual, recursos multimèdia.

- El Realisme-Naturalisme.
- Època.
- Característiques generals.
- Narcís Oller.
- Eduard Escalante i el sainet valencià.

UNITAT 3 pàg. 70

ELS MODERNS

- El text expositiu (3).
- L'esquema.
- El resum.

- Modernisme i Noucentisme.
- Època.
- Característiques del Modernisme.
- Característiques del Noucentisme.
- Joan Maragall.

UNITAT 4 pàg. 102

ALLÒ QUE L'ULL NO VEU

- El text expositiu (i 4).
- El paràgraf.
- El treball de classe i l'exposició oral.

- Les Avantguardes.
- Època.
- Els moviments d'Avantguarda.
- Josep Maria Junoy.

IV. TÈCNiques LITERÀRIES

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES

VI. CONEGUEM LA LLENGUA

<ul style="list-style-type: none"> Els gèneres literaris. 	<ul style="list-style-type: none"> Som iguals: som diferents (1). Una terra per a moltes llengües. Per què tantes llengües? Les llengües formen famílies. El tresor de la diversitat lingüística. 	<p>Lèxic i semàntica</p> <ul style="list-style-type: none"> El lèxic del món fantàstic. Verbs d'ús bàsic i sinònims (1). <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Morfologia nominal (1): el gènere dels substantius (o noms) i dels adjectius. Morfologia verbal (1): les perífrasis d'obligació. Repàs de morfologia verbal (1): el passat perifràstic. L'oració (1): l'orde dels components de l'oració i la concordança. Tan / tant. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> Les consonants oclusives a final de mot o de síl·laba.
<ul style="list-style-type: none"> El gènere narratiu i el gènere dramàtic. 	<ul style="list-style-type: none"> Som iguals: som diferents (i 2). Tot un món de llengües ací a la vora. Com sonen? 	<p>Lèxic i semàntica</p> <ul style="list-style-type: none"> El lèxic de l'esport. Vocabulari d'especialitat. Verbs d'ús bàsic quasi-sinònims (2). <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Morfologia nominal (i 2): el nombre dels substantius i dels adjectius. Morfologia verbal (i 2): les perífrasis de probabilitat i d'imminència. Repàs de morfologia verbal (2): el passat perifràstic, el passat simple L'oració (2): l'oració simple i l'oració composta. Tipus de compostes. L'anàlisi sintàctica. Quan / quant. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> Accentuació: l'accentuació divergent entre llengües. Accentuació, dièresi i hiat.
<ul style="list-style-type: none"> Els versos: síl·labes i rima. 	<ul style="list-style-type: none"> Una llengua romànica o neolatina. 	<p>Lèxic i semàntica</p> <ul style="list-style-type: none"> El vocabulari de les arts. Verbs d'ús bàsic (3). <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Repàs de morfologia verbal (3): el present d'indicatiu i de subjuntiu de la 1a. conjugació. Els pronoms relatius (1). L'oració (3): les oracions compostes subordinades. Les subordinades substantives. si no / sinó. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> Les vocals e i o obertes i tancades. L'ús de les majúscules i les minúscules.
<ul style="list-style-type: none"> La metàfora i la comparació. 	<ul style="list-style-type: none"> La història de la llengua i la història de nosaltres (1): des dels orígens fins al segle xv. La construcció de la llengua. El contacte de llengües al Regne de València durant l'Edat Mitjana. 	<p>Lèxic i semàntica</p> <ul style="list-style-type: none"> Els orígens del nostre lèxic: el vocabulari patrimonial i els préstecs o els manlleus. Verbs d'ús bàsic (4). <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Repàs de morfologia verbal (4): la 2a. conjugació. Els relatius (i 2): el relatiu possessiu i el relatiu neutre. L'oració (4): les oracions compostes subordinades de relatiu. Si / sí / s'hi. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> L'abreviació (1): les abreviatures. Repàs de fonètica i d'ortografia: j, g, tj, tg, x, tx, ig.

I. CONTACTE

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS

III. LITERATURA

UNITAT 5
pàg. 136

**COLZE A COLZE,
PAS A PAS**

- El text argumentatiu (1).
- Els arguments.
- Estructura del text argumentatiu.
- Tesi i antítesi.

- La poesia des de la Guerra Civil a l'actualitat.
- Època.
- Vicent Andrés Estellés, Pere Quart, Salvador Espriu.
- Característiques de la poesia realista o social.
- Joan Brossa.
- Maria Mercè Marçal.

UNITAT 6
pàg. 168

**SER JOVE,
QUINA MOGUDA!**

- El text argumentatiu (i 2).
- L'article d'opinió: característiques.
- Classes d'arguments.

- La narrativa de postguerra.
- Època.
- Mercè Rodoreda.
- Enric Valor.

UNITAT 7
pàg. 202

**LA PUBLICITAT,
UNA QÜESTIÓ DE
LLENGUA I IMATGE**

- El text publicitari.
- Els arguments persuasius.
- L'eslògan.
- Característiques formals d'un anunci.

- El teatre actual.
- Època.
- Del teatre realista al teatre actual. L'espectacularitat.
- Una mostra de teatre actual.

UNITAT 8
pàg. 236

**UN DEBAT,
DE BAT A BAT**

- El debat.
- Per a rebatre arguments: la refutació i la concessió.

- La literatura contemporània: l'assaig.
- Joan Fuster.

IV. TÈCNiques LITERÀRIES

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES

VI. CONEGUEM LA LLENGUA

- El ritme del vers.

- La història de la llengua i la història de nosaltres (2): la història d'una davallada (ss. XVI-XVIII).
- El procés de minorització lingüística.

Lèxic i semàntica

- La interferència lèxica i semàntica.
- Verbs d'ús bàsic sinònims (5).

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal (5): la 3a. conjugació.
- Els pronoms personals febles (1): els pronoms de complement directe (CD).
- L'oració (5): les oracions compostes subordinades adverbials. Les subordinades adverbials circumstancials (de temps, de lloc i de manera).
- Per / per a.

Fonètica i ortografia

- L'abreviació (2): Els acrònims.
- Repàs de fonètica i ortografia: els sons [z] i [s] i les grafies s, ss, z, c, ç, tz.

- Les veus de la narració.

- La història de la llengua i la història de nosaltres (i 3): el camí cap a la recuperació (ss. XIX-XXI).
- Els primers passos cap a la recuperació.
- La (re)construcció de la norma lingüística.
- La Guerra Civil, la dictadura del general Franco i la democràcia.

Lèxic i semàntica

- Els neologismes.

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal (6): els verbs irregulars més freqüents.
- Els pronoms personals febles (2): els pronoms de complement indirecte (CI) i la combinació de CD i CI.
- L'oració (6): les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte (1): finals, causals i consecutives.
- Doncs / perquè.

Fonètica i ortografia

- L'abreviació (3): les sigles.
- Repàs de fonètica i ortografia: j, tj, g, tg, ll, i.

- El text teatral: la representació.

- El present i el futur: la planificació lingüística.
- La minorització lingüística.
- Una ullada al present i al futur.
- La planificació del futur.

Lèxic i semàntica

- La fraseologia (1): les solidaritats lèxiques.
- Verbs d'ús bàsic, antònims i sinònims (6).

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal (7): els verbs derivats de *batre*, *cloure*, *córrer*, *fondre*, *metre* i *rompre*.
- Els pronoms personals febles (3): els pronoms atribut i el pronom complement predicatiu. La combinació de pronoms febles (2).
- L'oració (7): les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte (2): condicionals i concessives.
- Perquè / per què / per a què.

Fonètica i ortografia

- L'abreviació (i 4): els símbols.
- Repàs de fonètica: els sons [λ] i [j]
- Repàs d'ortografia: tl, tll, l·l, mb, mp, mpt, mm, nn, nv.

- Els subgèneres de l'assaig.

- Unitat i diversitat: la variació i l'estàndard.
- La variació geogràfica: els dialectes.
- La variació dialectal.
- Altres característiques dialectals secundàries.
- Un tresor: el mosaic dels nostres parlars.
- La realitat lingüística valenciana: la convivència de llengües i les subvarietats del valencià.
- Els dialectes i la varietat comuna o estàndard.

Lèxic i semàntica

- La fraseologia (i 2): les locucions i els refranys.
- Els verbs de dicció: *parlar*, *dir*...

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal (i 8): les formes no personals del verb.
- Els pronoms personals febles (i 4): els pronoms de complement circumstancial i de règim verbal. La combinació de pronoms febles (i 3).
- L'oració (i 8): les oracions compostes subordinades adverbials comparatives.
- L'ús de *ser* o *estar* en determinacions circumstancials de lloc.

Fonètica i ortografia

- Repàs de fonètica i ortografia: els sons de *gendre* i *ioga*.
- El tipus de lletra: redona, cursiva i negreta.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

El DOCV (núm. 5562/ 24-07-2007) estableix els següents criteris d'avaluació per al quart curs de l'ESO en l'assignatura de Valencià: Llengua i Literatura.

1. Captar i extraure les idees essencials, les intencions i les dades rellevants de textos orals, de diferent tipus i distint nivell de formalització, com ara presentacions d'una certa extensió o conferències no massa extenses; identificar el propòsit, la tesi i els arguments de declaracions o de debats públics en mitjans de comunicació o en el marc escolar; reproduir-ne el contingut en textos escrits.
2. Aplicar els coneixements sobre el valencià i el castellà i les normes de l'ús lingüístic per a solucionar problemes de comprensió de textos orals i escrits, i per a la composició i la revisió autònoma dels textos.
3. Participar en situacions de comunicació, dirigides o espontànies, respectant les normes de la comunicació: usar el torn de paraula; organitzar el discurs, escoltar i incorporar les intervencions dels altres.
4. Valorar el valencià com a vehicle de comunicació i usar-lo progressivament en situacions formals i informals. Incorporar el valencià a tots els àmbits d'ús de la llengua, especialment a l'àmbit acadèmic com a vehicle d'aprenentatge.
5. Fer ús de la mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuar com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa. Utilitzar la interpretació oral i la traducció escrita, així com saber fer resums i paràfrasis de la llengua de l'emissor quan el receptor no comprén el missatge original. Utilitzar els elements no verbals de la comunicació per a la comprensió perfecta de qualsevol interlocutor.
6. Sintetitzar oralment el sentit global de textos escrits, de diferent tipus i distint nivell de formalització, identificar-ne les intencions, diferenciar les idees principals i les secundàries, reconèixer-hi possibles incoherències o ambigüitats en el contingut, i aportar una opinió personal.
7. Elaborar el resum d'una exposició o debat oral sobre un tema específic i conegut; reflectir els principals arguments i punts de vista dels participants.
8. Fer presentacions orals clares, ordenades i ben estructurades, sobre temes relacionats amb l'activitat acadèmica o l'actualitat social, política o cultural, que admeten diferents punts de vista i diverses actituds sobre estos, amb l'ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació. Ajustar-se a un pla o guió previ, seguir un orde lògic en la presentació de les informacions i arguments. Adequar el llenguatge utilitzat a la situació comunicativa i al contingut, i mantenir l'atenció del receptor.
9. Identificar i contrastar el propòsit en textos escrits de l'àmbit públic i dels mitjans de comunicació; comprendre instruccions que regulen la vida social i processos d'aprenentatge complexos; inferir el tema general i els temes secundaris; distingir com s'organitza la informació; contrastar explicacions i arguments i valorar l'eficàcia dels procediments lingüístics usats.
10. Elaborar missatges en què s'integren el llenguatge verbal i llenguatges no verbals (icònic, gestual i musical), tenint en compte la situació de comunicació i comparar els procediments expressius d'estos llenguatges.
11. Identificar, en textos orals i escrits de distint tipus, imatges i expressions que denoten alguna forma de discriminació (sexual, social, relacionada amb el grup ètnic, etc.); explorar alternatives que eviten aquest ús i utilitzar aquestes alternatives en les produccions pròpies.

12. Integrar informacions procedents de diferents textos sobre un tema, amb la finalitat d'elaborar un text de síntesi en què es reflectisquen tant les principals informacions i punts de vista trobats com el punt de vista propi.
13. Crear textos escrits de diferent tipus (narratius, descriptius, expositius i argumentatius), en suport de paper i digital; adequar el registre a la situació comunicativa; utilitzar-ne l'estructura organitzativa per a ordenar les idees amb claredat i de manera coherent; enllaçar els enunciats en seqüències lineals cohesionades, amb un vocabulari ric i variat; respectar els criteris de correcció gramatical i ortogràfica.
14. Valorar la importància de planificar i revisar el text.
15. Conèixer la diversitat lingüística d'Europa, d'Espanya i de la Comunitat Valenciana; valorar aquesta diversitat com un patrimoni que ens enriqueix a tots i a totes. Identificar i localitzar les varietats dialectals actuals del castellà (incloent-hi l'espanyol d'Amèrica) i del valencià. Identificar i localitzar les llengües constitucionals.
16. Identificar els trets lingüístics propis de distints usos geogràfics, socials i estilístics del valencià i del castellà, per mitjà de l'observació directa i la comparació de produccions diverses.
17. Conèixer i usar una terminologia lingüística adequada en les activitats de reflexió sobre l'ús.
18. Reconèixer les diferents unitats de la llengua, les seues combinacions i, si és el cas, la relació entre aquestes i els seus significats. Aplicar els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a resoldre problemes de comprensió de textos orals i escrits, i per a compondre i revisar els textos de manera autònoma.
19. Identificar el gènere a què pertany un text literari llegit en la seua totalitat; reconèixer-ne els elements estructurals bàsics i els grans tipus de recursos lingüístics; emetre una opinió personal; utilitzar aquests coneixements en la producció de textos d'intenció literària.
20. Utilitzar els coneixements literaris en la comprensió i la valoració de textos breus o fragments, amb especial atenció a les innovacions dels gèneres i de les formes (en la versificació i en el llenguatge) en la literatura contemporània.
21. Exposar una opinió ben argumentada sobre la lectura personal de relats d'una certa extensió i de novel·les des del segle XIX fins a l'actualitat; avaluar-ne l'estructura i l'ús dels elements del gènere, del llenguatge, del punt de vista i de l'ofici de l'autora o autor; relacionar el sentit de l'obra amb el seu context i amb la pròpia experiència.
22. Explicar relacions entre les obres llegides i comentades, el context històric i literari en què apareixen i les autores i els autors més rellevants des del segle XIX fins a l'actualitat, per mitjà d'un treball personal d'informació i de síntesi, en què s'expose una valoració personal, o d'imitació i recreació, en suport de paper i digital.
23. Utilitzar els coneixements literaris en la comprensió i la valoració de textos breus o fragments, atenent especialment a les innovacions dels gèneres i de les formes (en la versificació i en el llenguatge) en la literatura contemporània.
24. Establir relacions entre obres, autores i autors, i moviments que constitueixen un referent clau en la història de la literatura dels segles XIX i XX –incloent-hi els de les llengües constitucionals i de la literatura occidental– i els elements més destacats del context cultural, social i històric en què apareixen.
25. Planificar i dur a terme, individualment i en equip, la consulta de diverses fonts d'informació, per mitjà de l'ús d'índexs, de fitxes i de diversos sistemes de classificació de fonts, aplicant mitjans tradicionals i noves tecnologies de la informació i la comunicació, en el marc de treballs d'investigació. Utilitzar els principis fonamentals del funcionament dels processadors de textos i ser capaç d'aplicar-los a treballs senzills d'investigació, fent ús dels mitjans informàtics complementaris (internet, bases de dades, CD-ROM, DVD, etc.).

26. Identificar, en textos orals i escrits, imatges i expressions que denoten alguna forma de discriminació (de gènere, social, relacionada amb el grup ètnic, etc.), evitar-ne l'ús i utilitzar el llenguatge com a mitjà de resolució de conflictes.
27. Identificar els principals recursos utilitzats pels mitjans de comunicació per a elaborar i difondre informacions i opinions.

Fantàstica imaginació (pàgs. 8-39)

U1

I. CONTACTE (pàgs. 8-9)

Hem volgut que els continguts de la unitat 1 girassen al voltant dels conceptes de fantasia, imaginació, creació de móns inventats per la literatura o qualsevol altre art, per relacionar-los amb aquesta faceta de la literatura del Romanticisme: la tendència romàntica a buscar respostes en móns distants i exòtics tant cronològicament com geogràfica. El format d'enquesta permet apropar-nos a aspectes personals dels alumnes i crear-los expectatives quant a la possibilitat de descobrir-los algun aspecte desconegut de la seua personalitat. D'altra banda, el tema de la fantasia i la imaginació els resulta proper i engrescador i la majoria de referències literàries o cinematogràfiques els són conegudes.

1. (pàgs. 8-9)

Activitat de resposta oberta. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent.

2. (pàg. 9)

Activitat de resposta oberta.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 10-13)

EL TEXT EXPOSITIU (1)

En les activitats següents es fa una aproximació a la definició del **text expositiu** i es veuen aquelles característiques bàsiques que permeten reconèixer-lo com a tal.

1. (pàg. 10)

Activitat de lectura en veu alta o silenciosa d'un text de característiques expositives. En aquest exercici presentem un text d'intencionalitat expositiva o explicativa. No totes les seqüències del text són pròpiament expositives: algunes són narratives i utilitzen temps verbals propis de la narració (el passat), però aquesta barreja de seqüències és pròpia de la realitat textual. Els textos purs no són massa freqüents. A pesar d'aquesta "imperfecció", la intencionalitat del missatge i la resta de característiques d'aquest text ens permet considerar-lo un text fonamentalment expositiu.

2. (pàg. 11)

- a) Un escriptor de novel·les d'aventures que va viure entre 1892-1973.
- b) Perquè recentment s'ha dut al cinema la famosa trilogia d'*El senyor dels anells*.
- c) Entre el 1959 i el 1955.
- d) "En un forat en la terra vivia un hòbbit".
- e) Corregir els exàmens i mirar distret el forat que hi havia a l'estora del seu despatx.
- f) Un donyet amb peus grans i pelut, a qui agrada menjar i beure i que fuma una petita pipa, riu molt i generalment vol que el deixen tranquil.
- g) Destruir un anell màgic i impedir que el poder del mal s'impose en el món.

- h) En les aventures que narra podem descobrir personatges semblants als de les llegendes del rei Artús, de la mitologia cèltica i escandinava i de l'èpica alemanya; es tracta d'herois i cavallers que lluiten per combatre el mal i que viuen aventures perilloses.
- i) A sa mare. Perquè de ben segur li narrava contes de fades i llegendes de la mitologia clàssica.
- j) Era un expert en dialectes anglesos medievals i coneixia la literatura medieval.
- k) Molts dels lectors han interpretat l'obra com una crítica a la societat moderna de les ciutats, que ha separat la gent del contacte amb la naturalesa; i això coincideix amb el que J. R. R. Tolkien defensava: l'odi contra la vida moderna i tecnològica i l'admiració d'una època, la medieval, millor per viure que l'actual.

3. (pàg. 11)

Activitat de reconeixement i de comprensió de les característiques que fan d'aquest text un text expositiu.

- a) Un document explicatiu.
- b) Informació general sobre l'obra i l'autor.
- c) Explicar i transmetre informació de manera clara i objectiva.

4. (pàg. 12)

- 1) Dades de naixement i de defunció de J.R.R. Tolkien.
- 2) Èxit que ha obtingut aquesta novel·la d'aventures.
- 3) Característiques de les novel·les fantàstiques de J.R.R. Tolkien.
- 4) Com es va originar el procés de creació d'aquesta obra.
- 5) Influències literàries que van servir d'inspiració a l'escriptor.
- 6) Records d'infantesa de l'autor.
- 7) Els coneixements lingüístics i afinitats d'aquest escriptor.
- 8) Temps que va dedicar a escriure la trilogia.
- 9) Valoració crítica de l'obra *El Senyor dels anells*.
- 10) Respecte de la naturalesa com a medi de vida i font d'inspiració creativa.

5. (pàg. 12)

Introducció: primer paràgraf

Desenvolupament: segon paràgraf

Conclusió: tercer paràgraf

Conté tres apartats o paràgrafs i cadascun coincideix respectivament amb la introducció, el desenvolupament i la conclusió.

- c) Cada apartat comença per un connector que indica la relació entre les idees del text.

6. (pàg. 12)

En el primer: "Per començar..."

En el segon: "En segon lloc..."

En el tercer: "Per últim..."

7. (pàg. 12)

- c) Formal amb un vocabulari específic del tema que tracta.

8. (pàgs. 12)

Per exemple: aventures, fantasia, hòbbit, Silmarilió, imaginació, donyet, missió, Bé, Mal...

9. (pàg. 12)

Activitat de resposta oberta; podem suggerir com a exemple:
 Aprendre alguna de les característiques de la literatura fantàstica.
 Establir semblances entre la literatura èpica medieval i aquesta trilogia.
 Conèixer altres móns fantàstics.
 Identificar l'estructura d'un text expositiu.
 Etc.

10. (pàg. 12)

Activitat de resposta oberta.

RECERCA I EXPRESSIÓ**11. (pàg. 13)**

Seguiu les instruccions del llibre de l'aprenent. Es tracta de fer una lectura dinàmica, activa, de manera que puguem repartir els fragments entre l'alumnat i siguem capaços d'ordenar els paràgrafs de manera coherent, tot ajustant-se a l'estructura d'un text expositiu.

Solucions.

1. Jules Verne, la IMAGINACIÓ en moviment...
2. Va nèixer el 8 de febrer del 1828 al núm. 4 de la Rue Olivier de Clisson, a l'illa de Feydeau de la ciutat de Nantes.
3. Li agradaven els viatges; des dels onze anys, seguint la vocació marinera que son pare li negava, va decidir enrolar-se al vaixell *Coralie*, amb destinació a les Índies, per fer de grumet.
4. Les dues novel·les més conegudes van ser *Vint mil llegües de viatge submarí* (1870) i *La volta al món en vuitanta dies* (1873).
5. L'escriptor francès inventa poc i racionalitza molt, descriu les seues màquines basant-se en els coneixements científics i tècnics de la seua època.
6. Verne feia viatjar els seus personatges en mitjans de transport de tota mena: en vaixell, en globus, en projectil, en submarí, en un incipient metro.
7. No se li pot negar que va anticipar invents – els canons de llarg abast, l'helicòpter, la videoconferència, les màquines de vol aerodinàmic i l'ús de dispositius elèctrics, els escafandres i els satèl·lits artificials i fenòmens habituals en els nostres dies, especialment relacionats amb els descobriments geogràfics, com ara els viatges de llarga distància amb globus, els viatges interplanetaris i el descobriment dels pols nord i sud.
8. I amb la seua prolífica imaginació va crear l'*Albatros* (aeronau), el *Victòria* (globus aerostàtic), el *Nautilus* (submarí) i el *Columbiad* (canó gegantí).
9. Amb Jules Verne, milers de lectors van arribar a la Lluna abans que Neil Amstrong i van fer la volta al món abans que Steve Fosset. Georges Méliés, director de cinema, es va inspirar per rodar *Voyage dans la lune* en el 1902 en la seua novel·la *De la Terra a la Lluna* (1865).
10. Va morir el 24 de març del 1905, a causa d'una crisi diabètica.
11. Els seus llibres van gaudir d'un èxit sense precedents, van enriquir-lo molt i van formar part dels plans educatius de diverses generacions de francesos.

III. LITERATURA (pàgs. 14-23)

EL ROMANTICISME I LA RENAIXENÇA

En aquesta unitat treballem la literatura del **Romanticisme**, a casa nostra anomenat **Renaixença**, encara que aquest últim moviment té un abast més ampli. Aquesta part de la unitat manté un punt temàtic en comú amb el CONTACTE i COMUNICACIÓ I TEXTOS. Mitjançant el text de Canigó, de Verdaguer, hem volgut destacar, sobre els altres aspectes del moviment, el desig que tenien alguns romàntics de fugir de la realitat i refugiar-se en la imaginació, amb la qual creaven un món fantàstic, basat en llegendes. Al món llegendari de Canigó uns cavallers medievals protagonitzen unes gestes heroiques relacionades amb l'origen mític del nostre poble. L'enfocament dels altres textos ressalta, per una banda, la defensa de la recuperació literària de la nostra llengua (el poema de Teodor Llorente) i, per l'altra banda, les característiques romàntiques més universals: amors impossibles, passions violentes, final tràgic... (Mar i cel d'Àngel Guimerà).

L'ÈPOCA (pàgs. 14 i 15)

1. (pàgs. 14 i 15)

Activitat de transmissió de continguts conceptuals. La informació resumeix els fets esdevinguts al llarg de l'Edat Moderna perquè l'alumnat repasse els antecedents i les causes per les quals en el segle XIX hi hagué una Renaixença. També destaca la importància de les idees dels il·lustrats en l'origen del Romanticisme. La línia del temps il·lustra, d'una manera gràfica, la successió cronològica dels moviments artístics.

2. (pàg. 15)

Es tracta d'una activitat d'expressió oral que té com a objectiu que els alumnes facen una bona lectura comprensiva del text anterior i reflexionen sobre la significació de les idees de la Revolució Francesa i les repercussions que han tingut. La proposta de solucions és la següent:

- a) La corona d'Aragó comença a perdre la rellevància i l'autonomia que havia tingut fins aleshores quan es casa Ferran I d'Aragó amb Isabel I de Castella (finals del segle XV), amb la qual cosa s'uneixen els dos regnes. La situació s'agreuja en el regnat dels seus successors, els Àustries, ja que la Corona d'Aragó deixa de tenir una cort pròpia.
- b) El Decret de Nova Planta és una disposició legal dictada pel rei borbó Felip V (a principis del segle XVIII), que abolia les lleis i institucions pròpies de la Corona d'Aragó i prohibia el valencià en usos formals i oficials.
- c) Els tres corrents que eren moda en aqueixos segles són el Renaixement, el Barroc i el Neoclacisme.
- d) Els il·lustrats defensaven que s'havia de ser tolerants amb la forma de pensar dels altres, que no més la raó pot explicar el comportament de la Natura i de l'ésser humà, que totes les persones són capaces de raonar i, per tant, tenen el mateix valor i els mateixos drets, que el poder recau en el poble i que el rei és només un representant d'aquest... Aquestes idees van influir en l'origen de la Revolució Francesa (1789): el poble francès es va rebel·lar, de forma violenta, contra els abusos i els luxes excessius del rei i la noblesa.
- e) Resposta oberta

- f) Resposta oberta. L'alumnat hauria de saber que l'actual Declaració Universal dels Drets Humans va ser redactada i aprovada per l'ONU el 1948 i que està profundament inspirada en la francesa del 1789. Entre altres drets trobem: tota persona naix lliure; tota persona té dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat; tota persona és igual davant la llei; tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; tota persona té dret a expressar-se lliurement; tota persona té dret a l'educació, etc.
- g) Resposta oberta. És clar que han de respondre que encara queda molta tasca a fer, perquè no es respecten els drets humans a tot arreu, ni tan sols en els països occidentals, democràtics i desenvolupats (el cas de la pena de mort als EUA, p. ex.).

EL ROMANTICISME (pàgs. 16 i 17)

3. (pàgs. 16)

Es tracta d'una activitat de comprensió i assimilació de les característiques del Romanticisme: l'alumne les ha de reconèixer en un text que intenta reproduir el pensament d'un jove romàntic. La resposta pot ser aquesta:

- característica **a)**: subjectivitat, ja que el diari parla del món interior del jove romàntic (anhels, sentiments, angoixes...); així ho demostra l'ús de la primera persona del singular i sobretot l'última línia del text (*Aquestes línies i els meus poemes són un bàlsam a la meua ànima dolorida...; aquests mots són jo.*).
- característica **b)**: llibertat personal (*necessite trencar les cadenes, les normes i les imposicions morals d'aquesta societat*); llibertat artística, ja que en els seus escrits transmet tot el que és ell (*Aquestes línies i els meus poemes són un bàlsam a la meua ànima dolorida...; aquests mots són jo.*); llibertat de cada poble a autogovernar-se (*ser un soldat més del poble que lluita contra el govern opressor*).
- característica **c)**: tot el text està expressat amb vehemència, amb passió; potser on millor es veu és en la primera part del dia 15 de novembre (*No estic boig?... m'ofega*).
- característica **d)**: des d'Em mor d'avorriment!... fins a no en sé el perquè; també *Ai!, em sent sol i ningú no és capaç de comprendre'm*.
- característica **e)**: veiem tot l'abast de la fugida en la part que comença amb *Oh, fugir!* i acaba amb *a la recerca del seu ideal*.
- característica **f)**: trobem les referències al paisatge en *i en la nit fosca ... o d'un cementeri abandonat*. Cal que els alumnes s'adonen del tipus de paisatge (cementeri, ruïnes, crepuscle, bosc solitari...).
- característica **g)**: no està expressada explícitament; podrien ser-ne referències indirectes les al·lusions al monument medieval en ruïnes, la del cavaller medieval, perquè és en l'Edat Mitjana on es troben les arrels i la formació de cada nacionalitat.

4. (pàg. 17)

És una activitat d'expressió oral: una manera d'aproximar l'esperit romàntic a la societat actual. La resposta és oberta i tant se val el que contesten. De totes formes, és probable que l'alumnat responga que la societat actual presenta aspectes que no són gens romàntics: el pragmatisme, l'afany d'aconseguir diners i fama de forma ràpida i sense esforç, la valoració de la tecnologia i de tot el que és nou, la valoració de la quotidianitat i del vulgar (els romàntics cercaven el sublim i la bellesa)... La resposta 3 podria ser totes i cadascuna de les opcions que es donen en el llibre de l'alumnat.

LA RENAIXENÇA (pàg. 17)

5. (pàg. 17)

Activitat de comprensió de la informació de l'apartat i de relació amb la informació sobre la Edat Moderna de les activitats 1 i 2. Les solucions poden ser les següents:

- a) Segons la Renaixença calia recuperar les nostres senyes d'identitat perquè una bona part de la societat les havia perdudes.
- b) Les havíem perdudes per la desaparició d'una cort pròpia i del govern centralista dels Àustries (segles XVI i XVII) i pel Decret de Nova Planta de Felip V (segle XVIII), que prohibia l'ús oficial de la nostra llengua i abolia les institucions i les lleis pròpies. La conseqüència de l'anterior va ser que la llengua s'havia perdut en els contextos cultes i, per tant, la literatura culta havia minvat en quantitat i qualitat.
- c) La Renaixença recordava el passat medieval perquè va ser en aquesta època quan es va formar i es va desenvolupar la Corona d'Aragó. Consideraven que aquest passat era gloriós: perquè hi havia hagut un poder reial propi, fort i ben organitzat, independent i equiparable als altres regnes d'Europa; perquè hi havia hagut un sentiment col·lectiu de pertànyer a una nacionalitat diferenciada; perquè va ser l'època de l'expansió territorial de la Corona, amb la consegüent expansió de la cultura i del sentiment patriòtic; perquè va donar figures de reconegut prestigi en l'àmbit literari, científic...

JACINT VERDAGUER: CREADOR D'UNA ÈPICA NACIONAL (pàgs. 17-19)

D'entre totes les obres de Jacint Verdaguer, hem triat *Canigó* perquè, a més de ser probablement la millor, és precisament l'explicació de l'origen mític del nostre poble. Això enllaça perfectament amb una de les pretensions de la Renaixença (la recuperació del passat gloriós medieval). A més, es relaciona amb el tipus de literatura presentada en l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS. El llarg poema narra les accions d'un heroi llegendari, un cavaller de l'Edat Mitjana, que lluita pel bé del seu poble i on intervenen éssers màgics com són les fades. Per tant, en aquest sentit, és comparable el caràcter èpic de *Canigó* amb, p. ex., *El senyor dels anells* de Tolkien: personatges (la major part, cavallers) que viuen aventures perilloses i lluiten per dur a terme una missió important, amb intervenció de la màgia i de la mitologia. I això es veu en el fragment triat.

6. (pàgs. 18 i 19)

L'activitat és àmplia i abasta diferents aspectes. Pretén la comprensió del text, l'ampliació del vocabulari i la identificació de les característiques de *Canigó*. Solucions:

- a) *Mangala*: bastó; ací es refereix a l'espasa de Rotlà
timbes: precipicis, cingles, penya-segats
destralejar: tallar amb la destral
Roland: Rotlà, personatge heroic i llegendari, model de cavaller cristià
destral: aïna de tall formada per una fulla acerada proveïda d'un mànec de fusta, en angle recte, en el mateix pla de la fulla
abeurar-se: donar de beure; banyar-se, xopar-se
- b) 1. Amb l'explicació sobre l'argument de l'obra, no deu resultar difícil deduir que el fragment se situa quan els musulmans vencen els cristians per culpa del comportament irresponsable de Gentil.

2. Jacint Verdaguer presenta el comte Tallaferro: coratjós, resolut, brau, vigorós i excitat, qualitats que remunquen el caràcter d'heroi cavalleresc.
3. Verdaguer relaciona el comte Tallaferro amb Rotlà per la resposta b), ja que la cançó de gesta de l'èpica francesa va convertir un personatge històric anterior en un heroi i en un exemple dels ideals feudals.
4. Els exemples que confirmen la importància del paisatge a *Canigó* i en reforcen el seu sentit èpic (de grandiositat i bellesa) són els següents.
 - a) Compara la Naturalesa amb elements guerrers:
Allí els avets i alzines, roures i faigs
se creuen com les llances en un combat
 - b) La muntanya apareix personificada:
Aquí el Pirene altívol abaixa el cap,
com monstre que s'abeura dintre la mar.
[...] com lo núvol del temporal,
prenyat de pedregades, de trons i llamps
 - c) altívol

RECERCA I EXPRESSIÓ

7. (pàg. 19) Els objectius d'aquesta activitat són l'aproximació de l'obra de *Canigó* de Jacint Verdaguer a la realitat de l'alumnat i despertar el seu interès per tot el que forma part de la nostra cultura. Resposta oberta.

LA RENAIXENÇA VALENCIANA: TEODOR LLORENTE I CONSTANTÍ LLOMBART (pàgs. 19-21)

Potser el poema que presentem de Teodor Llorente és poc conegut i poc representatiu d'una de les característiques fonamentals de la seua poesia, la que Fuster anomena paisatgisme sentimental. Però ens mostra molt bé un altre dels aspectes importants de Llorente que, potser sovint, s'oblida: la defensa de la unitat de la llengua i l'aposta per la seua recuperació. Per tant, el fragment del poema és un exponent clar de l'esperit de la **Renaixença**.

8. (pàg. 20)
De nou, l'activitat és àmplia i abasta també aspectes diferents: la comprensió del text, l'ampliació del vocabulari i la identificació de les característiques renaixentistes i romàntiques del poema. Solucions de les preguntes després de completar el fragment:

- a) ¡Fills de la noble terra que mai del cor s'allunya!
¡Trobadors de Mallorca! ¡Cantors de Catalunya!
¡Felibres de Provença! ¡Companys, amics, germans!
València a vostre encontre tota joiosa avança,
en lo front la vergonya, i en los ulls l'esperança
i lo cor en les mans.

Darrer infant d'aquella **casa pairal**, que un dia
omplí tota la terra de glòria i poesia
ab ses famoses gestes i sos brillants amors,
ma Pàtria en los **flairosos** vergers de les sultanes,

dormia, **dosser** fent-li les palmes africanes
i els tarongers en flor.

[...]

» I avui que aquesta llengua, oh Trobadors, oh Mestres,
dels Pirineus als Alps, juntant les fortes **destres**.
aixecau, com la santa senyera, ab nou amor,
menyspreada en ma boca ja fa temps la contemple,
i no tinc, per parlar-la, més llei, regla ni exemple,
que els batecs de mon cor.

- b) 1) València, personificada, ix a l'encontre dels poetes de Catalunya, Mallorca i Provença que hi arriben a les Festes del centenari del rei En Jaume. València, que representa tot el poble valencià, rep els poetes tota joiosa, és a dir, contenta de la seua arribada, però amb vergonya perquè ha abandonat l'ús culte de la llengua i té també l'esperança que la situació canvie.
- 2) La Corona Catalanoaragonesa, a la qual pertany València, va protagonitzar gestes gloriuses d'expansió militar i va escriure literatura de prestigi.
- 3) Els poetes tornen a reivindicar la llengua comuna a tot el territori de l'antiga Corona.
- 4) A més dels arguments històrics que ha adduït Llorente per defensar i exaltar la llengua en la segona estrofa, en aquests versos el poeta aporta arguments íntims i sentimentals.
- 5) La llengua ha estat menyspreada per la raó b).
- 6) El tema del poema és el c).

RECERCA I EXPRESSIÓ

9. (pàg. 21)

L'objectiu de l'activitat, a més de fomentar la creativitat i l'aproximació de la poesia de la Renaixença a l'actualitat dels nostres alumnes, és conèixer i familiaritzar-se amb la cerimònia i el que representaven els Jocs Florals (la informació es troba en la nota biogràfica de Jacint Verdaguer, pàg. 17)

ÀNGEL GUIMERÀ (pàgs. 21-23)

És important que abans de fer l'activitat els discents lligin detingudament la biografia de l'autor i el peu de foto d'una de les versions del grup teatral Dagoll Dagom. L'objectiu, igual que el d'altres peus de foto semblants que apareixen al llarg del llibre, és múltiple: transmetre, il·lustrar o ampliar la informació d'una manera més atractiva i engrescadora; relacionar la literatura amb altres discursos estètics (en aquest cas, les arts escèniques; en altres ocasions és la pintura, l'arquitectura, etc.). També hi ha peus de foto que transmeten informació sobre el context social i polític en què es desenvolupa la literatura estudiada.

10. Lectura dramàtica (pàgs. 22-23)

Hem triat el drama romàntic *Mar i cel* (1888) d'Àngel Guimerà perquè és un bon exemple de les característiques del moviment romàntic, amb amors impossibles i passions exagerades.

L'activitat consta de tres parts:

- 1a. Una lectura dramatitzada del text, la qual cosa resulta engrescadora per als alumnes que el lliguen de viva veu i divertida per als que escolten. També contribueix a una comprensió millor del text, perquè han de donar l'entonació que li correspon segons el contingut. Els alumnes que escolten n'avaluen el resultat.
- 2a. Una segona part de comprensió i anàlisi, que correspon a **l'apartat a)**. Les solucions són:
 - 1) Blanca representa el cel i Saïd, el mar, ja que ho diuen ells mateixos (SAÏD: Al mar!; BLANCA: Al cel!); també perquè Saïd és un mariner, un corsari, i aquest, com que està enamorat, revesteix Blanca de qualitats celestials.
 - 2) La interpretació del final de l'obra és la c).
- 3a. **La tercera part, la b)**, és de recapitulació amb l'anàlisi del text i el reconeixement de les característiques que defineixen *Mar i cel* com un drama romàntic. Són aquestes: final tràgic (2); defensa de la llibertat (4); marc exòtic (3); passat històric (6); sentiments desmesurats (7); passions violentes (5); anhels impossibles (1).

RECERCA I EXPRESSIÓ

11. (pàg. 23)

L'objectiu és fomentar la creativitat i l'acostament d'aquest tipus de drames a la situació actual. Després de l'anàlisi d'aquest text, si cal, suggerim fer una activitat de literatura comparada. L'alumnat podria aportar informació sobre una obra romàntica de la literatura castellana. Ens referim a *Don Juan Tenorio*, de José Zorrilla. La versió d'aquest escriptor sobre el personatge legendari de don Juan, el seductor dissolut i sense escrúpols, és la que més popularitat ha tingut. En l'obra de Zorrilla, l'amor transcendeix els límits de la mort perquè don Juan salva la seua ànima gràcies a l'amor de donya Inés.

IV. TÈCNiques LITERÀRIES (pàg. 24)

EL TEXT LITERARI. ELS GÈNERES LITERARIS

1. (pàg. 24)

Amb aquesta activitat volem que l'alumnat siga capaç de distingir un text literari del que no ho és. El text de Daniel Climent és un **text expositiu** que presenta totes les característiques d'aquest tipus de text i que s'han vist en l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS: finalitat informativa i didàctica; amb una estructura clara i organitzada; apareix en un llibre que es pot fer servir en un àmbit acadèmic. Per tant, la resposta a l'activitat és el poema de Francesc Almela i Vives. Aquest text és literari perquè l'autor pretén ser original; s'aparta de l'expressió habitual de la llengua; intenta que el text produïska un plaer estètic i emocional al lector; per això la forma lingüística, l'estructuració i la presentació del missatge és tan important com el contingut, ja que el lector ha d'interpretar el que les paraules suggereixen.

2. (pàg. 24)

Activitat que pretén que l'alumnat sàpia buscar informació i, alhora, repassar la definició i la identificació de les característiques dels gèneres literaris, que ja s'han treballat en cursos anteriors. Suggerim la resposta següent.

El fragment de **Canigó** és un poema, perquè està escrit en vers i fa servir recursos mètrics, lingüístics i estilístics per comunicar al lector emocions i sensacions; en aquest cas, però, és un **poema narratiu**, que relata una història i la descripció d'un paisatge de gran força. El text de **Teodor Llorente** és

un **poema** perquè està escrit en vers amb els recursos que hem analitzat en l'activitat corresponent. El fragment d'Àngel Guimerà és **teatre**, perquè aquest autor va escriure el text sobre una història que presenta els conflictes que hem vist (entre cultures, entre religions, amors impossibles...). El text, seguint les indicacions de l'autor, s'ha de representar per uns actors davant un públic, mitjançant recursos escènics.

Si ho creiem convenient, podem ampliar aquesta activitat repassant els diferents subgèneres poètics, teatrals i narratius. Per exemple, podríem plantejar una activitat oberta de recerca d'informació per petits grups; després se'n faria una posada en comú a la pissarra o una exposició de murals. Una altra forma podria ser facilitar-los un esquema que haurien de completar individualment.

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 25-28)

SOM IGUALS: SOM DIFERENTS (1)

Ens centrem ací en el descobriment de la diversitat lingüística com una realitat universal. La nostra és una llengua neolatina o romànica, del grup gal·loromànic; pertany, doncs, a la gran família de llengües indoeuropees.

Hi ha qui ha considerat aqueixa diversitat com a fet negatiu (gairebé una maledicció divina): hi han vist un entrebanc per a la comunicació. Cal recordar, però, que la gran diversitat de llengües que ací il·lustrarem és essencialment una manifestació de les diverses cultures que els éssers humans han bastit com a resposta adaptativa davant el medi.

1. (pàg. 25) Activitat de recerca d'informació que permet treballar amb mapes lingüístics i repassar els continguts dels cursos anteriors. Cf. informació de *Diàlegs/3*, apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES de la unitat 2: "Un sol món per a moltes llengües" (pàgs. 48-49). Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.
2. (pàg. 25) Activitat de lectura selectiva que obri un debat entorn la diversitat lingüística com a fet universal.
Solucions: (b), (c), (d), (e), (g), (h) i (i).

RECERCA I EXPRESSIÓ

3. (pàg. 27) Activitat de recerca d'informació que permet treballar amb mapes lingüístics i repassar els continguts dels cursos anteriors. Cf. informació de *Diàlegs/3*, apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES de la unitat 2: "Un sol món per a moltes llengües" (pàgs. 48-49). Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.
4. (pàg. 27) Entre les possibles solucions apuntem:
Aspectes positius:
 - llibertat d'expressió
 - diversitat cultural
 - intercanvi cultural
 - capacitat d'adaptació
 - respecte del patrimoni cultural d'una societat
 - dret humà
 - flexibilitat, comprensió i tolerància amb els altres i amb nosaltres mateixos
 - etc.

Inconvenients:

- dificultat de parlar amb gent d'altres països
- augment de la despesa (cal traduir-ho tot a moltes llengües)

5. (pàg. 28)

- Sí, perquè cada societat té dret de preservar el seu patrimoni cultural.
- Amb respecte i justícia, i invertint-hi els mitjans materials que calga.
- Sí. Hem de fer compatible la intercomunicació i l'intercanvi cultural. La pervivència de cultures diverses en un mateix territori és signe de flexibilitat, tolerància i comprensió com a alternativa a la uniformització.
- Sí. S'han d'integrar socioculturalment al territori on viuen i acceptar els costums, la llengua, les normes, etc. si volen esdevenir ciutadans plenament integrats en el medi que els envolta. Si ens enriqueim amb ells també ells es poden enriquir amb nosaltres.

6. (pàg. 28)

Activitat que permet fer un breu balanç sobre la situació sociolingüística de la nostra llengua. Caldrà repassar els aspectes legislatius, el grau de vitalitat al carrer, a l'ensenyament, als mitjans de comunicació, el paper cívic com a recuperador de la llengua i les perspectives de futur, etc.

7. (pàg. 28)

Resposta que permet observar si l'alumnat ha reflexionat entorn els aspectes positius de la diversitat lingüística treballats en l'activitat 4 d'aquest apartat.

RECERCA I EXPRESSIÓ**8. (pàg. 28)**

Activitat de resposta oberta que aprofitarem per a fer exposicions orals a la classe tot seguint les orientacions del llibre de l'aprenent.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 29-37)

En lèxic i semàntica, ampliïm el vocabulari vinculat amb el món fantàstic; a més, comencen un seguit d'activitats que trobarem en cada unitat del llibre, adreçades a eixamplar els recursos lèxics dels aprenents: s'hi treballarà la sinonímia, l'antonímia, etc.

En morfologia i sintaxi, fem un repàs de la morfologia nominal (hi sistematitzem el gènere dels substantius i els adjectius), fem pràctiques amb les perífrasis d'obligació, repassem el passat perifràstic i encetem l'anàlisi de l'oració amb l'orde dels components i la concordança. En l'apartat Fixa-t'hi distingim tan de tant. Quant a fonètica i ortografia, fem un repàs sobre l'ús de les consonants oclusives a final de mot o de síl·laba.

LÈXIC I SEMÀNTICA**1. (pàg. 29)**

- (1) druida, (2) nimfa, (3) unicorn, (4) centaure, (5) bruixa, (6) follet, donyet, barrufet, nan
- Resposta oberta.
- donyet, follet, nan i barrufet

d) Resposta oberta.

Suggerim la possibilitat que en facen dibuixos al·lusius sobre dels personatges que formen part del seu univers fantàstic i, tot seguit, aprofitar-los per a una descripció oral.

2. (pàg. 29)

Verbs sinònims d'ús bàsic

Solucions:

1. agafar, 24. prendre
2. aixecar, 3. alçar
4. aturar, 23. parar
5. baixar, 9. davallar
6. buscar, 7. cercar
8. cloure, 30. tancar
10. entropessar, 14. ensopegar
11. eixir, 28. sortir
12. emportar-se, 13. endur-se
15. esgallar o esquellar, 16. esqueixar, 17. estripar, 22. esgarrar
27. rompre, 31. trencar
18. esvarar, 19. llenegar, 26. relliscar
20. mullar, 29. sucar
21. muntar, 25. pujar
32. barrejar, 33. mesclar

MORFOLOGIA I SINTAXI

MORFOLOGIA NOMINAL (1): EL GÈNERE DELS SUBSTANTIUS (O NOMS) I DELS ADJECTIUS

3. (pàg. 30)

Aplicació intuïtiva de les normes sobre la formació del gènere dels substantius i dels adjectius.

- Groc-groga; actor-actriu; llop-lloba; gall-gallina; gros-grossa; mestre-mestra; germà-germana; comte-comtessa; gat-gata; ample-ampla; gos-gossa; poeta-poetessa; ingenu-ingènua; dur-dura; sa-sana; fillol-fillola.
- Pobre-pobra; esclau-esclava; ros-rossa; amic-amiga; emperador-emperadriu; cosí-cosina; esportiu-esportiva; sogre-sogra; antic-antiga; pesat-pesada; psicòleg-psicòloga; fort-forta; genuí-genuïna; agre-agra; europeu-europea; jueu-jueva.

4. (pàg. 30)

Dedució de les normes de formació del gènere.

- a) **-a**: gat-gata; ingenu-ingènua; dur-dura; fillol-fillola; fort-forta.
- b) **-a**: mestre-mestra; pobre-pobra; sogre-sogra; agre-agra.
- c) **-na**: germà-germana; sa-sana; cosí-cosina; genuí-genuïna.
- d) Groc-groga; gros-grossa; gos-gossa; esclau-esclava; ros-rossa; amic-amiga; esportiu-esportiva; antic-antiga; pesat-pesada; psicòleg-psicòloga; europeu-europea; jueu-jueva.
- e) actor-actriu; gall-gallina; comte-comtessa; poeta-poetessa; emperador-emperadriu.

5. (pàg. 31)

Formes específiques del gènere dels substantius: Una abella-un abellot; un ase-una somera; un perdigot-una perdiu; un home-una dona; una bruixa-un bruixot; un ninot-una nina; una muller-un marit; un merlot-una merla; la tia-l'oncle; el cavall-l'egua.

- a) cocodril, el rossinyol, gimnasta, la cadenera, captaire, artista; un captaire / una captaire, un artista / una artista; cocodril mascle / cocodril femella; la cadenera mascle / la cadenera femella.
 b) -ot; abella/ abellot; perdiu/ perdigot; bruixa/ bruixot; nina/ ninot; merla/ merlot.
 c) ase/ somera; home/ dona; muller/ marit; tia/ oncle; cavall/ egua.

6. (pàg. 31)

Formació del gènere dels adjectius.

Masculí: content; seriós; feroç; pediatre; **femení:** llesta; jove; noble; prudent; valenta.

- a) Adjectius variables: llest-llesta; content-contenta; seriós-seriosa; valent-valenta; pediatre-pediatra.
 b) Adjectius invariables: jove; noble; prudent; feroç.

7. (pàg. 32)

Aplicació de les normes en la formació del gènere de substantius i adjectius.

- a) El teu fillol xicotet ha adoptat un gosset orfe.
 b) L'heroïna de la pel·lícula no sempre es casa amb el príncep.
 c) La conserge de l'institut ha fet els oficis de periodista i de sastressa.
 d) L'abadessa del monestir ha convocat totes les monges.

8. (pàg. 32)

Ús de paraules que tenen la mateixa forma en masculí i en femení però tenen significat diferent en cada gènere.

- a) pols (masculí: el batec).
 b) llum (masculí: aparell que fa llum); llum (femení: claror que fa l'aparell).
 c) fi (masculí: l'objectiu, el propòsit).
 d) pudor (masculí: la modèstia).
 e) pols (femení: conjunt de partícules diminutes).
 f) editorial (femení: empresa que edita llibres, revistes, etc.).
 g) fi (femení: final; acabament).
 h) son (femení: ganes de dormir).
 i) pudor (femení: mala olor; tuf).
 j) son (masculí: acte de dormir; període de descans).
 k) editorial (masculí: article d'opinió).

9. (pàg. 32)

Ús de paraules que tenen gèneres diferents en llengües de la mateixa família.

a) un compte corrent;	e) una anàlisi;
b) espinacs; llegums;	f) La síndrome;
c) una disfressa;	g) la calor; el front; suor;
d) El lleixiu (o La suor);	h) un regle.

MORFOLOGIA VERBAL (1): LES PERÍFRASIS D'OBLIGACIÓ

10. (pàg. 33)

Aplicació de les normes d'ús de les perífrasis d'obligació i distinció entre les fórmules d'obligació personal i impersonal.

- (a) Cal que agafem l'autobús a les tres (o És necessari que agafem l'autobús a les tres o És menester que agafem l'autobús a les tres); (b) S'ha de baixar l'escala a poc a poc; (c) No has de telefonar-me (No cal que em telefones

o No és menester que em telefonés; (d) Cada dia cal tancar les portes; (e) Has de vindre enjorn (o És necessari que vingues enjorn o És menester que vingues enjorn).

11. (pàg. 33)

Aplicació de les normes d'ús de les perífrasis d'obligació als criteris de correcció.

(a) Has de venir immediatament (o Cal que vingues immediatament o És necessari que vingues immediatament o És menester que vingues immediatament); (b) Demà no he d'anar a classe (o Demà no cal que vaja a classe o Demà no és necessari que vaja a classe o Demà no és menester que vaja a classe); (c) Què s'ha de fer en aquest text? (o Què cal fer en aquest text?); (d) Haureu de deixar de fumar (o Caldrà que deixeu de fumar o Serà necessari que deixeu de fumar o Serà menester que deixeu de fumar).

12. (pàg. 33)

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació un decàleg que conté una combinació de fórmules d'obligació diferents.

1r Heu de respectar l'horari d'obertura i tancament.

2n Cal que consulteu els fitxers manuals o informatitzats per saber si el llibre que busqueu és a la biblioteca.

3r És necessari que tingueu cura dels llibres (no els heu de subratllar ni esguellar).

4t És menester que atengueu les indicacions de la persona encarregada de la biblioteca.

5é S'han de deixar els llibres al taulell indicat per a aquesta funció.

6é Cal ser respectuós amb els terminis fixats per al préstec de llibres.

7é Heu de renovar el període de préstec si voleu tenir un llibre durant més temps.

8é Cal que desconnecteu els telèfons mòbils abans d'entrar a la sala de lectura.

9é És necessari que comuniqueu qualsevol incidència a la persona encarregada de la biblioteca.

10é S'han de respectar les normes de convivència i cal fer un ús responsable dels drets individuals i col·lectius.

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (1): EL PASSAT PERIFRÀSTIC

13. (pàg. 34) Ús del passat perifràstic.

a) L'estiu passat nosaltres vam fer una excursió a Mallorca. El viatge va ser molt curt però la majoria dels passatgers es van marejar.

b) L'altre dia Joana i tu vaau parlar amb el metge; què us va dir?

c) En l'examen d'ahir jo vaig traure un set, i tu, quina nota vas traure?

d) La setmana passada Lluïsa i jo vam anar al zoo i ens ho vam passar molt bé, per què no hi vaau venir vosaltres?

e) En les Olimpíades els mexicans van guanyar tres medalles.

f) Ahir jo vaig escriure una carta al director del periòdic.

g) Recordes el somni que tu vas tenir l'altra nit? Doncs anit Pau va somniar una cosa semblant.

14. (pàg. 34) Deducció de les formes del passat perifràstic.

El passat perifràstic es fa amb les formes vaig (per a jo), vas (per a tu), va (per a ell/ella), vam (per a nosaltres), vaau (per a vosaltres) i van (per a ells/elles) més l'infinitiu del verb corresponent.

15. (pàg. 34) Ús del passat perifràstic.

a) L'hivern passat vam fer un curs d'alemany.

b) L'altra nit vaig sopar amb uns amics.

- c) Ahir van xocar dos cotxes davant ma casa.
- d) Per què no vas llegir la novel·la de Quim Monzó?
- e) El campió va recórrer el circuit en dues hores.
- f) La setmana passada va fer tard a classe cada dia.

L'ORACIÓ (1): L'ORDE DELS COMPONENTS DE L'ORACIÓ I LA CONCORDANÇA

16. (pàg. 35)

Anàlisi d'oracions segons els components que tenen.

- a) Oració simple; Subjecte: (elidit) jo; Predicat: tinc una mica de febre; b) Oració composta; O₁: jo t'acompanyaria al cine (Subjecte: jo; Predicat: t'acompanyaria al cine); O₂: fessen una bona pel·lícula (Subjecte: oració impersonal amb el verb fer; Predicat: fessen una bona pel·lícula; c) Oració simple; Subjecte: oració impersonal amb un verb que indica un fenomen atmosfèric; Predicat: anit va nevar per damunt dels 500 metres; d) Oració simple; Subjecte: oració impersonal amb el verb haver-hi; Predicat: alguns dies hi ha molt de trànsit pels carrers de la ciutat; e) Oració simple; Subjecte: la directora de l'institut; Predicat: va telefonar.

17. (pàg. 36)

Aplicació de les normes d'ordenació dels elements de l'oració.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació algunes solucions possibles.

- a) Ahir vaig deixar els llums de la casa encesos tota la nit; Ahir vaig deixar tota la nit els llums de la casa encesos; b) Sempre m'alce vora les set del matí; M'alce sempre vora les set del matí; M'alce vora les set del matí, sempre; c) Enguany les cigonyes tarden molt a emigrar; Les cigonyes tarden molt a emigrar enguany; Tarden molt a emigrar enguany les cigonyes; Les cigonyes, enguany, tarden molt a emigrar; d) Han posat una pissarra nova a l'aula de tecnologia; Una pissarra nova han posat a l'aula de tecnologia; Han posat, a l'aula de tecnologia, una pissarra nova.

18. (pàg. 37)

Aplicació de la concordança entre subjecte i predicat.

- a) Subjecte: vosaltres; Transformació: Posa't més cap a la dreta; b) Subjecte: la reacció; Transformació: M'agraden les reaccions que has tingut; c) Subjecte: oració impersonal amb haver-hi; Transformació: Hi ha unes persones a la porta; d) Subjecte: un fardatxo; Transformació: De sobte aparegueren uns fardatxos i ens espantaren; e) Subjecte: Jaume; Transformació: Ja han arribat Jaume, Lola i Sara.

FIXA-T'HI: tan o tant?

19. (pàg. 37)

Distinció i ús de tan i tant.

- a) tant; tan; b) tan; tan; c) tant; tan; d) tant; tan; e) tan; tant.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

LES CONSONANTS OCLUSIVES FINALS DE MOT O DE SÍL·LABA

20. (pàg. 37)

Repàs i aplicació de les normes d'escriptura de les oclusives sordes i sonores en posició final de mot o de síl·laba.

- Alfred; cap; dubte; malalt; atípic; grip; Belgrad; no obstant; inquietud; sang; de sobte; groc; fred; abric; tard; actitud; davant; lentitud; comportament; sòlid; solitud; subsistència; admirable.

21. (pàg. 37)

Dictat.

Les activitats de dictat solen ser les últimes de l'apartat d'ortografia i fonètica. Són activitats que tenen com a objectiu fixar les qüestions ortogràfiques que s'han treballat al llarg de la unitat. El procediment de realització del dictat pot ser el següent.

1. Llegim el text complet perquè identifiquen clarament la tira fònica amb la tira gràfica. En aquest cas convé que ens detinguem en les paraules que tenen alguna consonant oclusiva a fi de mot o de síl·laba.
2. Demanem que es fixen en aquelles paraules, expressions o altres qüestions que puguin tenir alguna dificultat ortogràfica. Parem atenció especial a les qüestions que plantegen els alumnes.
3. Dictem el text sense que l'alumnat el tinga davant.
4. A continuació fem una revisió del text: cada alumne es corregeix el dictat i es marcarà les errades que hi haurà comés. També podem fer que s'intercanvien els textos i que la correcció la faci un company o companya.
5. Podem establir una escala de puntuació. Per exemple, podem descomptar 0,5 per cada errada ortogràfica (i 0,25 per cada accent o dièresi).
6. Finalment es comenten les errades que hi haurà tingut cadascú.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 39)

1. Els textos expositius es caracteritzen per: c, d, e, f.
2. Cf. informació teòrica sobre les característiques del Romanticisme de la pàg. 16.
3. Cf. informació teòrica sobre la Renaixença de la pàg. 17.
4. *Canigó* és la gran epopeia nacional perquè és una narració llarga, en vers i d'estil solemne, que explica l'origen mític de la Corona catalanoaragonesa mitjançant les accions extraordinàries i glorioses dels herois Gentil, Tallaferro i Guifré. El paisatge s'hi presenta humanitzat i la seua grandesa i bellesa reforcen el sentit èpic del poema. L'autor de *Canigó* és Jacint Verdaguer. Podem destacar que Verdaguer, amb la qualitat de la seua obra en vers i en prosa, va recuperar la dignitat literària de la llengua, alhora que seguia els propòsits de la Renaixença.
5. Teodor Llorente pensava que calia la recuperació literària de la llengua segons models molt cultes i medievals, ja que aquesta formava part dels senyals d'identitat del nostre poble.
6. Cf. activitat 10 b) de l'apartat de LITERATURA (pàg. 23).
7. Resposta oberta.
8. Cf. la informació de les activitats de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 25-28).
9. Cf. activitat 1 de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA (pàg. 29).
10. aixecar – alçar; llenegar – esvarar; barrejar – mesclar; estripar – esguellar .
11. sogre-sogra; gendre-nora; lleó-lleona; ruc-somera; emprador-emperadriu.
12. Ús de substantius que tenen significats diferents en masculí i en femení.
Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible. a) És una persona que té molt de pudor / Quina pudor que fa!; b) Aprovar és el fi de cada estudiant / Anirem a la fi del món; c) Tinc el son lleuger / Tinc molta son; d) Aquell llum ja no fa llum.

13. Identificació del gènere.
un senyal; una oïda; una remor; un llegum; una dent; un dubte.
14. a) La conserge ha d'obrir la porta de l'institut a les vuit.
b) El professor haurà de dir les notes de l'examen demà.
c) La casa s'ha de vendre ben barata.
d) Què s'ha de fer en aquest exercici?
15. a) Ahir nosaltres vam veure una obra de teatre.
b) Dissabte passat Lluïsa va fer la festa d'aniversari.
c) Anit jo només vaig repetir allò que tu vas dir.
16. Identificació del subjecte en oracions donades.
a) Subjecte: oració impersonal amb el verb *ploure*; Transformació: no es pot transformar perquè és una oració impersonal; b) Subjecte: *ma germana*; Transformació: *S'han casat les meues germanes*;
c) Subjecte: elidit (*vosaltres*); Transformació: *Vindràs amb mi*; d) Subjecte: oració impersonal amb la forma verbal *fer gelor*; Transformació: no es pot transformar perquè és una oració impersonal.
17. Ús de *tan* i *tant*.
a) *tan*; b) *tant*; c) *tant*; *tan*.
18. Ús de les oclusives a final de mot o de síl·laba.
dermatòleg; *ànec*, *fang*, *dissabte*; *indubtable*; *verd* (o verb); *inquietud*; *sol·licitud*.

Res no és el que sembla (pàgs. 40-69)

U2

I. CONTACTE (pàgs. 40-41)

La unitat gira al voltant d'unes paraules claus: **observació** de la **realitat** quotidiana, detallisme, **document**, **anàlisi objectiva** d'una passió.

La finalitat d'aquestes activitats és que els alumnes reflexionen sobre el fet que, de vegades, no coneixem amb detall i de forma precisa la realitat que ens envolta. D'una forma motivadora, mitjançant **jocs d'observació**, pretenem també que l'alumnat tinga una primera aproximació al tema de la unitat, els esports, i la recerca d'informació.

1. (pàg. 40) Demostració de la capacitat d'observació.
Resposta oberta. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent.
2. (pàg. 41) Descobriment de paranys.
 - El mes de juny té vint-i-vuit dies.
 - El títol de la Història contemporània apareix a l'inrevés.
 - La caixa de mistos té un endoll.
 - En un dels guants només caben quatre dits.
 - Els números de la rodeta del telèfon estan col·locats en sentit invers a les agulles del rellotge.
 - El sol es pon per ponent i no per llevant com es veu per la finestra.
 - Els forats d'un endoll no són rectangulars.
 - El quadre de la paret està penjat a l'inrevés.
3. (pàg. 41) En la fotografia de l'esquerra, els jugadors de bàsquet Michael Jordan i Pau Gasol. En la segona fotografia, Tiger Woods (jugador de golf) i Serena Williams (tennista).

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 42-46)

EL TEXT EXPOSITIU

Continuem treballant el text expositiu que vam presentar en la unitat 1. Aprofundim en les característiques i coneixem de prop diversos gèneres de textos d'aquest tipus. Escorcollem els diferents recursos o fonts d'informació (els diccionaris, les enciclopèdies, Internet...) amb la intenció de realitzar un bon treball de documentació.

1. (pàg. 42) Continuem treballant el text expositiu que vam presentar i definir en la unitat 1.
En aquesta activitat presentem diferents gèneres expositius i repassem les característiques d'aquest tipus de text. És una activitat d'identificació justificada.
El text 2, el 3, el 4 i el 6 són textos expositius.
El text 2 és una carta adreçada a les famílies redactada pel Centre de Salut d'un barri d'Alacant sobre un programa de vacunació per a prevenir el meningococ C.
El text 3 és la convocatòria a una vaga d'estudiants tot defensant l'escola pública; s'hi afig la crida a la participació en una manifestació. Amb lletres majúscules i de colors diferents es destaquen els dies i l'hora d'aquesta convocatòria.
El text 4 és l'entrada o article de diccionari. És un text expositiu perquè té una finalitat informativa (els diferents significats del mot **esport**); és objectiu, presenta la informació de forma

jeràrquica (dividida en diferents apartats i subapartats); fa servir vocabulari específic (el de les abreviatures, p. ex.) i recursos gràfics (els números, les lletres, i els diferents tipus de lletra).

El text 6 comprén un diagrama de barres que informa dels ingressos dels esportistes en l'any 2007. El diagrama de barres transmet, en orde creixent d'ingressos, les xifres que van guanyar deu esportistes internacionals per cedir el seu nom i la seua imatge per promocionar diverses multinacionals.

2. (pàg. 43) Activitat de resposta oberta.

3. (pàg. 43) La consulta de fonts d'informació.

- Buscar el significat d'una paraula: un diccionari.
- Traduir unes frases: un diccionari.
- Escriure correctament una paraula: un diccionari o bé un manual d'ortografia.
- Conèixer la informació gramatical d'una paraula: un manual de gramàtica i de morfologia.
- Localitzar un país determinat: un mapa mundi.
- Anotar les dades de naixement i de defunció d'una escriptora: una biografia o bé una enciclopèdia.
- Conjugar el present de subjuntiu del verb *jaure*: un llibre de flexió verbal o bé de morfologia verbal.
- Buscar informació sobre el 9 d'Octubre: un llibre d'història o una enciclopèdia.
- Identificar les roques sedimentàries més comunes: un llibre de geologia o una enciclopèdia.
- Ordenar alfabèticament un llistat de paraules: un manual d'ortografia o un diccionari.
- Quina exposició hi haurà el mes que ve a la Casa de Cultura de la teua localitat: la cartellera d'espectacles de la Casa de Cultura o la pàgina web.
- Saber els cines on es projecta una pel·lícula d'estrena recent: la cartellera d'espectacles del cinema a les pàgines d'un diari o la pàgina web.

4. (pàg. 44) Amb aquesta activitat pretenem que els alumnes s'adonen de l'existència d'una llista d'abreviatures i símbols que va al principi de tots els diccionaris i que hem de consultar si no en sabem els significats.

- v.** (verb), **intr.** (usat intransitivament), **fig.** (figurat), **tr.** (usat transitivament)
- 4 accepcions
- En la primera accepció
- És una locució. Botar foc és encendre foc.

5. (pàg. 44) La intenció d'aquest exercici és fer que els alumnes tinguin en compte que, en un context determinat, només ens interessarà un dels possibles significats que done el diccionari. Per tant, es tracta de practicar la tria del significat adequat al context comunicatiu.

La resposta pot ser semblant a aquesta: **joc de pilota**. Cadascun dels jocs en què dos o més contrincants competeixen impulsant amb la mà –nua o protegida– una pilota en un frontó o trinquet; **pilota de vaqueta**. Bola esfèrica formada per vuit gallons de pell de bescoll del bou, farcida de borra i que fa un diàmetre de 43 mm molt usada en el joc de pilota.

6. (pàg. 45) Localització d'informació en un llibre.

- Les Avantguardes: unitat 4, apartat *Literatura*, pàgs. 110-117.
- Els pronoms personals febles. En les unitats 6, 7 i 8 dins l'apartat *Coneguem la llengua*, pàgs. 160-161, 194-196, 228-230, 262-264.

- c) Les llengües romàniques. En la unitat 4, apartat Les persones i les llengües, pàg. 119 i en l'apartat Coneguem la llengua, pàg. 123.
- d) L'accentuació. En la unitat 2, pàg. 67.

- 7. (pàg. 45) La referència bibliogràfica.
Activitat de resposta oberta, seguint les indicacions del llibre de l'aprenent.

RECERCA I EXPRESSIÓ

- 8. (pàg. 46)
Totes les activitats d'aquest apartat han girat al voltant de la tècnica de la recerca d'informació, la qual és molt necessària en el nostre àmbit acadèmic i té una relació molt directa amb els textos expositius.
Si ho veiem escaient, podem aprofitar el material de recerca per a fer breus exposicions en petits grups.

III. LITERATURA (pàgs. 47-54)

EL REALISME-NATURALISME

Dediquem la literatura d'aquesta unitat al moviment que va seguir al Romanticisme, és a dir, al **Realisme-Naturalisme**. Els realistes, al contrari que els romàntics, s'interessaven per la **realitat**, l'**observaven** rigorosament i la reproduïen en les seues obres. Per això es **documentaven** sobre el terreny o buscaven aquesta informació en llibres. Per tant, el gènere que millor podia retratar amb exactitud aquesta realitat social, jutjar-la, apuntar-ne causes i conseqüències, era la **novel·la**. Aquesta necessitat d'**analitzar** els fets socials i els comportaments humans s'origina en el **desenvolupament industrial i tecnològic** que es produeix al segle XIX i en els conflictes que aquest genera.

Nosaltres analitzem la realitat d'aquell moment amb tres textos molt representatius: *Germinal*, d'Emile Zola, *L'escanyapobres*, de Narcís Oller i el sainet *Les xiques de l'entresuelo*, d'Eduard Escalante.

L'ÈPOCA (pàgs. 47 i 48)

- 1. (pàg. 48)
És un exercici de comprensió lectora, perquè els alumnes han de llegir la informació i corregir els enunciat que són falsos.
Les respostes són:
 - a) F. Correcció: la Revolució Industrial és la gran transformació de la societat del segle XIX, produïda gràcies als avanços tecnològics i científics d'aquest segle (entre altres, la màquina de vapor). Això va provocar que es desenvolupessin indústries de tot tipus, s'ampliessin i milloressin els transports (construcció de noves carreteres, renovació dels ports i creació d'una xarxa ferroviària), s'estimulés el comerç...
 - b) V;
 - c) V;

- d) F. Correcció: els mateixos obrers són els qui van crear associacions perquè defensessin els seus drets
- e) F. Correcció: és un període de prosperitat econòmica, però aquesta no afecta igual a totes les capes de la població. És positiva per a la burgesia; en canvi, el proletariat treballava molt i en unes condicions infrahumanes per un salari miserable. Per aquest motiu, no és una època d'estabilitat social, perquè hi hagué molts conflictes entre els treballadors i els propietaris de les fàbriques. Tornem a insistir en la importància dels peus de les il·lustracions que acompanyen tot l'apartat de contextualització històrica i social: amplien o exemplifiquen la informació.

CARACTERÍSTIQUES GENERALS DEL REALISME I DEL NATURALISME (pàgs. 49 i 50)

2. (pàg. 49)

Activitat de comprensió lectora i de repàs de la literatura de la unitat anterior, en contrastar les característiques dels dos moviments.

Resposta: 1-a); 2-d); 3-b); 4-e); 5-c)

3. (pàg. 50)

Aquesta activitat té diversos objectius: per una banda, en analitzar el text, l'alumnat demostra la comprensió de les característiques estudiades del Naturalisme (moviment que extrema els trets del Realisme); exemplificar aquests trets amb un text molt representatiu d'Emile Zola, precisament el pare del Naturalisme; fer literatura comparada entre la nostra literatura i la francesa i, així, inserir la literatura catalana en la universal.

Respostes proposades.

- a) Elements de la descripció: amb els cabells deixats anar i despentinats per la correguda, amb parracs que mostraven la pell nua, les nuses de femelles cansades d'infantar morts-de-fam; com un estendard de dol; colls descarnats. La descripció mostra els sofriments i la gana que pateixen els miners, els quals han augmentat per la vaga que han iniciat per rebel·lar-se contra les imposicions miserables de la companyia minera.
- b) Sí, la classe obrera vivia en unes condicions miserables perquè els propietaris de les indústries o mines l'explotava. Contra això, els treballadors es rebel·len, s'enfronten als patrons i, malgrat que són represaliats durament, aconsegueixen millores socials. Emile Zola, per tant, degué documentar-se, perquè la novel·la és un testimoni de la realitat, una societat en procés de canvi. Ara bé, com a recurs literari, accentua aquells trets que poden demostrar millor les seues tesis.
- c) És l'opció 3.

RECERCA I EXPRESSIÓ

4. (pàg. 50) Activitat de resposta oberta.

És una aplicació pràctica i creativa de l'activitat anterior.

NARCÍS OLLER: NARRADOR DE LA REALITAT SOCIAL (pàgs. 51-53)

L'escanyapobres és una mostra concentrada d'observació i de reflexió sobre l'ésser humà (centrada en la figura d'un avar, per a demostrar com la passió pot arribar a destruir la persona) i de la societat (l'impacte de la industrialització en el camp català als anys 50 del segle XIX). Hem preferit treballar un text que descrigués aquest últim aspecte perquè pensem que reflecteix millor algunes de les conseqüències del que va suposar la Revolució Industrial i la realitat que es vivia aleshores.

5. (pàg. 51) Amb aquesta activitat voldríem que els alumnes fessen una lectura atenta de l'argument de la novel·la. Aquest serveix perquè els discent coneguen el tema sobre el qual gira la trama, l'avarícia: l'estudi del procés de la passió pels diners duta a les últimes conseqüències, amb la finalitat moral de liquidar una conducta desfasada d'acord amb les imposicions de la nova societat industrial.

Solució: 1-C; 2-D; 3-A; 4-B

6. (pàg. 52) Seguiu les instruccions del llibre de l'aprenent.

7. (pàg. 52) Activitat d'identificació del vocabulari del text més allunyat del vocabulari dels aprenents. Resposta.

- a) quintos: reclutes, és a dir, tots els joves de la mateixa edat que antigament havien de fer el servei militar per obligació
- b) espinguet: so agut
- c) redreçaven: es tornaven a posar drets
- d) embadalits: bocabadats, admirats; que restaven amb l'ànim suspès en la contemplació del tren
- e) entrar en caixa: entrar en el vagó; fig. entrar al lloc que els correspon
- f) empenyent-se: espentant-se
- g) eixam: conjunt nombrós d'abelles; fig. gran quantitat de persones

8. (pàg. 52) Es pretén la comprensió i l'anàlisi del text, dirigides a extraure'n el tema i els trets principals, la recerca al diccionari i la reflexió personal.

- a) Narcís Oller degué escriure aquesta visió de l'avarícia per moralitzar, per corregir una conducta que és producte de les circumstàncies econòmiques del moment. Sí, és la mateixa intenció que la dels altres escriptors realistes, la de modificar la realitat que no agrada.
- b) Un escanyapobres és un usurer, és a dir, una persona que presta diners sota unes condicions asfixiants per a les persones necessitades, de la qual cosa obté beneficis desproporcionats. És evident que sí que té relació el malnom amb el caràcter i el comportament del personatge: l'Oleguer, que s'ha fet ric gràcies a la ruta del blat, quan arriba la crisi, s'aprofita dels pobres i endeutats, i els oprimeix i escorre tot el que pot.
- c) Resposta oberta.
- d) El fragment descriu un ambient.
- e) El ferrocarril és el símbol prepotent de la Revolució Industrial. Semblava que les poblacions que tingueren ferrocarril pujarien al tren del progrés i no quedarien aïllades de les grans ciutats i dels grans centres industrials. Però el tren acaba causant l'efecte contrari: Pratbell se'n queda al marge, el progrés passa de llarg i, a més, acaba amb l'antiga ruta del blat, és a dir, amb les fonts d'ingressos dels pratbellins.

9. (pàg. 53) Com l'activitat anterior, aquesta suposa una anàlisi del text.

LA VIDA DEL CAMP (Poblacions pageses)	LA VIDA DE LA CIUTAT (Industrialització, progrés, civilització)
Quietud, son, silenci	Nova civilització sorollosa i atrefegada
Pocs habitants	Eixam de desconeguts: multitud
Tristor	Animació, tràfec, partia tot joiós sense veure Pratbell sinó de gairell
Els veïns del raval guaitaven per les finestres; els pocs pagesos escampats per la plana com figuretes perdudes quedaven embadalits, les mans plegades damunt l'eina del treball	Tipus de passatgers del tren: desconeguts (dames amb vestits rebuscats, quintos que cantaven cançons estranyes, jovent desvergonyit, senyors estressats)
Actitud dels pagesos: embadaliment, tristesa i impotència davant l'espectacle	Actitud dels passatgers: indiferència, burla, desdeny

EDUARD ESCALANTE I EL SAINET VALENCIÀ (pàg. 53)

Seguiu la informació i les instruccions del llibre de l'aprenent. També consulteu, en la introducció de la unitat, la justificació i la relació de la inclusió d'aquest gènere. Per altra banda, és molt important que els alumnes coneguen un tipus de teatre típicament valencià. El sainet havia estat menystingut per la crítica perquè el considerava popular i de poca volada literària, però, últimament, són molts els especialistes que defensen la seua qualitat dramàtica i literària.

10. (pàg. 54) Lectura dramatitzada.

En primer lloc, podem seguir la mateixa tècnica de lectura que hem suggerit per al fragment de *Mar i cel*.

A continuació, trobem una activitat d'expressió que parteix d'una anàlisi del contingut del text i dels trets generals dels sainets d'Escalante.

- Les tres germanes, en veure Batiste a sa casa, se'n riuen.
- Romana vol que es parle castellà per donar-se importància.
- Rebutgen la proposta de Batiste perquè aquest és sols un xocalater i aquest ofici és poca cosa i dona poques rendes; elles aspiren a una posició social i econòmica millor.
- Batiste les anomena "coentes" perquè volen aparentar més del que són, i es riu de la "carabassa" perquè no li importa que li hagen rebutjat la petició unes presumides i burletes; ja trobarà una promesa millor.
- Els personatges femenins ara pertanyen a la petita burgesia que ha pujat socialment i que renega dels seus orígens més humils.
- Entre altres procediments, Escalante recorre a la substitució del valencià pel castellà (*de veras, querido?*...); a expressions i paraules castellanitzades o barbarismes (*rentes, llanç...*); a malapropismes o paraules mal emprades (*proporció* per "proposició").

RECERCA I EXPRESSIÓ

- (pàg. 54) Activitat d'expressió oral i de creació escrita que pretén aproximar la realitat literària del sainet a la realitat actual televisiva. Interacció: petit grup. Resposta oberta.

IV. TÈCNIQUES LITERÀRIES (pàgs. 55 i 56)

EL GÈNERE NARRATIU I EL GÈNERE DRAMÀTIC

En aquesta unitat repassem el que tenen en comú els dos gèneres, el dramàtic i el narratiu. Ens referim als elements de la història: personatges, argument o accions, espai i temps (època i durada). No hi ha informació sobre aquests conceptes perquè ja s'han treballat en cursos anteriors.

Com podem comprovar, aquests elements són la matèria sobre la qual investigaven els escriptors realistes-naturalistes. Per això, les activitats parteixen de l'observació d'una realitat i totes tenen la finalitat de plasmar-la amb paraules. Són, doncs, activitats de redacció creativa i estan plantejades perquè resulten motivadores i acostades als nostres alumnes. Seguiu les indicacions del llibre de l'alumne per a dur-les a terme.

1. 2. 3. 4. 5. (pàgs. 55-56)

Activitats de resposta oberta.

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 57-58)

SOM IGUALS SOM DIFERENTS (2)

Continuem treballant aspectes de la diversitat cultural i lingüística però ara dins un mateix estat: l'Estat espanyol. L'existència mateixa d'altres llengües distintes del castellà a l'Estat espanyol sovint és considerada com un fet estrany i poc comú, i al capdavall, disgregador. Hom oblida, o vol oblidar, que la diversitat lingüística i cultural no és un fet accidental sinó, més aïna, general, universal.

1. (pàg. 57)

Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

2. (pàg. 57)

Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

3. (pàg. 57)

Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

4. (pàg. 57) Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

5. (pàg. 58)

Volem que l'alumnat es familiaritze amb la sonoritat de les distintes llengües que es parlen a l'Estat espanyol. Suggerim seguir les orientacions del llibre de l'aprenent.

Solucions:

- a) Aranés
- b) Gallec
- c) Basc (o èuscar)
- d) Asturlleonés
- e) Aragonés

6. (pàg. 58)

Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 59-67)

En lèxic i semàntica fem una petita introducció al vocabulari d'especialitat, a partir del lèxic dels esports. Ensinistrem els alumnes en l'elaboració d'un petit diccionari terminològic. Continuem, a més, ampliant vocabulari fent precisions en torn de certs quasi-sinònims.

En morfologia i sintaxi, tractem els continguts següents: repassem i sistematitzem la formació del nombre dels substantius i dels adjectius, aprofundim en l'ús de les perífrasis de probabilitat i d'imminència, establim les equivalències entre el passat perifràstic i el passat simple, comencem l'anàlisi sintàctica d'oracions (distinció entre simples i compostes, descripció general de les compostes i aprofundiment en les coordinades i juxtaposades), acabem aquest apartat amb la diferenciació entre *quan* i *quant*. En fonètica i ortografia, repassem l'accentuació, la dièresi i el hiat; ens detenim especialment en l'accentuació divergent entre llengües.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1. (pàg. 59) Els esports.

Entre les possibles parelles hi ha:

• surf de neu- planxa de neu	• bàsquet- cistella
• hòquei- green	• tennis- canxa o pista
• natació- banyador	• ràfting o descens en bot- piragua
• boxa- guants	• pilota valenciana- trinquet
• futbol- baló, pilota	• equitació- hipòdrom
• esgrima- espasa	• golf- estic
• judo- cinturó	• ciclisme- velòdrom

2. (pàg. 59) Coneixements sobre els esports.

Activitat d'expressió oral que permetrà avaluar el nivell de competència comunicativa de l'alumnat.

3. (pàg. 59)

Activitat de recerca d'informació que fomenta l'ús del diccionari i l'accés als cercadors d'Internet i a pàgines webs relacionades amb el centre d'interès.

4. (pàg. 60) Verbs quasi sinònims.

Activitat que exigeix l'ús del diccionari.

MORFOLOGIA I SINTAXI

MORFOLOGIA NOMINAL (I 2): EL NOMBRE DELS SUBSTANTIVS I DELS ADJECTIVS

5. (pàg. 60)

Aplicació intuïtiva de les normes sobre la formació del nombre dels substantius i dels adjectius.

El calaix→ els calaixos; baix→ baixos; genuí→ genuïns; la falç→ les falçs; el temps→ els temps; no té forma de singular: els calçotets; l'amic→ els amics; el germà→ els germans; no té forma de singular: les tisoires; l'amiga→ les amigues; l'home→ els hòmens (o els homes).

a) la falç→ les falçs; l'amic→ els amics

b) el calaix→ els calaixos; baix→ baixos; es tracta de mots aguts masculins acabats en -ç, x, ix i -tx: reflex→ reflexos, despatx→ despatxos, feliç→ feliços (encara que fa un femení plural felices), per exemple

c) genuí→ genuïns; germà→ els germans (hi ha una sèrie de mots que, per raons etimològiques, no segueixen aquesta regla: café, sofà, comité, vosté, clixé, ximpanzé, bisturí, esquí, bambú, menú, tabú i alguns altres

d) l'amiga→ les amigues

e) el temps→ els temps (en aquest cas la diferència de gènere la marca el determinant)

f) els calçotets; les tisoires (en aquest cas no hi ha cap marca de singular, es tracta de substantius que s'usen exclusivament en plural; alguns altres exemples són ulleres, alicates, sostenidors, calces (o mitges) o postres)

g) l'home→ els hòmens (o els homes); en alguns d'aquests casos, en valencià hi ha preferència per la forma amb -ns (com hòmens o jóvens), en uns altres casos hi ha alternança entre les dues formes de plural (marges/màrgens; orfes/òrfens, raves/ràvens, per exemple) o bé es tendeix a l'ús de la forma amb -s (com en termes o verges).

6. (pàg. 61)

Dedució de les normes de formació del plural de substantius i d'adjectius aguts acabats amb una -s en singular.

fracàs→ fracassos; autobús→ autobusos; gimnàs→ gimnasos; text→ texts o textos; progrés→ progressos; pastís→ pastissos; fals→ falsos; gest→ gests o gestos; gos→ gossos; tros→ trossos; passeig→ passeigs o passejos; barnús→ barnussos.

a) fracàs→ fracassos; progrés→ progressos; pastís→ pastissos; gos→ gossos; tros→ trossos; barnús→ barnussos

b) autobús→ autobusos; gimnàs→ gimnasos; fals→ falsos

c) -sc, -st, -xt i -ig: text→ texts o textos; gest→ gests o gestos; passeig→ passeigs o passejos; (hi ha alguns mots que només s'usen amb el plural en -s: test→ tests o puig→ puigs)

7. (pàg. 62)

Aplicació de les normes de formació del nombre en adjectius variables i invariables.

Amable, amable, amables, amables; audaç, audaç, audaços, audaces; buit, buida, buits, buides; feliç, feliç, feliços, felices; gran, gran, grans, grans; nou, nova, nous, noves.

8. (pàg. 62)

Aplicació de les normes de formació del nombre en substantius i adjectius.

a) Les meues veïnes són germanes d'uns amics dels meus sogres;

b) Dijous vaig dibuixar uns autobusos roigs (o rojos) amb uns llapis nous;

c) He cuinat els peixos amb uns ràvens (o raves) i m'han eixit dolços;

d) Les gosses del meu cosí són blanques i grises.

MORFOLOGIA VERBAL (i 2): LES PERÍFRASIS DE PROBABILITAT I D'IMMINÈNCIA

9. (pàg. 62)

Aplicació de les normes d'ús de la perífrasi de probabilitat. En les oracions formades amb un adverb

les solucions poden ser múltiples. Convé que insistim a demanar a l'alumnat que mantinguen en l'oració transformada el mateix temps verbal que hi havia en l'original.

- a) Potser els meus companys estan malalts // Els meus companys *deuen* estar malalts;
- b) Probablement Carme i Joan han arribat tard a la festa // Carme i Joan *deuen* haver arribat tard a la festa;
- c) No teníem fred encara que tal volta era hivern // No teníem fred encara que *devia* ser hivern;
- d) Per ventura els xiquets han trencat els vidres de la finestra // Els xiquets *deuen* haver trencat els vidres de la finestra.

10. (pàg. 63)

Distinció entre l'ús del futur i de les perífrasis d'imminència i aplicació a casos donats.

- a) escoltaran;
- b) *anava a dutxar-me* (o *estava a punt de dutxar-me*);
- c) *anaves a acostar-te* (o *estaves a punt d'acostar-te*);
- d) viatjarà;
- e) *veurem* (o *estem a punt de veure*).

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (2): EL PASSAT PERIFRÀSTIC I EL PASSAT SIMPLE

11. (pàg. 63) Formes equivalents del passat perifràstic i del passat simple.

jo vaig parlar, parlí
 tu vas parlar, parlares
 ell/ella va parlar, parlà
 nosaltres vam parlar, parlarem
 vosaltres vau parlar, parlàreu
 ells/elles vau parlar, parlaren

12. (pàg. 63) Terminacions del passat simple.

- a) Primera conjugació (com *parlar*): -í, -ares, -à, -àrem, àreu, -aren.
- b) Segona conjugació (com *rompre*): -í, eres, -é, -érem, -éreu, -eren
- c) Tercera conjugació (com *fugir*): -í, -ires, -í, -írem, -íreu, -iren

13. (pàg. 63) Ús del passat perifràstic i del passat simple.

- a) La pel·lícula *va començar* amb una hora de retard
- b) Jo *vaig rebre* ahir una felicitació de Nadal
- c) Per què no *vas llegir* el llibre que et *vaig donar*?
- d) Un gos em *va mossegar* la cama esquerra
- e) Ens *quedarem* sense saber per què no *vau assistir* al concert
- f) No *sabérem* mai com *arribaren* a la festa
- g) Com *entràreu* a classe, si ningú us *sentí*?

L'ORACIÓ (2): L'ORACIÓ SIMPLE I L'ORACIÓ COMPOSTA. TIPUS DE COMPOSTES. L'ANÀLISI SINTÀCTICA

14. (pàg. 66)

Identificació del nombre de proposicions en oracions donades.

- a) quatre; b) tres; c) dues; d) una; e) dues; f) dues; g) una.

15. (pàg. 66)

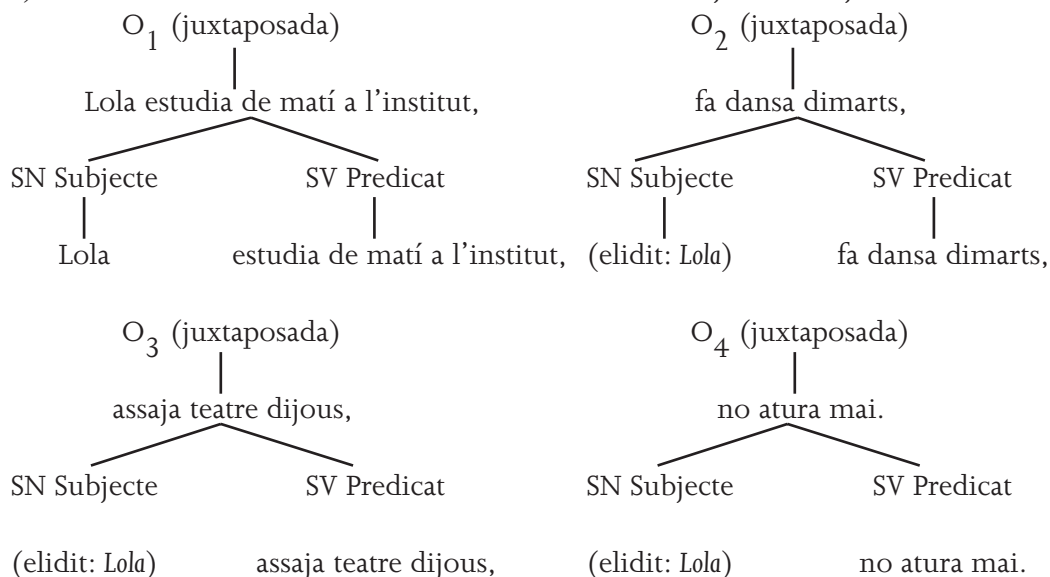
Classificació d'oracions simples i compostes i identificació dels connectors.

Simple: d) i g); compostes: (a) (els connectors són les comes); (b) (i; però); (c) (així doncs); (e) (perquè); (f) (quan).

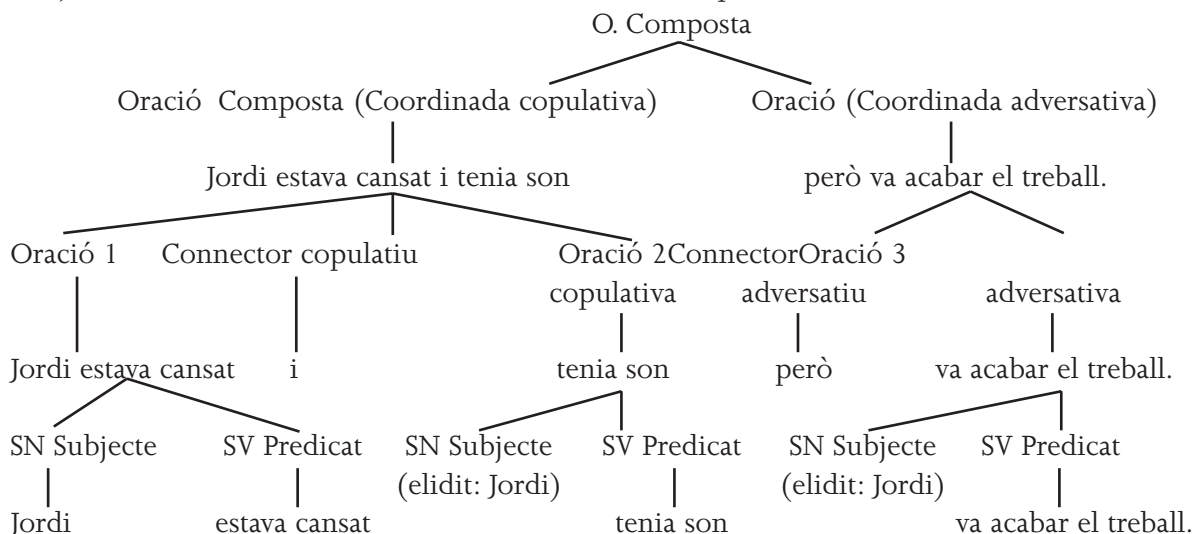
16. (pàg. 66)

Anàlisi sintàctica d'oracions coordinades i juxtaposades.

a) Lola estudia de matí a l'institut, fa dansa dimarts, assaja teatre dijous, no atura mai.

b) Jordi estava cansat i tenia son però va acabar el treball.

FIXA-T'HI: quan o quant?

17. (pàg. 66) Identificació del valor temporal de quan i quantitatiu de quant.

18. (pàg. 67) Aplicació de quan i quant en contextos donats.

a) quan; quant; b) quan; c) quan; d) quan; e) quan; quant; f) quan.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

ACCENTUACIÓ: L'ACCENTUACIÓ DIVERGENT ENTRE LLENGÜES

19. (pàg. 67)

Identificació de paraules similars en llengües de la mateixa família, especialment en castellà, que tenen la síl·laba tònica en llocs diferents segons cada llengua.

- a) agudes: Artur; ciclop; Eduard; futbol; humit; interval; oceà; però; timpà; xandall
- b) planes: acne; atmosfera; conèixer; córrer, etiop; míssil; rèptil; tèxtil; tòrcer; véncer
- c) esdrúixoles: Etiòpia; període; rubèola.

ACCENTUACIÓ, DIÈRESI I HIAT

20. (pàg. 67)

Aplicació de les normes d'ús de l'accentuació, la dièresi i el hiat; especialment en l'accentuació diferencial amb el castellà de mots que comparteixen el mateix ètim.

La indústria tèxtil d'Alcoi ha tingut molt d'èxit en les últimes dècades. També és cert que l'índex d'atur ha estat per davall dels mínims, cosa que ha produït un període llarg d'estabilització. L'ocupació dels alcoians, però, no s'ha reduït mai a la faena. La passió pel futbol té molt de mèrit entre la població. En conseqüència, bona part del veïnat ha reduït les eixides de cap de setmana per gaudir de l'atmosfera d'un bon partit entre l'Alcoià i qualsevol dels seus rivals. Encara que hi ha qui prefereix posar-se un xandall i anar al gimnàs o córrer un parell de quilòmetres cada matí.

21. (pàg. 67)

Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 69)

1. Hem estudiat la carta informativa, la convocatòria, el diccionari, els gràfics, etc. Cf. informació activitat 1, pàg. 42.
2. MARTINES, Josep (coord.) i altres, *Diàlegs/4. Valencià: llengua i literatura*. 4t curs d'ESO, Alcoi, ed. Marfil, 2008.
3. Cf. informació de la pàg. 49.
4. Cf. informació de la pàg. 51 i l'activitat 5 de LITERATURA, també en la pàg. 51.
5. Cf. la informació de la pàg. 53.
6. **Protagonista:** Batiste; **antagonista:** les tres xiques; **conflicte:** la petició de casament entra en conflicte amb l'actitud burleta de les germanes, les quals tenen "aires de grandesa"; **època:** el mateix segle XIX de l'autor i dels espectadors d'aleshores; **durada:** uns minuts; **espai:** la casa de les xiques.
7. Cf. la informació de LES PERSONES I LES LLENGÜES, pàgs. 57-58.
8. Activitat de resposta oberta que exigeix la consulta d'un diccionari; p. ex.: Àrbitre: ESPORT En les competicions esportives, persona encarregada d'interpretar les regles del joc, de sancionar els jugadors que les transgredeixen i, en els casos dubtosos, de decidir el guanyador i el perdedor.
9. Ús de verbs.
Espereu un moment, encara no m'he eixugat els cabells.
Si no plou la terra s'assecarà i les flors es pansiran.
Escolta el meu consell i no te'n penediràs.
He sentit dir que Roger és a l'estranger.

10. Forma del nombre dels substantius i dels adjectius.

Cansalades; raons; calaix; mixtos (m.) i mixtes (f.); els llapis; barnús; gasos; trists o tristos (m.) i tristes (f.).

11. Ús de les perífrasis de probabilitat i d'imminència.

- a) anava a telefonar (estava a punt de telefonar)
- b) deu guanyar (potser guanya)
- c) estem a punt de fer (o farem)
- d) deu venir (o potser ve)

12. Ús del passat simple i del passat perifràstic.

- a) Anit vaig anar al cine amb una amiga que va venir de Castelló
- b) Nosaltres exposàrem el tema quan vinguéreu vosaltres.
- c) No aprovares perquè no estudiares prou.

13. Anàlisi d'oracions.

- a) Composta; subordinada.
- b) simple
- c) composta; coordinada disjuntiva.

Anàlisi sintàctica de l'oració c): O₁: El cap de setmana anirem d'excursió (SN subjecte elidit: nosaltres; SV predicat: el cap de setmana anirem d'excursió; connector: conjunció coordinada disjuntiva o bé); O₂: visitarem els meus iaïos (SN Subjecte elidit: nosaltres; SV predicat: visitarem els nostres iaïos).

14. Ús de quan o quant.

- a) Quan vingues a ma casa porta'm el CD que et vaig deixar.
- b) Quant que corre aquest atleta! Quan sona el tret d'eixida ja avança a tothom.
- c) Quant penseu posar per al regal d'aniversari de Miquel? Quan ho decidiu m'ho dieu.

15. Aplicació de les normes d'accentuació i dièresi.

Etiòpia; ensaïmada; Raül; països; rèptil; véncer; xofer.

Els moderns (pàgs. 70-101)

U3

I. CONTACTE (pàgs. 70-71)

En aquesta unitat volem que els alumnes compreguen que el concepte de modernitat no únicament forma part del moment actual sinó que hi ha implícita una evolució al llarg del temps dins un procés de creació, de regeneració i de millora constants. Aquesta idea ens permet connectar les tendències actuals dels diferents àmbits de la vida social, cultural i econòmica (roba, mitjans de locomoció, alimentació, arquitectura, música, investigació, economia, comunicació...) amb els postulats del Modernisme i del Noucentisme literaris.

1. (pàg. 70)

Activitat oral que permet introduir el concepte de modernitat amb l'observació de fotografies de les tendències més actuals.

Podem treballar per parelles dedicant un temps a observar les vint-i-quatre il·lustracions i propo-
sant als alumnes que diguen el nom de les coses que hi ha representades. Tot seguit iniciarem un diàleg sobre el tema.

2. (pàg. 71)

Activitat de recerca d'informació que permet conèixer de prop els avanços actuals del nostre temps. Caldrà establir un torn de participació en les exposicions orals seguint les indicacions del llibre de l'aprenent.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 72-76)

EL TEXT EXPOSITIU (3)

En aquest apartat insistim encara més en les característiques dels **textos expositius** i ens centrem, sobretot, en aquells que formen part de la vida acadèmica de l'alumnat: els esquemes i els resums.

1. (pàg. 72) Activitat oral d'expectativa que ens permetrà verbalitzar la utilitat que tenen les xulles, els esquemes i els resums, com a eines per a l'estudi.

Convé començar la verbalització dels dibuixos de Rosa i de Jeroni amb preguntes del tipus:

- 1) On porta Jeroni la xulla per a l'examen de Valencià?
- 2) Què porta penjat a la corbata?
- 3) Què guarda la Rosa dins de l'anell?
- 4) Com són les ulleres que porta Rosa?

Tot seguit continuarem amb les preguntes del llibre de l'alumnat.

Convindrà seguir un orde en els torns d'intervenció en el diàleg. S'avaluarà l'esforç de l'alumnat pel que fa a la participació i al nivell de competència lingüística.

2. (pàg. 73) Cal que l'alumnat pose en pràctica la tècnica dels esquemes i utilitze correctament els elements gràfics que els caracteritzen: lletres majúscules i minúscules, claus, fletxes, abreviatures,

números, parèntesis, guionets, etc.

Pretenem que l'alumne interioritzi la importància dels esquemes a l'hora d'estudiar mentre identifica les diferents parts d'un text expositiu (títol, tema o idea principals, idees secundàries). Començarem l'activitat proposant que l'alumnat llixi en silenci l'esquema durant 10 minuts. Tot seguit el verbalitzarem amb preguntes del tipus:

- Estàs d'acord amb el que diu el text?
- Hi ha cap paraula que no hages entés?
- Creus que les campanyes que es fan en contra del tabac impediran que la gent deixi de fumar?
- En què consisteixen aquestes campanyes?
- etc.

Tot seguit ens remetem a les indicacions del llibre de l'aprenent.

3. (pàg. 73) Activitat de resposta oberta. L'expressió oral s'ha d'ajustar a la informació prèvia d'un esquema.

4. **EL RESUM (pàg. 74)**

Ens proposem que l'alumnat identifiqui les semblances i les diferències entre un esquema i un resum.

Per fer un resum cal tenir en compte:

- 2) reduir un tema a les idees fonamentals
- 3) exposar una visió de conjunt del tema
- 4) substituir els mots cultes, abstractes i difícils per paraules senzilles i personals
- 5) fer una llista de les idees que apareixen
- 6) escurçar un text original de cinquanta línies a unes vint o deu línies
- 7) analitzar quin és l'objectiu del text: informar, convèncer, orientar...
- 12) eliminar d'un text allò que no cal per a entendre el significat

El que no s'ha de fer en un resum és:

- 1) ampliar un tema amb tota mena de detalls
- 8) copiar frases del text original
- 9) escriure amb estil telegràfic
- 10) posar aspectes poc importants
- 11) utilitzar guions, asteriscs, números, claus, fletxes

5. (pàg. 74)

Aquesta activitat d'expressió oral permet dur a la pràctica tot el que s'ha estudiat en aquest apartat. Per a avaluar-la caldrà seguir les orientacions del llibre de l'alumne. Volem que l'alumnat valore la necessitat de recórrer als esquemes i als resums com a tècniques d'estudi indispensables en la preparació de tasques acadèmiques com ara una exposició sobre un tema, un comentari de text, un examen, etc.

6. (pàg. 75)

Lectura silenciosa i en profunditat del text objecte d'estudi. Convé fer un breu diàleg motivador sobre el tema abans de la lectura, així com fer èmfasi en la necessitat de proveir-se d'alguns llapis de color per a subratllar.

7. (pàg. 76) Activitat oral de comprensió del text. Resposta oberta.

8. (pàg. 76) Treballem ací la tècnica d'estudi del subratllat, pas previ i imprescindible per a fer un bon resum. Introduïm el concepte de paràgraf com a element de coherència del text: cada paràgraf té una idea principal. El paràgraf s'estudiarà amb més profunditat a la unitat següent. Seguiu les indicacions del llibre del discent.
9. (pàg. 76) Aprofitarem l'activitat per remarcar que un bon ús dels connectors assegura la cohesió del text. Podem plantejar alguna activitat d'ampliació del tipus completar textos, espais en blanc o relacionar connectors sinònims.
10. (pàg. 76) Aquesta activitat pretén la motivació a través d'una certa competició, a la volta que ens assegura l'atenció necessària. També aprofitarem l'intercanvi de textos perquè paren esment en la correcció.

RECERCA I EXPRESSIÓ

11. (pàg. 76) Activitat d'expressió oral que permet un treball lúdic sobre el tema que treballat, "aprehés" mitjançant la tècnica del resum.

III. LITERATURA (pàgs. 78-85)

MODERNISME I NOUCENTISME. L'ÈPOCA (pàgs. 77-79)

Amb el segle XX, s'inicia una etapa nova per a l'art i la literatura, marcada per la idea de modernitat i de brevetat temporal. Hem volgut destacar de la literatura del **Modernisme** i del **Noucentisme** aquesta faceta de nou i modern que van voler imprimir els ideòlegs dels moviments a aquestes tendències artístiques. Són molt importants les il·lustracions que acompanyen les activitats, ja que permeten a l'alumne que conega altres manifestacions artístiques de l'època. És, per tant, necessari fer remarques al contingut de les imatges: l'orfebreria va ser una de les arts menors en què més creativitat i bellesa va desenvolupar el Modernisme. També l'art dels cartells va conèixer un desenvolupament molt important: destaca l'artista txec Alfons Maria Mucha i el català Borja de Riquer. L'arquitectura modernista és la manifestació artística més coneguda d'aquest moviment: il·lustra la pàgina l'interior del Palau de la Música de Barcelona de l'arquitecte Domènech i Montaner, però podem fer referència a qualsevol de les obres de Gaudí a Barcelona o les construccions modernistes de València o Alacant (mercat central). La pintura de Sorolla reflecteix també l'esperit de modernitat d'aquest moment artístic. Per últim és interessant destacar l'exlibrisme, una activitat que va aconseguir un nivell de plasticitat i bellesa remarcable.

1. (pàg. 78) Es tracta de fer una activitat de comprensió de la informació teòrica que s'ha donat sobre l'època en la pàgina 78. Les solucions correctes són les següents:
 - a) Les tendències artístiques del Modernisme i del Noucentisme es desenvolupen en l'última dècada del segle XVIII i les tres primeres del XIX: FALS
 - b) A partir de finals del segle XIX, els moviments artístics se succeeixen amb molta rapidesa. Podríem dir que apareix el concepte de "moda" en l'art. VERITABLE
 - c) La introducció de les màquines en el sistema productiu i en els transports va influir en el canvi de ritme de la societat de primers del segle XX. VERITABLE

- d) Es va passar d'un ritme accelerat i vertiginós a un ritme pausat, tranquil i assossegat. FALS
- e) A pesar que l'arribada del segle XX es va viure amb optimisme, a Espanya es vivia una crisi socioeconòmica important. VERITABLE
- f) Molta gent es va traslladar a viure de la ciutat al camp: buscaven terres per a conrear lletugues i cols. FALS
- g) No hi havia tensions, ni violència als carrers de les ciutats, perquè no hi havia conflictes entre grups socials: jugaven al parxís i al mus en els parcs públics. FALS
- h) Antoni Gaudí va ser un cuiner modernista molt important, que va inventar l'amanideta russa. FALS

2. (pàg. 78)

Es tracta d'investigar sobre l'extensió del moviment modernista i conèixer alguns dels noms dels artistes del Modernisme en altres països europeus especialment i alguns dels artistes modernistes més significatius en altres disciplines artístiques: arquitectura, pintura, orfebreria, cartellisme...

3. (pàg. 79)

Amb aquest exercici pretenem que els alumnes associen el nom del Modernisme amb el país que hi correspon. Si han fet bé l'exercici anterior, els resultarà fàcil:

Art Nouveau: França i Bèlgica

Modern Styl: Anglaterra

Jugendstil: Alemanya

Sezessionstil: Àustria

Stile Floreale: Itàlia

Modern: Rússia

4. (pàg. 79)

Amb aquest exercici podem treballar una de les característiques més interessants del Modernisme: l'abast artístic d'aquest moviment, que va arribar a disciplines artístiques considerades menors i els va donar una empenta i un protagonisme nou. Disciplina artística que representa cada imatge:

- a) Ex-libris d'Alexander Riquer → exlibrisme
- b) Cartell d'Alphons Mucha → cartellisme
- c) La dona libèl·lula → orfebreria
- d) Palau de la Música → arquitectura
- e) Passeig per la platja → pintura
- f) C.L. Tiffany → decoració

EL MODERNISME I EL NOUCENTISME (pàg. 80)

5. (pàg. 81) En la conversa entre aquests dos burgesos ficticis de la Barcelona de primers del XX estan implícites les característiques del Modernisme que s'han explicitat prèviament en la informació teòrica de la pàg. 80.

6. (pàg. 82)

Les preguntes de comprensió sobre la conversa pretenen relacionar els dos tipus d'informació sobre el Modernisme: l'explícita i la implícita.

- a) La conversa té lloc l'any 1889 en un cafè de la Rambla de Barcelona (els cafés es van convertir en espais on es reunien els artistes i intel·lectuals de l'època).

- b) Són dos fills de la burgesia barcelonina nascuda de la Revolució Industrial a Catalunya: el Sr. Jordà i el Sr. Vicens.
- c) Pertanyen a la burgesia.
- d) Parlen de la relació entre art i progrés i del paper dels artistes en la transformació de la societat.
- e) El Sr. Jordà pensa que el progrés sols ha portat misèria i injustícia social. El Sr. Vicens pensa que la industrialització ha estat molt positiva: cotxes, electricitat...
- f) És una societat contradictòria, amb èxit i fracàs, amb progrés i injustícia, amb riquesa i pobresa...
- g) Segons el Sr. Jordà ha fracassat l'art de la burgesia, representada per la novel·la realista-naturalista de l'escriptor Narcís Oller.
- h) El Sr. Jordà creu que sols els artistes amb voluntat de transformar el món poden fer-ho.
- i) Han d'imitar els artistes i els intel·lectuals europeus.
- j) Els artistes com ell que volen canviar la societat i els artistes modernistes d'actitud vençuda i decadent, que es refugien en el concepte literari de la fugida i de la mort.
- k) Pertany als artistes del primer grup.

7. (pàg. 82)

En aquesta activitat, els alumnes han de trobar les característiques del Modernisme que han aparegut en la informació teòrica de la pàg. 80 del llibre de l'alumne. Aquestes característiques apareixen implícites en el diàleg que mantenen els dos burgesos de l'exercici 5. És un exercici interessant de realitzar per a l'alumne perquè li permet fer un tipus de lectura comprensiva diferent. La informació no apareix en forma expositiva, tal i com estan habituats a trobar-la en els llibres de text, sinó argumentada en un intercanvi d'opinions.

FRASES DEL DIÀLEG:

1. Narcís Oller i els seus amics ja no tenen res a dir.
2. Llegint i traduint escriptors de més enllà dels Pirineus...?
3. Necessitem prendre exemple de la gent culta, civilitzada i moderna...
4. Hi ha artistes que creuen que no es pot canviar res...
5. Som nosaltres, els burgesos...
6. ... Amb llibertat, intuïció i espontaneïtat en la creació.
7. ...eixir d'aquest endarreriment cultural i social.
8. Els artistes estem preparats per canviar la societat.
9. Artistes que no esperen canviar res i es passegen...

CARACTERÍSTIQUES :

1. Rebutgen el Realisme-Naturalisme
2. S'interessen per la literatura europea
3. Hi ha dues tendències literàries
4. Pertanyen a la burgesia
5. Defensen la llibertat per a crear
6. Defensen la novetat, la modernitat i el progrés
7. Dues tendències: regeneracionistes i esteticistes decadents

8. (pàg.83)

Hem triat el poema Excelsior de Joan Maragall perquè representa a la perfecció l'esperit de rebel·lia i inconformisme del Modernisme. A més a més, ens permet relacionar aquesta rebel·lia amb la dels

jóvens adolescents que tenim a classe i fer-los veure que la poesia, tinga els anys que tinga, és una forma d'expressar la nostra relació amb el món i comunicar-la als altres.

9. (pàg.84)

Aquest exercici és per a provocar respostes immediates, no pensades, després d'una primera lectura del poema. És una forma de comprensió del poema més intuïtiva i menys racional. Les respostes són lliures.

10. (pàg.84)

El poeta es dirigeix a una segona persona del singular, que és el seu propi jo i a qui fa referència amb el substantiu "esperit". Hi ha moltes marques lingüístiques d'aquesta segona persona: *perdis*, *deixis*, *gira*, *miris*, *fuig*, *oblida't*, *teu viatge*.

11. (pàg.84)

Paraules que es repeteixen: *vigila*, *gira*, *sempre*, *fuig-ne*, *mar*, *fora*, *no s'acaba*
Estructures que es repeteixen: *No + imperatiu (no perdis, no miris, no et deixis)*
Fuig + complement
Sempre + complement de lloc

La rima és consonant i els versos rimen de la forma següent: *abab abab abab abab, abab* (en l'última estrofa, hem de tenir en compte que d'acord amb la pronúncia del català oriental les terminacions de les paraules *platja* i *viatge* sonen igual)
Cada estrofa té unes rimes diferents.

12. (pàg. 84)

Conformisme: *aigua tranquil·la i mansa, port, platges roïns, terra immoble, horitzons mesquins.*

Rebel·lia: *aire, gran aire, mar, mar transparent, aigües esteses que es moguin, gran mar noble, veles suspeses.*

13. (pàg. 84)

L'esperit de llibertat i rebel·lia que transmet el poema ens diu que Maragall pertanyia als poetes que creien en el canvi. No accepta viure d'acord amb normes inamovibles. Es proposa ell mateix viure en constant esperit de recerca i d'inquietud.

14. (pàg. 84)

Escriure un poema és una activitat de creació interessant i encara ho és més per a un adolescent si el tema és la llibertat. Els recursos poètics que han d'imitar per tal d'aconseguir un ritme musical són les repeticions i la rima. Si la rima els resulta difícil, poden ser suficients les repeticions.

IV. TÈCNiques LITERÀRIES (pàgs. 85-87)

VERSOS, RITME I MÈTRICA

1. (pàg. 85)

Activitat de lectura comprensiva.

2. (pàg. 86)

L'estrofa de Bernat Artola és una octava clàssica (hui versos decasíl·labs).

3. (pàg. 86) Versos restants de l'estrofa:

Car/si/ quan/ par/le/ mon/ do/lor/ no/ min/[va]	10 síl·labes
Si/ dei/xe/ de/ par/lar/ no/ fuig/ de/ mi/	10
A/ so/les/ vaig/ per/ la/ fos/cor/ que em/ por/[ta]	10
la/ llum/ d'at/zur/ i a /do/lo/ri/da/ment	10
veig/ pas/sar/ re/vo/lant/ da/munt/ del/ vent	10
l'es/tol/ de/ fu/lles/ de/ l'al/zi/na/ mor/[ta]	10

Són versos decasíl·labs

4. (pàg.86) Recompte de síl·labes mètriques.

1) Ti/rant/ ca/mí,	4 síl·labes
fui/ al/ cas/tell	4
an/tic/, molt/ vell	4
Mor/ve/dre/ dit	4

Són versos tetrasíl·labs.

2) de/sert/ d'a/mics/, de/ béns/ i/ de/ se/nyor	10 síl·labes
en/ es/trany/ lloc/ i en/ es/tra/ nya/ con/tra/[da]	10 síl·labes

Són versos decasíl·labs

3) Tinc/ un/ des/fi/ci ai/ in/cle/ment,	
pel/ ca/va/ller/ que/ m'ha/ ser/vit.	

Són versos octosíl·labs.

4) U/na/ vi/da/, du/es/ vi/[des],	
quan/tes/ vi/des/ te/niu/ vós?	
Vós/ te/niu/ la/ me/ua/ vi/[da]	
i/ la/ vi/da/ de/ tots/ dos	

Són versos heptasíl·labs.

5) Plau/me en/ca/ra/ par/lar/ la/ llen/gua/ d'a/quells/ sa/[vis]	
que om/pli/ren/ l'u/ni/vers/ de/ llurs/ cos/tums/ e/ lleis	

Són versos alexandrins.

5. (pàg. 87)

Identificació de la rima de versos.

Les paraules amb que cal completar el poema són davall la imatge que l'acompanya.

Nit de gener a Barcelona

Com resplendeix tota l'**altura**!

Al carreró hi ha una **canal**

que xipolleja en la foscura.

És una nit primaveral.

—Quina cançó, si puc haver-la

el músic diu: —seré immortal!—

Al violí canta **una merla**—

És una nit primaveral.

(...)

Oi, que ha plogut! Talment un **xàfec**

com a l'abril. Sota el rafal,

de crits i besos s'arma un **tràfec**.

És una nit primaveral.

a) La rima és consonant.

b) Resposta oberta.

6. (pàg. 87) Resposta oberta.

És una forma divertida de jugar amb les paraules. El resultat pot ser un desgavell o alguna cosa curiosa. La roda de paper consisteix a fer una frase (o un vers) i passar el paper al company següent i així successivament fins que arribi a l'última persona de la classe. Cada persona només pot llegir allò que haurà escrit l'alumne immediatament anterior.

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 88-89)

UNA LLENGUA ROMÀNICA O NEOLLATINA

Pretenem conèixer l'origen i el parentiu que hi ha entre les llengües romàniques.

1. **UNA LLENGUA ROMÀNICA O NEOLLATINA (pàg. 88)** Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent. Anirà bé que a l'aula fem servir mapes de l'Imperi Romà de format més gran i fins i tot que l'alumnat pugui tenir un mapa polític d'Europa.

- a) Farem servir un mapa polític d'Europa per a poder localitzar-hi el nom dels països que apareixen en el Quadre 1.
- b) Volem que l'alumne conegui el nom dels diferents estats europeus actuals i els límits lingüístics i territorials de les diferents llengües europees. L'objectiu és comprovar de primera mà que les fronteres lingüístiques no sempre coincideixen amb les polítiques.
 - Portugal: portuguès
 - Espanya: gallec, asturleonés, castellà, aragonés, català i occità (aranés)
 - Andorra: català, i també espanyol i francès
 - França: francès, occità, català, italià (varietat corsa)
 - Bèlgica: francès
 - Suïssa: francès, italià i retoromànic (o romanx)
 - Itàlia: italià, occità, retoromànic (friulà), sard, català
 - Romania: romanés

2. (pàg. 89) L'objectiu és conèixer l'origen de la nostra llengua i el lloc que li correspon (grup de la romània occidental i gal·loromànic).

3. (pàg. 89) És convenient demanar que verbalitzen oralment perquè són veritables o falses les afirmacions. Solucions: a) V; b) V; c) F; d) F; e) F.

4. (pàg. 89) Pretenem un aprofundiment geogràfic i cultural i lingüístic sobre el nostre territori i els territoris veïns.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 90-99)

En aquesta unitat, en lèxic i semàntica, treballem el vocabulari de les arts; fem precisions sobre verbs sovint sotmesos a la interferència semàntica del castellà. En l'apartat de morfologia i sintaxi, repasem el present d'indicatiu i de subjuntiu de la primera conjugació; tractem la primera part dels pronoms relatius (formes, funcions i distinció entre el que relatiu i el que conjunció), analitzem les oracions subordinades substantives i distingim entre *si no* i *sinó*. Quant a fonètica i ortografia, diferenciem les vocals obertes i tancades, revisem les recomanacions sobre l'ús de les majúscules i les minúscules.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1. VOCABULARI DE LES ARTS (pàg. 90)

- Arts plàstiques: aquarel·la, pinzell, gargot, cavallet, dibuix, disseny, il·lustració, imatge
- Música: orgue, baix, cor, faristol, llaüt, orquestra, triangle, dolçaina, tabalet, piano de cua
- Expressió corporal: tombarella o volantí, dramaturg, pallasso
- Literatura: assaig, conte, novel·la, actriu
- Artesania: tapís, relleu, argila, forn, porcellana

2. (pàg. 90) Identificació de verbs.

VERBS COSES

aterrar.....	l'avió
collir.....	una taronja, una flor
cordar.....	les sabates, un botó
descordar	les sabates, un botó
envolar-se	l'avió
escurar.....	els plats
fregar.....	el paviment o el terra o el sòl de terra
llevar o alçar	la taula
olorar.....	una flor
parar	la taula
pondre's.....	el sol
posar-se	les sabates

3. (pàg. 90) Identificació de significats verbals.

Solucions:

a) mossegar/mastegar/rosegar

- mossegar: agafar i prémer amb les dents
- mastegar: triturar el menjar amb els queixals
- rosegar: emportar-se petites parts d'una cosa relativament dura, esmicolar-la a poc a poc mossegant-la repetidament amb les dents incisives

b) olorar/fer olor/pudir

- olorar: aspirar l'aire pel nas per sentir l'olor d'una cosa
- fer olor: propietat que té un cos per a emetre partícules que afecten agradablement o desagradablement l'òrgan de l'olfacte
- pudir: fer mala olor

c) rentar/llavar/netejar

- rentar: aclarir i netejar amb aigua allò que s'ha ensabonat, escurat, llavat, etc., siga roba, escurada, o una altra cosa
- llavar: netejar amb aigua o amb un altre líquid
- netejar: fer neta alguna cosa llevant-ne la brutícia o allò que hi sobra

d) rosegar/arrossegar

- rosegar: emportar-se petites parts d'una cosa relativament dura, esmicolar-la a poc a poc mossegant-la repetidament amb les dents incisives
- arrossegar: fer moure (alguna persona o alguna cosa) estirant-la sense alçar-la de terra, vencent la resistència que amb el fregadís oposa el moviment

MORFOLOGIA I SINTAXI

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (3): EL PRESENT D'INDICATIU I DE SUBJUNTIU (1a CONJUGACIÓ)

4. (pàg. 91) Repàs de les desinències de present de la 1a conjugació.
5. (pàg. 91) Conjugació del present d'indicatiu i subjuntiu de la 1a. conjugació.
Present d'indicatiu i de subjuntiu del verb **estalviar**.
Present d'indicatiu: **estalvie** o **estalvio**, **estalvies**, **estalvia**, **estalviem**, **estalvieu**, **estalvien**
Present de subjuntiu: **estalvie**, **estalvies**, **estalvie**, **estalviem**, **estalvieu**, **estalvien**
6. (pàg. 91) Identificació de la **i** com a vocal tònica en el present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació que porten una **i** davant la desinència d'infinitiu (com **canviar**). Convé recordar que, en algunes ocasions i per interferència fonètica del castellà, aquestes formes es pronuncien amb la **i** àtona.
Present d'indicatiu: **canvie** o **canvio**, **canvies**, **canvia**, **canviem**, **canvieu**, **canvien**
Present de subjuntiu: **canvie**, **canvies**, **canvie**, **canviem**, **canvieu**, **canviem**
7. (pàg. 91) Verbs regulars de la primera conjugació que presenten variacions ortogràfiques en el radical.
Trencar: trenque o trencó, trenques, trenca, trenquem, trenqueu, trenquen
Menjar: minge o menjo, menges, menja, mengem, mengeu, mengen
Jugar: jugar o jugo, jugues, juga, juguem, jugueu, juguen
Alçar: alce o alço, alces, alça, alcem, alceu, alcen
Tancar: tanque o tanco, tanques, tanca, tanquem, tanqueu, tanquen
Netejar: netege o netejo, neteges, neteja, netegem, netegeu, netegen
Amagar: amague o amago, amagues, amaga, amaguem, amagueu, amaguen
Començar: comence o començo, comences, comença, comencem, comenceu, comencen
Pujar: puge o pujo, pugues, puja, pugem, pugeu, puguen
Dedicar: dedique o dedico, dediques, dedica, dediquem, dediqueu, dediquen
Allargar: allargue o allargo, allargues, allarga, allarguem, allargueu, allarguen
Abraçar: abrace o abraço, abrases, abraça, abracem, abraceu, abracen
8. (pàg. 92) Ús de les formes del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació que presenten variacions ortogràfiques o fonètiques en el radical.
a) **estalviem**; b) **tanca**; c) **abraça**, **s'abracen**; d) **puge** o **pujo**, **marege** o **marejo**; e) **roseguen**, **troben**; f) **t'encarregues**, **porte** o **porto**; g) **s'allotgen**; h) **somnia**
9. (pàg. 92) Alternances gràfiques regulars en els presents de subjuntiu de la primera conjugació.
Llançar: llance, llances, llance, llancem, llanceu, llancen
Penjar: penge, penges, penge, pengem, pengeu, pengem
Estudiar: estudie, estudies, estudie, estudiem, estudieu, estudien
10. (pàg. 92) Ús de les formes del present de subjuntiu dels verbs de la primera conjugació que presenten variacions ortogràfiques o fonètiques.
a) **llancem**; b) **doblegues**; c) **golegeu**; d) **tanques**; e) **estudien**; f) **canvie**; g) **us alceu**; h) **elogies**

ELS PRONOMS RELATIUS (1)

11. (pàg. 93) Deducció de les formes i funcions dels pronoms relatius.
a) que; no; les coses que em passen; el xic, que era molt ben plantat; una cua llarga que arribava fins al cantó; b) què; sí; al teatre de què li parle; c) qui; sí; No tinc cap amic ni amiga a qui puga explicar les coses; d) on; sí; un teatre a on solc anar; llocs on no sé com he d'actuar; e) el qual (la qual, els quals i les quals); sí; un xic amb el qual he eixit; un altre xicot, el qual m'estima molt.
12. (pàg. 94) Distinció entre el que pronom relatiu i el que conjunció. Identificació d'oracions construïdes amb un que conjunció.
Recorde molt bé que [...] feien Antaviana; em va demanar que li comprara una entrada. Hi ha un altre que en l'última frase, però es tracta del pronom interrogatiu què: Què hi puc fer?
13. (pàg. 94) Distinció entre el que relatiu i el que conjunció. Anàlisi de les oracions construïdes amb un pronom relatiu.
a) conjunció (es tracta d'una subordinada substantiva); b) pronom relatiu; antecedent: un bon amic; funció del pronom relatiu: subjecte; c) conjunció (es tracta d'una subordinada substantiva); d) pronom relatiu; antecedent: un jersei; funció del pronom relatiu: subjecte.
14. (pàg. 94) Identificació d'oracions correctes i incorrectes construïdes amb pronoms relatius. Correcció d'oracions construïdes amb pronoms relatius.
a) Incorrecta: El conductor de l'autobús amb què (o amb el qual) viatgem és molt simpàtic; b) correcta; c) Incorrecta: Els equips contra els quals (o contra què) juguem no ens guanyen mai; d) Incorrecta: Sort que hi ha gent a qui (o a la qual) agrada més la pau que la guerra; e) Correcta.
15. (pàg. 95) Ús de les formes adequades dels pronoms relatius.
a) de qui (o de la qual); b) on (o a on o en el qual); c) amb què (o amb el qual); d) que (o a qui o a la qual); e) que.

L'ORACIÓ (3): LES ORACIONS COMPOSTES SUBORDINADES. LES SUBORDINADES SUBSTANTIVES

16. (pàg. 97) Anàlisi d'oracions subordinades, especialment de les subordinades substantives.
a) subordinada substantiva: subjecte (que em digues mentides = SN subjecte: les teues mentides)
b) subordinada adverbial
c) subordinada substantiva: complement directe (que estalviaria 30 € = SN CD: l'estalvi de 30€)
d) subordinada substantiva: atribut (que sigues amic meu = SN atribut: la teua amistat)
e) subordinada adjectiva o de relatiu
f) subordinada substantiva: de complement de règim verbal (que Joan et convidaria a la festa = SN CR: de la invitació).
17. (pàg. 97) Transformació d'oracions simples en oracions subordinades substantives.
a) Vull que em compres un gelat de postres (subordinada substantiva amb funció de CD)
b) M'agrada que faces la llimonada casolana (subordinada substantiva amb funció de subjecte)
c) Estic content que tingues sort (subordinada substantiva amb funció de CR)
d) M'han demanat que faça una redacció de 200 paraules (subordinada substantiva de CD)

FIXA-T'HI: si no o sinó?

18. (pàg. 97) Distinció entre els usos de si no i sinó.
Sinó: conjunció adversativa; si no: conjunció condicional més l'adverbi de negació.
19. (pàg. 97) Aplicació dels usos de si no i sinó.
a) si no; b) si no; c) sinó; d) sinó.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA LES VOCALS OBERTES I TANCADAS

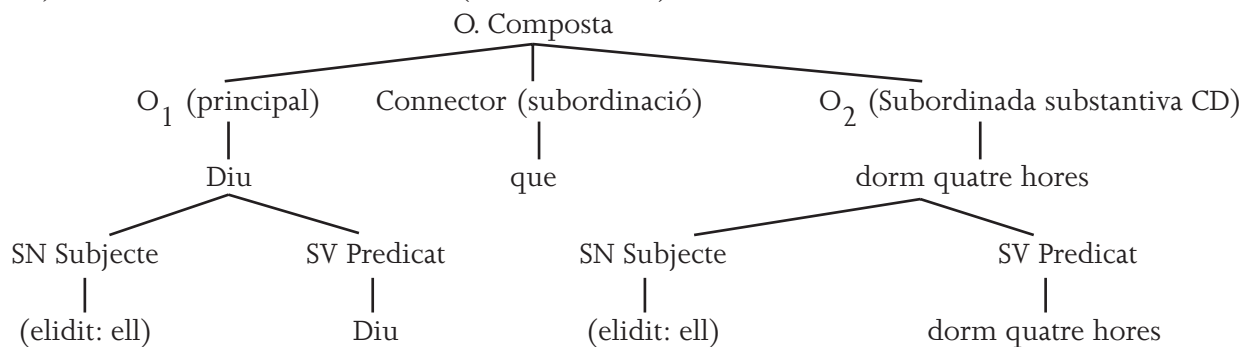
20. (pàg 98)
Distinció de e oberta [ɛ] i e tancada [e].
Sona oberta: estel, perla, tècnica, misteri, candela
Sona tancada: rovell, bellesa, estret, bena, fetge, pell, cervell
21. (pàg 98)
Distinció de o oberta [ɔ] i o tancada [o].
Sona oberta: mos, por, escola, rajola, força, còmic, moll
Sona tancada: dos, córrer, penyora, gola, estora

L'ÚS DE LES MAJÚSCULES I LES MINÚSCULES

22. (pàg. 99)
Aplicació dels usos de les majúscules i les minúscules en un text donat.
Rosa Marta Lloret i Esquerdó treballa com a professora d'Història a l'Institut la Malladeta de la Vila Joiosa (la Marina Baixa). És una gran experta en autors del Barroc i en la dinastia dels Borbó. També té una simpatia especial per l'arqueologia: l'estudi del Paleolític li ha permés tenir una beca de la UE i de la Conselleria d'Educació. Acaba d'escriure un llibre —Les revolucions oblidades— que va presentar divendres 14 de març a la llibreria Prometeu.
22. (pàg. 99)
Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 101)

1. Resposta oberta.
2. Cf. la informació de les activitats de l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS.
3. Cf. la informació de les activitats de l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS.
4. Cf. la informació de LITERATURA de pàgs. 80-81.
5. Una rima consonant és la rima en la qual coincideixen tots els sons vocàlics i consonàntics a partir de l'última síl·laba accentuada. En la rima assonant sols coincideixen els sons vocàlics.
6. Perquè la major part del nostre vocabulari se sembla al de l'occità i el francès (llengües gal·loromàniques). Nosaltres diem *malalt*, *por*, *voler* i *menjar*; en occità es diu *malaut*, *por*, *voler* i *manjar*; i en francès, *malade*, *peur*, *vouloir* i *manger*.
7. Cf. informació de les pàgs. 88 i 89, LES PERSONES I LES LLENGÜES.
8. La nostra llengua va nèixer a partir del llatí que parlaven els cristians establits a l'entorn del Pirineu oriental. Fins al s. XV, els regnes cristians van avançar cap al sud de la península conquistant el territori que havien ocupat els musulmans des del s. VIII; els conquistadors catalans van portar la seua llengua, primer, cap al sud de Catalunya i, després, a les Illes Balears, a la major part de l'antic Regne de València i a la ciutat de l'Alguer (a l'illa de Sardenya).
9. Cf. activitat 1 de l'apartat LÈXIC I SEMÀNTICA.
10. Ús dels verbs adequats. a) Llevar i escurar; b) collir; c) Corda't (o lliga't); d) aterrar, envolar-se.
11. Ús del present d'indicatiu i subjuntiu. a) trepitgeu; b) comence o començo; c) tanqueu; d) mossegue
12. Ús dels pronoms relatius.
a) *que* (*el qual*); b) *que* (o si canviem el sentit de l'oració: *de qui* o *del qual*); c) *de la qual* (*d'on*).
13. Anàlisi d'oracions, especialment de les subordinades substantives.
a) subordinada de relatiu; b) subordinada substantiva de CR (*Estic convençut de no tenir carabasses de Rosa*);
c) subordinada substantiva de CD (*Diu això = ho diu*).

14. Ús de *sinó* o *si no*.
(a) *si no*; (b) *sinó*; (c) *si no*.
15. Distinció de vocals obertes i tancades.
[ɛ] e oberta: merla, guerra, cendra,
[ɔ] o oberta: cosa, rosa, poble, moble, mort
16. Ús de les majúscules i les minúscules.
La comarca del Baix Vinalopó; els vencedors de la Segona Guerra Mundial; dijous tretze de setembre;
l'assignatura de Tecnologia; Joan Carles I, rei d'Espanya de la dinastia dels Borbó.

Allò que l'ull no veu (pàgs. 102-135)

U4

I. CONTACTE (pàgs. 102-103)

L'estudi dels **moviments d'avantguarda** de principis del segle XX, en general, i els literaris de casa nostra, en particular, és el nucli temàtic que hem pres com a referent.

1. (pàgs. 102-103)

Individualment o per parelles demanarem que anoten les “trampes amagades” dels quadres sense veure les solucions. Abans de mirar les solucions cal verbalitzar en què consistien els enganys a la nostra vista.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 104-109)

EL TEXT EXPOSITIU (i 4)

En aquesta unitat acabem l'estudi dels textos expositius amb el **treball acadèmic de classe** i amb l'**exposició oral**. També hi definim i treballem el **paràgraf** com a unitat textual bàsica.

1. (pàgs. 104-106)

Plantegem ací la lectura activa d'un text expositiu acadèmic, el treball de classe, sobre el tema de la percepció que ja havíem avançat al CONTACTE. Com hem dit abans, la percepció té molt a veure amb les investigacions creatives dels avantguardistes, dels quals ens ocupem en LITERATURA. Concebem el text com un model escrit o guió d'una posterior exposició oral, objectiu final d'aquest bloc.

El títols ordenats dels apartats del treball són els següents:

- I. INTRODUCCIÓ
- II. UN POC D'HISTÒRIA
- III. LES LLEIS DE LA PERCEPCIÓ
- IV. FIGURA I FONTS
- V. DISTORSIONS
- VI. IL·LUSIONS
- VII. CONCLUSIÓ
- VIII. BIBLIOGRAFIA I FONTS CONSULTADES

Cal fer una lectura en gran grup per paràgrafs, aturant-la per comentar les imatges que acompanyen el text o d'altres que podem aportar a la classe. En funció de la competència comunicativa de l'alumnat, el docent determinarà els aspectes lingüístics, els pragmàtics i els textuals, així com els visuals sobre què caldrà parar esment en la lectura del text.

2. (pàg. 107)

Activitat de comprensió escrita i expressió oral sobre el text. Les respostes no han de diferir massa de les següents:

- a) Els i les professionals de la psicologia.
- b) Experiències de percepció.
- c) Els psicòlegs de la Gestalt seguint la tradició de Descartes i Kant.

- d) Sis (proximitat, semblança, continuïtat, conclusió, hàbit i simetria). Sí. El gos de la pàg. 105 és un bon exemple de la llei de continuïtat. Les altres imatges il·lustren els altres apartats del treball de la percepció. Així, la imatge 2 és un exemple de figures reversibles. Cal preguntar: “Què veus en aquesta imatge: la copa o dues cares?” En la imatge 3 preguntarem: “Són rectes les línies horitzontals?” Sí, tot i que l’efecte del fons ens les distorsiona com si fossen tortes. La imatge 4 exemplifica què són les il·lusions: cal mirar fixament la imatge acostant-la a la vista durant uns 30 segons; després la taparem i mirarem fixament el quadre en blanc de la vora. Probablement veurem la imatge anterior en el quadre en blanc. La imatge 5 cal mirar-la fixament i veurem com es mouen les línies del cercle central
- e) Són reversibles segons el que destaquem com a figura i el que deixem com a fons.
- f) Perquè es tracta d’una frase literal dels estudis del professor Pinillos.
- g) Pel cervell.
- h) Resposta oberta.
- i) En els llibres: cognoms (en majúscula), nom, títol (en cursiva), lloc de publicació, editorial i any de publicació
En les revistes: nom de la revista (en cursiva), número, i data de publicació
En les pàgines web: nom, domini, apartat (si és el cas)
- j) Introducció, apartat I
Desenvolupament, II, III, IV, V, VI
Conclusió, VII
- Les preguntes i) i j) avancen les característiques formals dels treballs de classe que exposem al quadre “Els treballs de classe: els textos explicatius”.

3. (pàg. 107)

Activitat de comprensió escrita i ampliació lèxica. Les paraules que podem incloure en aquest camp semàntic són:

vista, copsar, percepció, imatges, a primer colp d’ull, mirar, veure, sentits, experiències de percepció, percebre, figures, fons, distorsió, semblar, suggerir, contemplar, ull, retina, cervell, persistir, corregir, interpretar, realitat ...

4. (pàg. 107)

Activitat de comprensió escrita. Avança i enllaça amb l’activitat següent en què ens ocupem del paràgraf. L’orde és el següent:

- I. plantejament del tema, primer resum i explicació del treball
- II. primers estudiosos de la percepció
- III. lleis de la percepció que van determinar els estudiosos de la Gestalt
- IV. les imatges de figura i fons són riques en exemples d’ambigüitat en la percepció
- V. les distorsions s’originen al cervell
- VI. determinades imatges creen il·lusions en el nostre cervell
- VII. resum final i conclusions i opinions personals

5. EL PARÀGRAF (pàg. 108)

Definim i caracteritzem el paràgraf com a unitat significativa completa. Tot seguit presentem un paràgraf d’un text expositiu relacionat amb el tema de la unitat perquè els discent en descobrisquen l’estructura.

- a) Els surrealistes [...] el món del somnis.
- b) La importància que donen [...] el món del subconscient.
- c) Les seues obres [...] el que han vist somiant.

6. **(pàg. 107)** Plantegem ací l'escriptura d'un paràgraf segons les indicacions de l'activitat anterior. Podem suggerir-los altres exercicis d'escriptura de paràgrafs a partir d'una idea o tema, mutilar-los diferents paràgrafs o desordenar les frases d'un paràgraf. El paràgraf podria quedar, si fa no fa, de la manera següent:

Estudiar bé no és qüestió d'hores ni d'intensitat. Fonamentalment es tracta d'organitzar-se el temps adequadament. Algunes recomanacions són: no deixar l'estudi per a l'últim dia, subratllar i prendre notes perquè l'estudi siga més significatiu, buscar informació complementària per a contraposar-la als nostres apunts o textos, memoritzar només al final del temps marcat per a l'estudi i repassar només una mica el dia abans de l'examen. En definitiva, es tracta de programar-se adequadament el temps, ja que és millor estudiar cada dia un poc que fer-ho tot de colp.

RECERCA I EXPRESSIÓ

7. **EL TREBALL DE CLASSE I L'EXPOSICIÓ ORAL (pàgs. 108-109)** Activitat de síntesi final i objectiu de l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS. Per a la recerca dels temes objecte d'estudi i exposició hi ha diverses opcions:

- Pluja d'idees. S'anoten les idees del gran grup a la pissarra i s'agrupen per temes; es trien i es reparteixen entre els diferents grups.
- Llistat de temes proposats pel professor o un grup d'alumnes. Els repartim mitjançant sorteig.
- Temes i/o treballs a realitzar d'altres assignatures.
- Temes d'actualitat a partir dels titulars d'un periòdic o revista.
- ...

En l'avaluació haurem d'explicar amb exemples els ítems de la fitxa de control. Pel que fa al recompte mecànic de l'avaluació, és convenient que els alumnes participen en el recompte mecànic. Intercanviaran les graelles de grup, sumaran les puntuacions i explicaran per què han donat aqueixes notes. Tot seguit confrontaran la seua nota amb la del professor/-a, que matisarà les apreciacions dels aprenents.

III. LITERATURA (pàgs. 110-116)

LES AVANTGUARDES

En aquesta unitat ens acostem a la literatura de les Avantguardes. Hem volgut que els alumnes còpsessen la novetat i la importància que van tenir aquestes tendències artístiques en la història de la literatura occidental i que entenguessen la revolució ideològica i artística que van suposar per a l'època. Com sempre, hem intentat inserir la producció literària en el marc històric que la va propiciar i relacionar-la amb altres manifestacions artístiques del moment. Les il·lustracions aporten, precisament, molta informació que ajuda a relacionar el moment literari amb altres mostres artístiques del període i, per tant, a establir relacions de paral·lelisme entre unes i altres. Les il·lustracions no són, sols, per a fer bonic i més amè el treball sinó per a ajudar l'alumne a fer un aprenentatge més globalitzat i, per tant, més significatiu. El CONTACTE de la unitat té molt a veure amb la literatura: les bases ideològiques del Surrealisme es troben en les teories i descobriments de la psicoanàlisi. El món dels somnis i qüestions relacionades amb informacions subconscients s'aprofiten en el CONTACTE per a fer un exercici curiós i entretingut sobre percepció.

L'ÈPOCA (pàgs. 110-111)

1. i 2. (pàg. 111)

Amb aquesta activitat comprovem els coneixements previs dels nostres alumnes sobre el moment històric en què es desenvoluparen les Avantguardes i el grau de comprensió de la informació que han llegit.

- Amb l'arribada del nou segle s'havien creat grans expectatives de desenvolupament i de benestar.
- Perquè hom creia que els avanços tecnològics (el motor, el telèfon, la ràdio, mitjans de transport, l'electricitat...) i el desenvolupament científic repercutirien de seguida en la societat.
- La I Guerra Mundial va resultar un gran fracàs per al desenvolupament del benestar social. Tots aquests avanços es van posar al servei de la destrucció i de l'horror de la guerra.
- Els EUA van substituir Europa com a gran potència mundial. La destrucció provocada per la Primera Guerra Mundial va afectar principalment la població i el territori europeu, cosa que va afeblir aquest lideratge a favor dels EUA, que havien sofert en menor mesura aquest desastre.
- La Revolució Russa o Bolxevic va suposar la desaparició de l'Antic Règim a Rússia; el canvi de nom del país que passà a anomenar-se URSS; la implantació d'un règim econòmic i social basat en el comunisme o dictadura del proletariat; la posterior política expansionista de l'URSS cap a altres països d'Europa...
- La nostra cultura va viure un dels millors moments cap a finals de la dictadura de Primo de Rivera i durant els anys de la II República (1931-1939).

LES AVANTGUARDES

3. (pàg. 112)

En aquest text teòric es presenta el fenomen de les Avantguardes, els principals Ismes, els noms d'alguns dels principals representants d'aquests Ismes i característiques generals.

- Resposta oberta
- La tècnica de les paraules en llibertat consistia a no posar signes de puntuació, canviar l'ordre normal dels elements de l'oració, usar lliurement les majúscules, introduir signes matemàtics, onomatopeies, trencar les convencions de la poesia...
- Les característiques principals són:
 - Recerca de noves formes d'expressió
 - Desig de provocar rebuig, sorpresa o desconcert en la mentalitat burgesa
- Els artistes pretenien provocar la societat burgesa, trencar amb qualsevol forma artística de la tradició.

4. (pàg. 113)

Hem triat aquest poema de Josep Maria Junoy perquè ens sembla molt aprofitable per a il·lustrar el moviment de les Avantguardes, no és complicat des d'un punt de vista formal i de contingut i no ha estat massa explotat didàcticament. D'una banda, la forma de cal·ligrama fa més atractiva i xocant la lectura per als alumnes; d'una altra, posa de manifest l'admiració dels seguidors del Futurisme per la tecnologia i les màquines; a més a més, el contingut fa referència històrica a un dels fets més importants de primeries del segle XX: la Primera Guerra Mundial.

- En una primera ullada es veu una línia corba feta amb lletres i unes paraules disposades de forma arbitrària i escrites en francès
- Hi podem veure el cel i l'estela de fum que hi deixa un avió
- (1) L'espai on ocorre la tragèdia apareix delimitat per les paraules en francès "ciel de France"

- (2) Les paraules en francès apareixen descompostes en punts que simbolitzen **foc d'artilleria o estrelles al cel de la nit**
- (3) Hi ha una gran essa formada per les paraules “Dins l'avió...” i que representa **la caiguda de l'avió**
- (4) Veiem que la mesura de les lletres que formen la essa disminueix per l'extrem superior. Açò vol significar l'**ascensió de l'ànima de l'aviador cap al cel dels herois**
- (5) Veiem que la mesura de les lletres que formen la essa augmenta per la part inferior. Açò vol significar que **l'avió s'aproxima cap a terra**
- (6) El poeta fa un elogi doble: d'una banda, elogia l'heroisme de l'aviador i, de l'altra, **exalta el valor tecnològic d'una màquina nova**
- d) Tècnica de les paraules en llibertat: no hi ha signes de puntuació, ús lliure de les majúscules, no hi ha estrofes, ni versos, ni rima
- e) Hi ha paraules específiques del món de la tecnologia: avió i motor. El tema mateix del poema, l'homenatge a un aviador, ja és per ell mateix una característica pròpia del Futurisme

RECERCA I EXPRESSIÓ

5. (pàg. 114) Activitat de resposta oberta.
6. (pàg. 114) Aquesta, com totes les altres activitats de creació poètica que han aparegut, pretén, a banda de servir de vehicle d'expressió als adolescents, estimular la capacitat creativa d'aquests i fer-los sentir que la poesia és un art personal que tots podem practicar i que pot tenir un gran valor terapèutic.

EL SURREALISME I EL LLENGUATGE DELS SOMNIS

7. (pàg. 115) Lectura del poema de Salvador Dalí.
- a) • Conjunt d'ossos de persones o d'animals morts: **ossamenta**
- Bla: **tou**
 - Estómac: **ventrell**
 - En descomposició: **putrefacte**
 - Recipient per a posar l'oli: **setrill**
 - Gran nombre d'insectes junts: **eixam**
- b) És important que en activitats d'aquest tipus, els alumnes puguin expressar lliurement l'opinió que els meresca el text. Nosaltres haurem de reconduir les observacions, de forma que sàpien valorar el caràcter transgressor d'aquest tipus de manifestacions literàries.
- c) A partir de l'activitat anterior, podem actualitzar el significat provocador del poema apropant-lo a estètiques, modes, ideologies o comportaments que, ara per ara, no tinguen valor o no en meresquen: ideologia sexista, maltractament, consumisme, no ser ecològic, fumar...
- Aquesta activitat pot resultar molt divertida i molt interessant per als alumnes. Si els interessa el tema, podem remetre'ls a buscar més informació en Internet o llibres especialitzats i ampliar, així, els motius temàtics a analitzar.

RECERCA I EXPRESSIÓ

8. (pàg. 116) Activitat de resposta oberta.

IV. TÈCNiques LITERÀRIES (pàgs. 117-118)

LA METÀFORA I LA COMPARACIÓ EN LA POESIA

1. (pàg. 117) Es tracta de mirar detingudament la pintura i descobrir els motius temàtics que hi apareixen, descompostos d'acord amb les tècniques pictòriques del Cubisme i especialment amb la visió crua de l'Expressionisme.
2. (pàg. 117) Una interpretació del Guernica pot ser la següent:

a. Dona...	8. Desesperació i dolor
b. Figura femenina...	2. La llibertat
c. Cap i braç...	5. Un somni nou...
d. Cavall...	3. Ideals democràtics...
e. Cadàver desmembrat...	4. La mort pels ideals
f. Dona amb xiquet...	7. Mort dels innocents
g. Bou que mira...	1. Triomf de la barbàrie...
h. Ocell amb el bec...	6. Desig de trobar la pau...
i. Ull de la nit...	9. Memòria històrica
3. (pàg. 118) Metàfores i comparacions.
 comparacions: *pregona com un gorg*
 metàfores: *llavis de cirera, veu de mar i de pins*
4. (pàg. 118) Anàlisi de metàfores.
 llavis de cirera: llavis- color roig- cireres
 veu de mar: veu- frescor- mar
 veu de pins: veu- frescor- pins
5. (pàg. 118) Redacció de metàfores.
 Resposta oberta.
6. (pàg. 118) Escriptura de versos.
 Resposta oberta.

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 119-122)

LA HISTÒRIA DE LA LLENGUA I LA HISTÒRIA DE NOSALTRES (1): DES DELS ORÍGENS FINS AL SEGLE XV

Es tracta de conèixer els fets més rellevants que caracteritzen l'origen i l'evolució de la nostra llengua.

1. (pàgs. 119-121) 1r pas: Llegir l'apartat i respondre les qüestions relacionades amb la informació que apareix en el llibre de l'alumne; proposem entre altres les següents:
 - Quan van nàixer exactament les llengües romàniques?
 - Com va ser aquest procés?
 - Quins pobles habitaven la Tarraconense abans de l'arribada dels romans?
 - En què consisteix el procés de romanització?

- Quins pobles arriben a la península Ibèrica després dels romans?
- Quin nom rep la parla popular que deriva del llatí?
- En quin segle comencen a haver-hi textos llatins traduïts al romanç?
- Què és el *Forum Iudicum*? I les *Homilies d'Organyà*?
- etc.

Respostes del veritat o fals. Comprensió lectora: a) F; b) F; c) F; d) V; e) V; f) F; g) V; h) F; i) F

2. (pàg. 122)

Convindria tenir a la mà un mapa de l'àrea lingüística catalana. Resposta: perquè els pobladors cristians que es van establir en el Regne de València durant els ss. XIII i XIV eren d'origen català, sobretot, de la part occidental de Catalunya. En canvi, els pobladors de les Illes Balears eren fonamentalment de la zona oriental de Catalunya.

3. (pàg. 122)

Anirà bé tenir a la mà un mapa on apareguen les comarques valencianes de l'interior, com ara: el Racó d'Ademús, l'Alt Palància, l'Alt Millars, els Serrans, la Foia de Bunyol o la Canal de Navarrés.

RECERCA I EXPRESSIÓ

4. (pàg. 122)

Activitat de recerca d'informació en diferents fonts escrites, audiovisuals o informàtiques sobre els pobles preromans. Convé seguir les orientacions del llibre de l'alumne.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 123-133)

Les activitats sobre la història del lèxic no han de ser només d'erudició, serveixen per a conèixer el país, la història, la pertinença a una col·lectivitat que s'expressa en una llengua determinada, categoritza la realitat i la percep mitjançant aqueixa llengua. Alhora són un bon mitjà per a ampliar el vocabulari.

En morfologia i sintaxi, repassem la segona conjugació verbal, tractem la segona part dels pronoms relatius, ara amb el relatiu possessiu i el relatiu neutre, continuem amb l'anàlisi de les oracions –ací amb les subordinades de relatiu– i establim la distinció entre les formes *si*, *sí* i *s'hi*. Pel que fa a fonètica i ortografia, comencem un subapartat dedicat a l'abreviació amb la sistematització de l'ús de les abreviatures; també fem un repàs de fonètica i d'ortografia dedicat a les grafies i els dígrafs *j*, *g*, *tj*, *tg*, *x*, *tx*, *iq*.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1. (pàg. 124) Identificació de l'origen llatí de mots patrimonials.

mot patrimonial	llatí
menjar	MANDUCARE
nàixer	NASCERE
mare	MATER
llop	LUPUS
orella	AURICULA
ós	URSUS
lletra	LITERA

cadira	CATHEDRA
taula	TABULA
formatge	FORMATICUS
por	PAVORE
voler	VOLERE

2. (pàg. 124) Activitat que exigeix tenir a la mà un mapa de l'àrea lingüística catalana per situar-hi els topònims que han aparegut en la informació entorn els orígens del nostre lèxic (pàg. 123).

3. (pàg. 124) Activitat d'ampliació de vocabulari. Solucions:

1. constipar-se	i	23. refredar-se
2. fartar	i	9. atipar
3. aferrar, 5. apegar	i	16. enganxar
4. agranar	i	17. escombrar
6. aplegar	i	8. arribar
7. arrapar	i	18. esgarrapar
10. atrevir-se	i	20. gosar
11. bellugar	i	21. manejar
12. bonegar	i	24. renyar
13. demanar	i	22. preguntar
14. embrutar	i	25. sullar
15. empényer	i	19. espentar

MORFOLOGIA I SINTAXI

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (4): LA SEGONA CONJUGACIÓ

4. (pàg. 124)
Repàs de les desinències de present de la 2a conjugació.

5. (pàg. 125)
Ús de les formes del present d'indicatiu i de present de subjuntiu dels verbs de la segona conjugació que presenten variacions ortogràfiques.

Present d'indicatiu

Rebre: rep o rebo, reps, rep rebem, rebeu, reben

Saber: sé, saps, sap, sabem, sabeu, saben

Cabre: cap o cabo, caps, cap, cabem, cabeu, caben

Véncer: venç o venço, vençes, venç, vencem, venceu, vencen

Present d'indicatiu

Rebre: reba, rebes, reba, rebem, rebeu, reben

Saber: sàpia, sàpies, sàpia, sapiem, sapieu, sàpien

Cabre: càpia, càpies, càpia, capiem, capieu, càpien

Véncer: vença, vences, vença, vencem, venceu, vencen

6. (pàg. 125)
Ús de les formes dels presents d'indicatiu i de subjuntiu dels verbs de la segona conjugació.

a) perd; b) bat o bato, bateu; c) càpia; d) convenç; e) reba; f) vença; g) interromp, permeten; h) sàpia, sabeu; i) rebateu, temeu.

● (pàg. 125) Conjugació dels present d'indicatiu i de subjuntiu dels verbs *percebre* i *tòrcer*

Present d'indicatiu

Percebre: percep o percebo, perceps, percep, percebem, percebeu, perceben

Tòrcer: torç o torço, torces, torç, torcem, torceu, torcen

Present de subjuntiu

Percebre: perceba, percebes, perceba, percebem, percebeu, perceben

Tòrcer: torça, torces, torça, torcem, torceu, torcen

8. (pàg. 126) Ús de les formes velaritzades del verbs de la segona conjugació.

a) crec, conec; tinga b) tragues, trac; c) responguéssem o responguérem; d) remogué; e) us paregueu; f) molguem; g) comprenc, encenga; h) sorprenguessen o sorprengueren; absolgués o absolguera; j) escrigues, escriguesses o escrigueres.

9. (pàg. 126) Ús de les formes verbals dels verbs *créixer*, *meréixer*, *nàixer* i *viure*.

Créixer: cresc, cresca, cresquí, cresqués o cresquera, crescut

Meréixer: meresc, meresca, meresquí, meresqués o meresquera, merescut

Nàixer: nasc, nasca, nasquí, nasqués o nasquera, nascut

Viure: visc, visca, visquí, visqués o visquera, viscut

10. (pàg. 127) Conjugació del present d'indicatiu i del present de subjuntiu dels verbs *nàixer* i *viure*.

Present d'indicatiu

Nàixer: nasc, naixes, naix, naixem, naixeu, naixen

Viure: visc, vius, viu, vivim, viviu, viuen

Present de subjuntiu

Nàixer: nasca, nasques, nasca, nasquem, nasqueu, nasquen

Viure: visca, visques, visca, visquem, visqueu, visquen

ELS PRONOMS RELATIUS (i 2): EL RELATIU POSSESSIU I EL RELATIU NEUTRE

11. (pàg. 127) Aplicació de les normes d'ús del relatiu possessiu.

- a) Manel ix amb una xica *el pare de la qual* és enginyer
- b) Hi ha dos xicots a la classe *els cognoms dels quals* són estrangers
- c) He conegut unes xiques de classe *les amigues de les quals* són molt simpàtiques
- d) He vist una pel·lícula *el director de la qual* és Pedro Almodóvar
- e) Tinc uns veïns *la gossa dels quals* no para de bordar
- f) Enguany tinc un professor de teatre *la filla del qual* és de la nostra colla

12. (pàg. 128)

Aplicació de les normes d'ús del relatiu neutre.

- a) Sempre feies tard, *cosa que* em preocupava; Sempre feies tard, *fet que* em preocupava; Sempre feies tard, i això em preocupava
- b) Ja s'ha curat, *cosa que* ens ha alegrat molt; Ja s'ha curat, *fet que* ens ha alegrat molt; Ja s'ha curat, i això ens ha alegrat molt
- c) Tenia molt bones notes, *la qual cosa* m'estranyava; Tenia molt bones notes, *fet que* m'estranyava; Tenia molt bones notes, i això m'estranyava
- d) Faig amics ràpidament, *la qual cosa* sempre és un avantatge; Faig amics ràpidament, *cosa que* sempre és un avantatge; Faig amics ràpidament, *fet que* sempre és un avantatge

- e) No em deixa parlar mai, la qual cosa no m'agrada gens; No em deixa parlar mai, *fet que no m'agrada gens*; No em deixa parlar mai, i això no m'agrada gens
 f) Hi ha hagut un incendi al bosc, *cosa que és un desastre ecològic*; Hi ha hagut un incendi al bosc, *fet que és un desastre ecològic*; Hi ha hagut un incendi al bosc, i això és un desastre ecològic.

13. (pàg. 128) Identificació de les formes de relatiu neutre i l'antecedent. Les formes de relatiu neutre la qual cosa i cosa que (i les fórmules equivalents *fet que*, i *això*) apareixen en cursiva en la solució de l'activitat anterior. L'antecedent és en tots els casos l'oració principal (en tots els exemples anteriors l'oració principal precedeix la subordinada de relatiu: a) *Sempre feies tard*; b) *Ja s'ha curat*; c) *Tenia molt bones notes*; d) *Faig amics ràpidament*; e) *No em deixa parlar mai*; f) *Hi ha hagut un incendi al bosc*.

L'ORACIÓ (4): LES ORACIONS COMPOSTES SUBORDINADES DE RELATIU

14. (pàg. 130) Classificació d'oracions de relatiu en explicatives i especificatives.
 Oracions subordinades de relatiu **explicatives**: b); e); f) i g).
 Oracions subordinades de relatiu **especificatives**: a); c); d).

15. (pàg. 130) Identificació de la funció sintàctica dels pronoms relatius en oracions donades.
 a) CD e) subjece
 b) subjecte f) CD
 c) CR g) subjecte
 d) CC de lloc

16. (pàg. 131) Redacció d'oracions subordinades de relatiu a partir d'oracions simples.
 Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible. Convé que a classe es comenten totes les solucions de l'alumnat i que s'intercanvien els exemples.
 a) *Tinc un ordinador la pantalla del qual és de 17 polzades*
 b) *L'institut on jo estudiava és prop de ma casa*
 c) *Divendres és festa, la qual cosa vol dir que no hi ha classe*
 d) *El disc que escoltem és nou*
 e) *El telèfon mòbil que em va regalar la meua àvia està desbaratat*
 f) *L'escriptora que hem convidat a les jornades culturals és alcoiana o l'escriptora a qui hem convidat és alcoyana*.

17. (pàg. 131) Anàlisi d'oracions relatives substantives. Són relatives substantives les següents.
 a) *Qui no vulga pols*: fa servir el pronom relatiu qui sense un antecedent explícit; la proposició Qui no vulga pols equival a les persones netes;
 b) *el que fas*: fa servir un relatiu àton que que designa un objecte abstracte, introduït per un article determinat equivalent a un demostratiu neutre (*Per què no penses mai això que fas?*);
 d) *i el que vam perdre l'any passat*: fa servir el relatiu àton que precedit per un determinant i s'utilitza per a no repetir l'antecedent (*ací, el trofeu*);
 f) *Qui haurà aprovat*: fa servir el pronom relatiu qui sense un antecedent explícit; la proposició Qui haurà aprovat equival a les persones aprovades.

FIXA-T'HI: si, sí o s'hi?

18. (pàg. 131) Identificació de les definicions corresponents a si, sí o s'hi.
 a) s'hi (4a); b) si (2a); c) si (1a); d) sí (3a); e) el si (5a).

19. (pàg. 131) Aplicació de les normes d'ús de si, sí o s'hi.
a) sí; si; b) s'hi; c) s'hi; d) si; e) si; sí; f) si; g) si; h) si.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

L'ABREVIACIÓ (1): LES ABREVIATURES

20. (pàg. 132)

Aplicació de les normes d'ús de les abreviatures.

Donem la solució segons una lectura horitzontal: aC.; adm.; a. m.; av.; cap.; cast.; cat.; dj.; entl.; Excm. (Excma.); h.; inst.; mil·l.; M. Hble. Sr.; núm.; p. o pàg.; p. m.; PS; PD; St.(Sta.); seg.; s/n; urb.; val.; v. o veg.; v. gr.

21. (pàg. 133)

Aplicació de les normes d'ús de les abreviatures.

Convé que l'alumnat faci l'activitat sense consultar cap diccionari i l'utilitze després per comprovar-ne el resultat.

Donem la solució segons una lectura horitzontal: dl.; dt.; dc.; dv.; ds.; dg.; dir.; ed.; gen.; febr.; març (no té abreviatura); abr.; maig(no té abreviatura); juny (no té abreviatura); jul.; ag.; set.; oct.; nov.; des.; Il·lm. (Il·lma.); prof.; s. d.; t. o tel.; trad.; v. i p.; vol.

22. (pàg. 133)

Activitat lúdica i molt propera als nostres alumnes en què es treballen les abreviatures.

REPÀS DE FONÈTICA I ORTOGRAFIA: els sons [ɟ] i [tʃ] i les grafies j, g, tj, tg, x, tx, ig

23. (pàg.133)

Identificació dels sons [ɟ] i [tʃ].

Tenen el so de [ɟ]: joc, genial, platja, major, lletjor, fetge

Tenen el so de [tʃ]: xoc, maig, lleig, panxa, xinés, capritxós

24. (pàg. 133)

Repàs de les normes ortogràfiques de j, g, tj, tg, x, tx, ig i aplicació de les normes d'ús de les abreviatures.

Convé que recordem que l'ús de les abreviatures està restringit a uns documents molt concrets (com ara els administratius, o els apunts o les anotacions personals que es prenen d'una classe o d'una conferència, etc.) i també a parts de textos molt específics (notes a peu de pàgina, referències internes dins d'un text, quadres, etc.). Normalment, farem servir l'escriptura de les paraules senceres i reservarem, per tant, les abreviacions (en aquest cas les abreviatures) per als textos i els contextos que acabem d'esmentar.

El primer (1r) diumenge (dg.) de gener (gen.) vaig tenir un mal de panxa molt agut mentre em menjava un entrepà de formatge durant una passejada per la platja de Sant (St.) Joan. Creia que era el fetge però en realitat el metge em va dir que era un còlic nefrític. El doctor (Dr.) Santonja em va receptar unes injeccions i un xarop que feia gust de fardatxo fregit. No desitjava gens engolir-me cap cullerada d'aquell beuratge però abans de gitar-me algú va posar-ne una dosi al pitxer de l'aigua. La barreja va ser miraculosa. L'endemà em vaig alçar més content que un gínjol.

25. (pàg. 133) Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (PÀG. 135)

1. La resposta a aquesta pregunta permet comprovar fins a quin punt l'alumnat és capaç de construir un fragment expositiu a partir d'un tema donat. Ens remetem a les indicacions fetes en les activitats de l'apartat de COMUNICACIÓ I TEXTOS.
2. Definicions:
 - *Surrealisme*: moviment ideològic i estètic que defensava que l'artista havia de buscar respostes per comprendre la condició humana en el món dels somnis i del subconscient.
 - *Cal·ligrama*: poema on no hi ha versos disposats en estrofes, on la sensació visual té gran importància, ja que la imatge visual representada està estretament vinculada al contingut.
 - *Paraules en llibertat*: tècnica d'escriptura dels moviments avantguardistes que pretenia provocar el lector mitjançant els recursos següents: absència de signes de puntuació, ús lliure de les majúscules, introducció de signes matemàtics i onomatopeies, alteracions de la sintaxi...
 - *Escriptura automàtica*: recurs literari per a rescatar de la ment els nostres pensaments ocults, aquells dels quals no som conscients i que sols apareixen en els somnis. Consistia a deixar fluir lliurement el pensament, sense ordenar-lo de forma lògica o racional i sense restriccions lingüístiques.
3. Resposta creativa lliure.
4. Solucions: a) F; b) V; c) F; d) F; e) F. C.f. informació al llibre de l'aprenent, pàg. 119-122.
5. Cf. informació de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA sobre els orígens del nostre lèxic, pàg. 123.
6. Solucions: *espentar i empényer; bellugar i menejar; atipar i fartar; agranar i escombrar.*
7. Ús de verbs de la 2a. conjugació. a) vingues; b) encengueu; c) compreguesses o compregueres, comprenc, d) combat
8. Ús del relatiu possessiu.
 - a) Tinc una gossa la mare de la qual té pedigrí.
 - b) Viu en una casa les finestres de la qual donen a la platja.
 - c) Estudia en un institut el nom del qual és Joan Fuster.
9. Ús del relatiu neutre.
 - a) Fas molt bona lletra, cosa que és un avantatge; Fas molt bona lletra, fet que és un avantatge; Fas molt bona lletra, i això és un avantatge.
 - b) Tinc una amiga nova, la qual cosa m'alegra; Tinc una amiga nova, fet que m'alegra; Tinc una amiga nova, i això m'alegra.
 - c) Ja s'ha fet de nit, la qual cosa és un inconvenient; Ja s'ha fet de nit, cosa que és un inconvenient; Ja s'ha fet de nit, fet que és un inconvenient.
10. Redacció d'oracions de relatiu.
Activitat de resposta oberta (veg. pàgs. 128-131).
11. Anàlisi d'oracions de relatiu.
Oració (o proposició) subordinada de relatiu: *que vam saludar ahir*; funció: CD; antecedent: *la cantant*; és una oració de relatiu especificativa; no és una relativa substantivada.
12. Ús de les abreviatures.
 - a) La Dra. M. J. Rovira viu al c/ Montserrat Roig, núm. 13, entl., dta.;
 - b) Jaume vivia a l'av. del Port núm. 15, 3r esq. i ara viu al c. la Mar, núm. 24, 2n bl., 7é pis, 4a pta.
13. Ús de les grafies j, g, tj, tg, x, tx, iq
punxa, enginyós, desig, garatge, pitjor, carxofa, prestatge, festeig, encoratjar, fatxada, fugitiu, cartutxera, clenxa, clòtxina.

Colze a colze, pas a pas (pàgs. 136-167)

U5

I. CONTACTE (pàgs. 136-139)

En aquest apartat hi ha la intenció de fer connectar l'alumnat amb el que ocorre al món on viu. Observant les fotografies assolirà una actitud de compromís cap a les injustícies i les desigualtats socials que l'envolten. Tant de bo que òbriga els ulls i que la seua veu es faça sentir!

1. (pàg. 136)

Activitat d'expressió oral que permetrà a l'alumnat prendre consciència i adoptar una posició crítica entorn els problemes universals que l'envolten.

1. c) La violència de gènere.
2. a) La marginació de la immigració.
3. d) Els conflictes bèl·lics.
4. h) La pena de mort.
5. e) L'explotació del treball infantil.
6. f) El maltractament d'animals.
7. g) L'addicció a les drogues.
8. b) La contaminació ambiental.

2. (pàg. 137)

- a) Resposta oberta.
- b) Resposta oberta.
- c) Resposta que exigeix la consulta del diccionari o d'alguna enciclopèdia a més dels coneixements previs que l'alumnat pugui tenir sobre el tema. Les ONG s'han guanyat el prestigi social, generalment, perquè han invertit a fons perdut en aquells camps on els estats no poden -o no volen- arribar: la solidaritat, la col·laboració i l'ajuda desinteressada. Com a exemple, afegim la definició que proposa la GEC: "Una ONG és una associació voluntària no lucrativa formada per particulars, independent de l'estat i dedicada a tasques amb finalitats solidàries. L'acció de les ONG (organització no governamental) es dirigeix a afavorir l'accés a drets o béns bàsics a individus o col·lectius que normalment en són privats..."
- d) Aquesta resposta permetrà obrir un debat al voltant de les intencions d'aquest tipus d'organitzacions.
- e) Convé anotar a la pissarra els aspectes socials que proposa l'alumnat.
- f) Resposta oberta.

Com a activitat d'ampliació suggerim la següent.

- La creació i el disseny de logotips d'ONG. Explicació del significat.
- L'elaboració d'un llistat de col·lectius socials del nostre entorn que necessiten algun tipus d'ajuda.
- L'elaboració de propostes per a millorar les condicions de vida dels sectors més necessitats o dels col·lectius amb algun tipus de discriminació social.

3. 4. i 5. (pàgs. 138-139)

Convé crear a la classe un ambient adequat i silenciós perquè es pugui dur a terme l'audició d'aquesta cançó. Suggerim que l'alumnat faça un lema i un logotip per a una ONG. Podem aprofitar les aportacions plàstiques per a decorar la classe.

Activitats de resposta oberta.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 140-143)

Presentem les característiques dels textos argumentatius. Coneixerem amb precisió el significat de les paraules *argument*, *tesi*, *contraargument*. Analitzarem l'estructura d'una argumentació.

EL TEXT ARGUMENTATIU (1)

1. (pàg. 140) Sinònims d'arguments.

Solucions: raó, opinió, judici, valoració, consideració, reflexió.

2. (pàg. 140) Significat de paraules relacionades amb l'argumentació.

1. argumentar: e.	3. justificar: d.	5. corroborar: a.
2. convèncer: b.	4. objectar: c.	

3. (pàgs. 140-141) Comprensió lectora d'un text.

- El tema de la discussió és el parer sobre el futur de Marc, el pare vol que siga enginyer i ell vol ser actor.
- Arguments del pare: "Ens ha tocat la loteria, han concedit una beca al Marc" (l. 5); "volia que fóra un directiu de la fàbrica, que treballara als despatxos i no a la foneria com ell" (l.17-18); "Què faràs? Posar-te un nas roig de pallaso i anar a una gran ciutat a captar pels carrers?" (l. 39); "I amb quins diners la penses pagar, aquesta carrera" (l. 42)
- Arguments de Marc: Marc no vol treballar per a l'exèrcit, és antimilitarista (l. 30); Marc s'esforça a tenir un bon expedient per aconseguir una beca d'estudis (l. 43-44)
- "Vull estudiar art dramàtic" (l. 41).
- Sembla que els pares respectaran la decisió de Marc.
- Resposta oberta.

4. (pàg. 142) Tesis dels personatges del text.

- El Pare: El pare vol que Marc estudie una enginyeria.
- Marc vol estudiar art dramàtic.
- La mare creu que no és convenient "trencar la girada dels fills", o siga, que cal respectar les seues decisions.

5. (pàg. 142) Marques lingüístiques de subjectivitat.

- Sebastià: "Ens ha tocat la loteria" (l.5); "Què passa? Què no estàs content?" (l. 11); "Tranquil·litzem-nos" (l. 26); "Gràcies a aquestes feines mengem cada dia" (l. 36); "Jo sóc l'últim de la colla, només valc per treballar, ningú m'explica res! -va cridar el pare fora de si" (l.47-48); "La meua reacció és perfectament normal. Tinc un fill llest i espavilat, i ara em surt amb això que vol ser còmic" (l. 51-52)
- Marc: "Pare, jo no vull ser enginyer" (l. 16; l. 30); "ja fa temps que ho tinc pensat [...] no vull treballar a la fàbrica" (l.25-26); "No estic interessat a treballar per a l'exèrcit" (l. 30); "El Marc havia participat moltes vegades en les manifestacions que es feien en contra d'aquestes activitats [activitats militars]" (l. 34-35); "Vull estudiar art dramàtic" (l. 41): "Per això m'esforce a tenir un bon expedient acadèmic. Si s'han concedit la de la fàbrica, també em poden donar l'altra" (l. 43-44)
- Mare: "No em pensava que les coses s'accelerarien d'aquesta manera. No t'ho vaig explicar abans... per por de la teua reacció -es va excusar la mare." (l. 49-50).

6. (pàg. 142) To de les opinions.
- a) Sebastià: entusiasme i felicitat, quan rep la beca; ràbia i enuig quan coneix l'opinió de Marc.
 - b) Marc: amb por per la reacció del pare, amb respecte i amb determinació.
 - c) La mare: amb por per la reacció de Sebastià i amb respecte per la decisió del fill.

7. (pàg. 142)
- Activitat de resposta oberta que permet posar en pràctica la informació sobre els aspectes treballats en els textos argumentatius.

8. (pàg. 143) Canals, espais, tècniques de comunicació.
- Canals: ràdio, televisió, revistes, diaris, xats.
 - Espais: clubs juvenils, aules de cultura, consell escolar, associacions, bústia, claustre de professors, aula.
 - Tècniques de comunicació: debat, tertúlia, fòrum, conferència, assemblea, reportatge, dissertació, trobades, murals, cartes al director, editorial d'un diari, assaig, crítica literària, taula redona.

RECERCA I EXPRESSIÓ

- 9 i 10. (pàg. 143)
- Activitats de resposta oberta que ha de permetre l'expressió de l'opinió pròpia respecte a temes de caire social

III. LITERATURA (pàgs. 144-150)

LA POESIA DES DE LA GUERRA CIVIL A L'ACTUALITAT

Com que el tema de la unitat és la solidaritat davant les injustícies i les desigualtats, hem enfocat la poesia del període que va des de la Guerra Civil Espanyola fins a l'actualitat des d'aqueix vessant. Per això, hem escollit dos poemes de la poesia de la postguerra que signifiquen un compromís del poeta amb la seua societat ("Propietats de la pena", del llibre de Vicent Andrés Estellés *Llibre de meravelles*; i el XLVI de *La pell de brau* de Salvador Espriu), malgrat que els dos autors no es puguin encasellar exclusivament en la poesia realista o social. També hem seleccionat dos poemes de la poesia posterior que, tot i no ser realistes, contenen una denúncia social ("País", de Joan Brossa, i "Amb totes dues mans", de Bruixa de dol, de Maria Mercè Marçal).

L'ÈPOCA (Pàgs. 144-145)

En aquest apartat tractem uns fets tan colpidors i dramàtics com van ser la Guerra Civil Espanyola i la II Guerra Mundial, i les conseqüències de totes dues. Contraposada a aquests dos fets històrics, col·lectius i sanguinaris, s'alça la figura pacifista de Ghandi.

1. (pàgs. 144-145) Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent per fer la lectura de la informació. Després feu l'activitat a) de reflexió personal i d'expressió oral. Excepte la resposta a la pregunta núm. 3, la resta són totes obertes. La resposta aproximada de la 3 és: Sí que hi ha personatges positius (Ghandi i totes les víctimes de les dues guerres) i reaccions o fets positius (la creació de l'ONU; els governs i la població dels països que van acollir els exiliats).

UNS POETES DE REALITATS: VICENT ANDRÉS ESTELLÉS I SALVADOR ESPRIU (pàgs. 146-148)

2. (pàgs. 146-147) La finalitat de l'activitat és fomentar que la lectura dels poemes cree emocions en els nostres alumnes, ja que amb aquest objectiu s'escriu la poesia: *per colpir l'ànima*. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent.
a), b), c) i d): respostes obertes.
3. (pàg. 147) Majoritàriament no hi ha cap activitat concreta que treballa la informació biobibliogràfica dels autors ressenyats en el llibre de l'alumne. Això no significa que siga un contingut de menor interès. És important saber què va fer un escriptor, com ho va fer, per què, quins trets presenta la seua obra general, etc., per a poder entendre el text o l'obra concreta. I viceversa. En aquesta ocasió les notes biogràfiques dels dos poetes van acompanyades d'una activitat. Aquesta pretén que els alumnes, a més de fer una lectura atenta de les biografies, les comparen i n'extraguen les semblances (ja que s'han presentat els dos poemes de forma unitària).
Resposta possible: tots dos han rebut guardons importants; els dos han patit la Guerra Civil i la postguerra; ambdós es preocupen pels grans temes humans, etc.
4. (pàg. 148) Qüestionari de comprensió lectora i d'anàlisi.
 - a) "Propietats de la pena": 2; XLVI: 1
 - b) El poeta, com si es mirés a l'espill, es dirigeix a ell mateix i usa la segona persona gramatical. És un poema diàleg, en què el "tu", un desdoblament del "jo", és l'interlocutor del poeta.
 - c) Aquests versos volen dir que el poeta no ha de quedar-se callat i sense actuar, sinó que ha de comprometre's amb el seu poble: ha de defensar i protegir amb la seua poesia la identitat del poble valencià mentre dure el període fosc i trist de la dictadura.
 - d) Tant l'ús del futur com els últims dos versos signifiquen que, després del silenci imposat per la postguerra i el règim franquista, el poeta decideix convertir-se en el portaveu del seu poble. El poeta durà a terme aquesta empresa a partir del present i sense vacil·lacions. És, doncs, una decisió ferma i de futur que ha començat en el mateix present de la composició dels versos (com si es tractés d'una declaració programàtica).
 - e) Aquests quatre primers versos del poema d'Espriu expressen el que ha ocorregut i continua ocorrent arreu del món. De vegades, un país és governat per un boig, un ambiciós, un vanitos, un irresponsable... que declara una guerra en la qual moren moltes persones. Això és el que denuncia Espriu.
 - f) Els dos poetes s'identifiquen i representen el seu poble.
 - g) Aquestes poesies fan una denúncia social mitjançant la paraula.

RECERCA I EXPRESSIÓ

5. (pàg. 148) Activitat de creació individual i escrita, a partir d'un dels models treballats. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent. Resposta oberta.

CARACTERÍSTIQUES GENERALS DE LA POESIA REALISTA O SOCIAL (pàg. 148)

6. (pàg. 148) Com diu l'epígraf de l'apartat, l'alumnat ha de recapitular el que ha après d'aquest tipus de poesia:
 - "El poeta no és un ésser privilegiat, sinó una persona més de la comunitat: un entre tants". Estellés diu explícitament i seràs, *per a sempre poble*; Espriu no ho diu directament però se sobreentén

que, en apostrofar Sepharad (el poble espanyol) com si fos un amic, s'està considerant ell mateix part d'aqueix poble.

- “La finalitat de la poesia és denunciar les injustícies; és un arma de combat pacífica, de compromís polític”. Els dos poemes denuncien la guerra i la falta de llibertat i demanen la pau.
- “El llenguatge no és gens elaborat, sinó viu i col·loquial, directe; el vers sol ser lliure”. No hi ha en els dos poemes recursos que en dificulten la comprensió, i la llengua és la pròpia de la gent del carrer (en el poema d'Estelles aquesta característica està més accentuada).
- “La poesia va dirigida a tothom, no sols a un cercle d'escollits”. Per la característica anterior i pel tema que tracten, els dos poemes participen també d'aquest tret.

ALTRES VEUS SOLIDÀRIES (pàgs. 149-150)

7. **Joan Brossa (pàg. 149)** És molt possible que aquests tipus de poesia commocione d'alguna manera els alumnes. Això és el que pretén. Per tant, s'haurà acomplert l'objectiu de Joan Brossa i, modestament, el de l'activitat. El qüestionari demana habilitats de reflexió personal i de creació.
- a) Resposta oberta. De totes formes, cal fer veure als alumnes que s'ha creat amb una intenció literària, més aviat d'experimentar amb la poesia. Després, els receptors podem pensar i sentir de manera diferent a la intenció amb què s'ha creat.
 - b) Resposta oberta. Hauríem de fer que els alumnes s'adonessen de què representen els dos objectes units, el baló i la pinta. Així els resultarà més fàcil arribar a la conclusió que el poema es pot interpretar com una crítica a la simplificació del concepte de país i de la cultura nacional. Se sol reduir el concepte de país només a allò tòpic andalús i el concepte de cultura espanyola simplement al futbol i al folklore espanyolista.
 - c) L'objectiu de Brossa és jugar amb la poesia i provocar el lector perquè es qüestione aquesta imatge o concepte de “país”.

RECERCA I EXPRESSIÓ

8. (pàg. 149) Resposta creativa oberta.

9. (pàg. 150) **Maria Mercè Marçal** El qüestionari fa una anàlisi progressiva i vivencial del poema (perquè pot resultar de comprensió difícil a causa dels símbols onírics) i demana una reflexió personal sobre el sexisme.
- a) Tradicionalment les dones han sigut les encarregades de la llar: de les tasques domèstiques, de la cura dels fills i del marit. La condició i l'ocupació de les dones ha quedat reduïda a la funció de mare i esposa.
 - b) El poema de Maria Mercè Marçal denuncia els rols atribuïts exclusivament a les dones i reivindica l'alliberament de la dona d'aquestes funcions; això és, la igualtat legal i social de les dones.
 - c) En els contes infantils es representen les bruixes amb una granera voladora. Tradicionalment, les dones també han sigut les encarregades de fer servir les graneres com a estri de neteja. Aleshores, M. Mercè Marçal fusiona les dues imatges per identificar “bruixa” (dones marginades i condemnades per la Inquisició) i “dona” (marginada i condemnada a la presó d'una vida comprimida). Aquesta dona-bruixa farà l'aquellarre de l'alliberament de la seua situació, mitjançant una foguera simbòlica on es crema tot el que representa materialment la seua discriminació. Els versos on es veu més clara la connexió entre les dues idees són els que van des del 5 al 13.
 - d) Marçal aprofita la cançó popular infantil que parla de les bruixes per a integrar-la en el seu poema amb una imatge (i plourà i farà sol) i amb el títol del poemari, *Bruixa de dol*.

- e) És un poema amb moltes imatges visuals: una foguera, on acudeixen totes les bruixes i cremen molts estris; el fum que les envolta; la pluja, el sol, mentre dansen al ritme de cançons; l'arbre (símbol de nova vida) que naix i creix després de la purificació del foc.
- f) Resposta oberta. La fotografia que il·lustra el poema pot ajudar els alumnes a comentar la situació de la dona en alguns indrets del món actual. També es poden tractar les notícies actuals sobre la violència d'alguns hòmens contra les seues parelles. Però també hi ha fets esperançadors: cada vegada hi ha més dones que ocupen càrrecs importants.

IV. TÈCNIQUES LITERÀRIES (pàgs. 151-152)

EL RITME DEL VERS

Aquest apartat va dedicat al gènere poètic en consonància amb el tema de la part de literatura. Comencem justament pel nivell fònic del poema perquè és el primer aspecte que capta el receptor. Aquest, sense arribar a copsar el significat que vol transmetre el poeta (nivell semàntic), pot emocionar-se (en el sentit més ampli de la paraula) mitjançant els efectes que produeixen tots els recursos fònics. I, dins del nivell fònic, ens centrem en el ritme perquè aquest és l'origen de la poesia i, fins i tot, forma part dels primers estadis del llenguatge de l'ésser humà: els infants aprehenen el món i la llengua mitjançant repeticions, successions i variacions lingüístiques enteses com un joc.

1. i 2. (pàg. 151) Respostes obertes. Exemples de coses que tenen ritme: una sènia que roda, l'aigua o el brou que bull al foc, una pel·lícula, la marxa d'una locomotora, la successió de trons i llamps d'una tempesta, el tic-tac d'un rellotge, el degoteig de l'aigua d'una aixeta, una màquina perforadora, els cicles de la lluna...

Amb aquestes activitats pretenem saber quin concepte previ tenen els nostres alumnes del ritme, a fi que puguem deixar d'associar-lo sols amb la música i s'adonen que el ritme no solament s'escolta sinó que també es veu i se sent. Per això els demanem que visquen el seu ritme interior. En aquest darrer exercici, es veu clarament la diferenciació entre dos dels aspectes que conflueixen en el ritme: la quantitat o durada i la freqüència.

3. (pàg. 151) Hem triat la pintura per aproximar la poesia a un altre art i per introduir el concepte de ritme en l'espai, a més del de ritme en el temps, que és el més conegut comunament. L'alumnat ha de veure en la pintura escollida, *La nit estrellada* (1889), de Vincent Van Gogh, les dues accepcions que engloben el concepte de ritme en pintura: el ritme com a moviment i el ritme com a successió d'elements (formes, textures, colors, llum-foscor).
- a) Les figures de la composició transmeten moviment.
 - b) Les figures (els cercles i les línies corbes) i els colors (blau, verd i groc) també guarden un ritme, ja que estan disposats seguint un orde que reflecteix l'ànima atribolada de Van Gogh després que fracassés la relació amistosa amb el pintor Gauguin.
 - c) Sí, la pintura també té ritme encara que pertany al camp sensitiu de la vista i no al de l'oïda (sentit amb què sempre s'associa el ritme).

4. (pàgs. 151-152) Per evitar el rebuig, la dificultat i la mecanització del treball concret del ritme, exercitarem la intuïció i la interiorització de determinats esquemes rítmics en els nostres alumnes.

a) Resposta oberta.

S'hi introdueixen esquemes rítmics clàssics (o peus mètrics) i les emocions que generalment suggereixen. Els alumnes han de reproduir-los i comprovar si les connotacions que la tradició els ha atribuïts coincideix amb la seua apreciació. Tanmateix, abans de començar l'activitat, convindria que partíssem de la seua interiorització. Demanem a l'alumnat que reproduïska amb colps de mà els diferents esquemes rítmics que els proporcionarem, i que anote al costat de cada clàusula quines sensacions transmet (calma, vivacitat, energia...). Perquè els alumnes noten les diferències d'emocions que cada ritme transmet, hauríem de dirigir l'exercici: *Entre els dos esquemes binaris, quin expressa més energia, és més viu? Entre els binaris i els ternaris, quins són més ràpids, enèrgics i vius, els binaris o els ternaris? I quins transmeten més solemnitat, són més seriosos? Entre els ternaris, quin és més moderat?*

b) Hem triat el sirventés de Miquel Desclos perquè és un poema amb signes lingüístics buits de significat, cosa que ens permet treballar el ritme sense destorbs, a fi que l'alumnat veja que es poden transmetre significats solament amb el ritme, l'entonació i les convencions pragmàtiques que compartim els receptors. Cal seguir les indicacions del llibre de l'alumnat. Les síl·labes entre claudàtors indiquen que aquestes no es consideren en el recompte mètric i en el ritme d'intensitat.

L'estructura rítmica de la segona estrofa del poema de Miquel Desclos és la mateixa que la de la primera: dos iambs en el primer hemistiqui del vers i dos anapestos en el segon. L'última síl·laba dels versos 6 i 8, "da", no es té en compte en el ritme d'intensitat (ni en el recompte sil·làbic).

c) En el primer hemistiqui trobem l'esquema rítmic 2, és a dir, el ritme iàmbic, que s'associa a sensacions vives, enèrgiques i agressives. En el segon hemistiqui del vers hi ha un anapest (el número 4 de l'exercici anterior), que marca un ritme moderat de marxa senzilla (és el ritme dominant en moltes marxes militars). El sirventés és un poema que expressa una crítica. Aleshores, el ritme del poema s'adiu amb el seu contingut perquè combina un ritme molt marcat i agressiu (atacs directes) amb un de més moderat i senzill, per a la ironia i el sarcasme.

d) Resposta oberta. Caldria que fos una lectura aproximada al que hem dit més amunt.

e) Lectura ben entonada d'un poema.

5. (pàg. 152) Vicent Andrés Estellés fa servir el recurs de l'anàfora (repetició de mots a l'inici de versos correlatius) en els versos 2 i 3 (*i serà, i seràs*) i en els versos 11 i 12 (*i tu*), p. ex. També usa el recurs de repetició de la conjunció copulativa i (polisíndeton) al llarg de tot el poema (p. ex. *i patiràs, i esperaràs i aniràs i... no tindràs...*). Igualment recorre a l'ús del paral·lelisme o la repetició de l'estructura oracional formada per conjunció, verb en futur i complement: *i- serà- la veu del teu poble; i- tindràs -set...* Així mateix trobem encavalcaments (p. ex.: *sinó l'home assumint la pena/ dels seu poble; Allò que val és la consciència/ de no ser res...*).

Una **proposta** interessant per a acabar la part literària d'aquesta unitat podria ser l'organització d'un recital poètic. Podríem donar als alumnes aquestes indicacions:

1. Trieu els poemes que incloureu en el recital sobre el contingut temàtic de la unitat: els d'aquest llibre, els que vosaltres heu escrit o altres que us agraden. Repartiu-vos-en un per a cadascun.
2. D'acord amb el contingut dels poemes, busqueu un acompanyament musical i visual que siga el complement adequat a l'espectacle poètic.
3. Prepareu la recitació dels poemes:
 - a) Abans de tot, heu de conèixer i sentir el poema i el poeta. Viviu el poema i el fareu viure.
 - b) Estudieu la mètrica i el ritme que li voleu donar: trobeu les paraules clau per emfasitzar-les; marqueu les pauses sintàctiques i emotives; no tingueu por dels silencis, ja que reforcen les paraules, el sentit; decideu l'entonació i, sobretot, aguanteu el to fins a la pausa o el final de

vers; reciteu el poema de diverses maneres i amb diferents estats d'ànim (ràbia, tristor...); trieu el que millor s'adiga a cada moment; vocalitzeu.

c) Memoritzeu el poema completament.

4. En el moment de la recitació, perdeu la por, reciteu amb força, emoció i autenticitat.

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 153-155)

LA HISTÒRIA DE LA LLENGUA I LA HISTÒRIA DE NOSALTRES (2): LA HISTÒRIA D'UNA DAVALLADA (SS. XVI-XVIII)

En la unitat anterior hem tractat l'estreta relació que hi ha entre els esdeveniments sociopolítics i culturals i el naixement d'una llengua; hi hem incidit també en el concepte de pluralitat lingüística. Hem identificat el s. XV com una època daurada en què la nostra llengua viu una etapa de gran florida literària; en aquesta unitat continuem el viatge en el procés de construcció de la nostra llengua analitzant els factors històrics que influeixen positivament i negativament en el desenvolupament d'aquest procés.

1. (pàg. 155) Es tracta de conèixer les causes sociopolítiques del declivi de la nostra llengua.
a) F; b) F; c) F; d) V; e) F.

RECERCA I EXPRESSIÓ

2. (pàg. 155) Activitat que pretén connectar amb coneixements previs. Com que afecta continguts vists en cursos anteriors us suggerim que seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent i que consulteu com a referents més immediats la UNITAT 8 de *Diàlegs 3* (pàgs. 197-203). Aproveiteu els treballs dels alumnes per a fer-ne exposicions orals en grup.
3. (pàg. 155) Resposta oberta que permet dialogar sobre l'estreta relació que hi ha entre llengua i poder, així com reflexionar entorn la construcció de l'estàndard a casa nostra i el procés de mino-rització lingüística.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 156-165)

En lèxic i semàntica treballem els mecanismes de la interferència i continuem ampliant vocabulari. En morfologia i sintaxi repassem la tercera conjugació verbal, comencem l'anàlisi i la sistematització dels pronoms febles (ací ens centrem en els pronoms de CD) que ampliarem en unitats successives, continuem amb l'anàlisi de les oracions compostes, ara amb les subordinades adverbials circumstancials, i delimitem els usos de les preposicions *per* i *per a* davant infinitiu. Quant a fonètica i ortografia, tractem la segona part de l'abreviació (els acrònims) i fem un repàs a les consonants *s, ss, z, c, ç, tz*.

LÈXIC I SEMÀNTICA

LA INTERFERÈNCIA LÈXICA I SEMÀNTICA

1. (pàg. 157) Activitat de resposta oberta que permet accedir als diferents tipus de diccionaris com a manuals de consulta per a l'aprenentatge del nostre lèxic.

2. (pàg. 157) Interferències lèxiques i semàntiques.

- Barbarismes lèxics: *techo per sostre; *arrastrant per arrossegant; *hasta luego per fins després; *polideportiu per poliesportiu; *abuelo per iaio; *cuentos per contes; *antes per abans; *siesta per migdiada o migjornada; *rato per estona; *bocadillo per entrepà; *jamó per pernil o cuixot.
- Barbarismes semàntics: *donar-me compte per adonar-me'n.

3. (pàg. 157) Anglicismes.

Activitat que exigeix l'ús del diccionari i permet reflexionar entorn la penetració de l'anglès en la nostra llengua i en quasi totes les del món.

- a) penalty: penal
- b) compact disc: disc compacte
- c) OK: d'acord
- d) email: correu electrònic [s'ha proposat de dir-ne cel: c de correu i el d'electrònic]

4. (pàg. 157) Activitat de resposta oberta.

5. (pàg. 157) Verbs sinònims.

Solucions

- 1. acaçar, 11. empaitar i 13. encalçar
- 2. acatxar-se i 6. ajupir-se
- 3. afonar, 15. enfonsar i 17. esfondrar
- 4. aïdar i 5. ajudar
- 7. bordar, 8. bubar i 24. lladrar
- 9. castigar i 25. punir
- 10. contestar i 26. respondre
- 12. empipar, 14. enfadar i 16. enutjar
- 18. esguitar i 20. esquitar
- 19. espatllar i 22. fer mal
- 23. flotar i 27. surar
- 28. telefonar, 29. tocar i 30. trucar

MORFOLOGIA I SINTAXI

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (5): LA TERCERA CONJUGACIÓ

6. (pàg. 158)

Les terminacions del present d'indicatiu i de subjuntiu.

- Terminacions del present d'indicatiu. **Dormir**: Ø, -s, Ø, -im, -iu, -en. **Compartir**: -esc o -isc, -eixes o -ixes, -eix o -ix, -im, -iu, -eixen o -ixen.
- Terminacions del present de subjuntiu. **Dormir**: -a, -es, -a, -im, -iu, -en. **Compartir**: -esca o -isca, -esques o isques, -esca o -isca, -im, -iu, esquen o -isquen.

7. (pàg. 158)

Les terminacions del present d'indicatiu i de subjuntiu.

- Present d'indicatiu: Ø o -esc o -isc; -es o -eixes o -ixes; Ø o -eix o -ix; -im, -iu; -en o -eixen o -ixen.
- Present de subjuntiu: -a o -esca o -isca; -es o -esques o -isques; -a o -esca o -isca; -im; -iu; -en o -esquen o -isquen.

8. (pàg. 158)

Conjugació dels verbs *fregir* i *engolir*.

- **Fregir.** Present d'indicatiu: frig o fregesc o fregisc; friges o fregeixes o fregixes; frig o fregeix o fregix; fregim, fregiu; frigen o fregeixen o fregixen. Present de subjuntiu: frija o fregesca o fregisca; friges o fregesques o fregisques; frija o fregesca o fregisca; fregim; fregiu; frigen o fregesquen o fregisquen.
- **Engolir.** Present d'indicatiu: engul o engolesc o engolisc; enguls o engoleixes o engolixes; engul o engoleix o engolix; engolim; engoliu; engulen o engoleixen o engolixen. Present de subjuntiu: engula o engolesca o engolisca; engules o engolesques o engolisques; engula o engolesca o engolisca; engolim; engoliu; engulen o engolesquen o engolisquen.

9. (pàg. 159)

Verbs de la tercera conjugació amb una vocal en el radical.

- **Present d'indicatiu:** agraecsc o agraiśc; agraeixes o agraiïxes; agraeix o agraiïx; agraiïm; agraiïu; agraeixen o agraiïxen.
- **Present de subjuntiu:** agraesca o agraiïsc; agraesques o agraiïsqes; agraesca o agraiïsc; agraiïm; agraiïu; agraesquen o agraiïsqen.

10. (pàg. 159)

Formes del verb *agrair*.

- **Imperfet d'indicatiu:** agraïa, agraïes, agraïa, agraïem, agraïeu, agraïen
- **Futur:** agrairé, agrairàs, agrairà, agrairem, agraireu, agrairan.
- **Condicional:** agrairia, agrairies, agrairia, agrairíem, agrairíeu, agrairien.
- **Imperfet de subjuntiu:** agraís o agraïra; agraïsses o agraïres; agraís o agraïra; agraïsses o agraïrem; agraïsseu o agraïreu; agraïssen o agraïren.
- **Participi passat:** agraït, agraïda, agraïts, agraïdes.

11. (pàg. 159)

Present d'indicatiu de verbs de la tercera conjugació.

- s'avorreix; presumeix; gaudeix.
- bulls; bull.
- elegim; elegiu.
- floreixen; cobreixen.
- condueixes o conduïxes.
- assumesco o assumisc; traduesco ó traduïsc.
- es visten o es vesteixen o es vestixen; es desvisten o es desvesteixen o es desvestixen.

12. (pàg. 159)

Present de subjuntiu de verbs de la tercera conjugació.

- dormes; desistesques o desistisques.
- frija o fregesca o fregisca.
- protegesquen o protegisquen; acomplesquen o acomplisquen.
- accedesca o accedisca; impedesca o impedisca.
- produesquen o produïsqen.
- obeesquen o obeïsqen.
- culla.

ELS PRONOMS PERSONALS FEBLES (1): ELS PRONOMS DE COMPLEMENT DIRECTE (CD)

13. (pàg. 161) Identificació i pronominalització del CD de tercera persona.
a) els exercicis de matemàtiques: els he fets; b) això: ho agafe; c) roba de gimnàstica: n'he duta; en duré; d) molts pardals: n'he vist alguns; e) les novel·les: tornar-les.
14. (pàg. 161) Utilització dels pronoms febles CD de tercera persona en contextos donats.
a) en tinc; b) ho he fet; c) no n'he vista cap; d) veure'l; e) l'has rebuda.
15. (pàg. 161) Identificació del CD (o l'oració substantiva amb funció de CD) i substitució pel pronom feble de tercera persona corresponent.
a) això: Deixa-ho; b) les estrenes de Nadal: les he estalviades; c) dos paquets: Porteu-ne dos; d) l'ordinador: desconnecteu-lo; e) la pissarra: la utilitzaré; f) que Jordi vindrà demà: ho recordava.

L'ORACIÓ (5): LES ORACIONS COMPOSTES SUBORDINADES ADVERBIALS. LES SUBORDINADES ADVERBIALS CIRCUMSTANCIALS (DE TEMPS, DE LLOC I DE MANERA)

16. (pàg. 163) Ús dels connectors de subordinació adverbial.
Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
a) després que (o quan; o tan prompte com; o tan aviat com); b) sempre que (o mentre; o quan); c) per on (o des d'on); d) des d'on; e) sense que; f) com (o segons; o segons com; o tal com).
17. (pàg. 163) Redacció de subordinades adverbials circumstancials.
Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
a) No és correcte cantar mentre dinem.
b) Deixa la moto ben aparcada fins que eixiràs.
c) Josep fa l'arròs tal com diu la recepta de sa mare.
d) Ens esperaven on ens havien citat.
18. (pàg. 163)
Anàlisi de les oracions subordinades adverbials circumstancials.
a) de manera; b) de lloc; c) de temps; d) de temps; e) de lloc.

FIXA-T'HI: per / per a

19. (pàg. 164) Identificació dels usos de les preposicions per i per a.
• Oracions que indiquen destinació: Falta una setmana **per a** acabar les classes; L'entrevista oral serveix **per a** pujar nota.
• Oracions que indiquen finalitat: M'he acostat més **per** veure millor la pissarra; Estalvie diners **per** fer un viatge.
20. (pàg. 164)
Identificació dels usos de les preposicions per i per a.
Finalitat: per; destinació: per a.
21. (pàg. 164)
Ús de les preposicions per i per a en contextos donats.
a) per; b) per a; c) per; d) per.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

L'ABREVIACIÓ (2): ELS ACRÒNIMS

22. (pàg. 165) Aplicació de les normes de formació dels acrònims.
a) Telemàtica; b) Rumasa; c) SIDA; d) Radar; e) mòdem.

REPÀS D'ORTOGRAFIA ELS SONS [Z] i [S] I LES GRAFIES: S, SS, Z, C, Ç, TZ

23. (pàg. 165) Discriminació auditiva i articulatòria dels sons [z] (casa, posar, zero, colze i rosa) i [s] (caça, pallissa, encendre, llaç, pressió, funció i rossa).
24. (pàg. 165) Repàs de l'aplicació de les normes ortogràfiques de s, ss, z, c, ç, tz en un text donat.
tretze; març; professora; educació; física; zoològic; expressió; força; estranya; trasbalsada; atzar; passar; plaça; l'Església; entropessar; caçadors; bossa; braç; feliços; passeig; Bessons; Monzó; direcció; zebres; intencions; disposats; començar; cacera; insensatesa; l'alcalde; població, l'agressió, incivilitzats, reclosos, presó.
25. (pàg. 165)
Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 167)

- Perquè dóna raons que defensen el punt de vista de les persones.
- Opinió, judici, valoració, consideració, idea; cf. activitat 1, pàg. 140.
- Resposta oberta.
- Es diu poesia realista o social perquè parla de la realitat social del moment. A través dels seus poemes, els escriptors van expressar el compromís amb el seu temps, la seua gent i el país. En els seus poemes denuncien les morts, els empresonaments, l'exili, les privacions i la repressió de tot tipus, fins i tot, de la cultura pròpia.
- "Propietats de la pena"**: és la veu que denuncia en nom de tot el seu poble (caract. 1 de la pàg. 148); la finalitat de la poesia és precisament ser portaveu del seu poble i la seua llengua sotmesos al silenci (caract. 2); el llenguatge és molt senzill (caract. 3); per això tothom pot entendre-la i adherir-se al que expressa (caract. 4).
XLVI: tot i que no usa la primera persona, demana la concòrdia entre els pobles d'Espanya, perquè en forma part (caract. 1); la finalitat és demanar la pau i la convivència pacífica i respectuosa entre els diferents pobles (caract. 2); el llenguatge és una mica més elaborat que el del poema d'Estellés (p. ex. el símbol de Sepharad), però és comprensible (caract. 3); es dirigeix explícitament a tots els pobles que conformen Sepharad, és a dir, l'Estat espanyol (caract. 4).
- Cf. informació biogràfica i resposta c), act. 7, pàg. 149 de l'apartat LITERATURA.
- Cf. informació i, respectivament, resposta b), respostes c) i d) (la figura de les bruixes dels contes i cançons infantils) i resposta e) (imatges visuals, imatges oníriques), act. 9, pàg. 150 de l'apartat LITERATURA.
- Cf. informació llibre de l'alumne pàgs. 151 i 152 i la introducció a les respostes de les activitats del ritme de l'apartat TÈCNiques LITERÀRIES d'aquest llibre de recursos.
- Cf. amb la informació i les activitats de l'apartat de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 153-155).
- Cf. informació pàg. 156 en l'apartat de Lèxic i Semàntica en CONEGUEM LA LLENGUA.

11. Sinònims:
afonar: enfonsar, esfondrar
empaitar: encalçar, acaçar
bubar: bordar, lladrar
esquitar: esquitar, esquitxar
12. Verbs de la tercera conjugació.
a) Resumeix; resumisques o resumesques.
b) Mentisquen o mentesquen.
c) Agraïsc o agraesc; preferisc o preferesc.
d) Protegiu.
13. Identificació i pronominalització del CD.
a) la carpeta que havia perdut: l'he trobada; b) molts amics: en tinc molts; c) això: Torneu-ho; d) les assignatures: les he aprovades.
14. Anàlisi d'oracions subordinades adverbials.
a) Circumstancial de temps.
b) Circumstancial de lloc.
c) Circumstancial de manera.
d) Circumstancial condicional.
15. Ús de les preposicions per i per a en contextos donats.
a) per a; b) per; c) per; d) per a.
16. Creació d'acrònims.
a) SEAT; b) Acnur; c) ofimàtica; d) ovni.
17. Ús de les grafies s, ss, z, c, ç, tz, cosí, senzillesa, peça, mussol, atzar, impressió, feliç, felicitat, esbarzer, bossa, colze, anàlisi, analitzar, precisió.

Ser jove, quina moguda! (pàgs. 168-201)

U6

I. CONTACTE (pàgs. 168-169)

El món dels adolescents, les seues angoixes i els seus anhels, és el nucli temàtic que ens permet arrancar aquesta unitat, on continuem l'estudi dels **textos argumentatius** (l'article d'opinió) i els principals **tipus d'arguments**.

1. (pàgs. 168-169)

La lectura de l'article periodístic sobre aquest fenomen social nou dona peu a parlar d'ells i amb ells, els joves. Hem formulat les preguntes obertes perquè el CONTACTE discórrega lliurement per camins de bona disposició i confiança entre els membres del grup i d'aquest amb el professor/-a. El tema així ho requereix.

2. (pàg. 169)

La millor manera de plantejar l'enquesta és encomanar la redacció dels diferents ítems per grups i per aspectes relacionats amb el tema. Determinarem un nombre limitat de preguntes a cada grup; en acabar farem un intercanvi d'opinions per polir els enunciats i triarem els més interessants.

3. (pàg. 169)

La tasca de fer i passar una enquesta, tot i que comporta un treball important, sol ser motiu d'especial satisfacció i d'interacció entre l'alumnat i el professorat. Haurem de valorar, doncs, la possibilitat d'ampliar l'enquesta per tal d'estudiar altres aspectes que puguen interessar unes altres matèries com les llengües estrangeres o les ciències socials. Per descomptat que la coordinació amb els responsables de les activitats culturals del centre permetrà una major eficàcia a l'hora de passar l'enquesta a més grups o a l'hora d'aconseguir una major difusió dels resultats mitjançant gràfics o altres mitjans com la revista, el web, el blog (o bloc) o la ràdio del centre.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 170-175)

Continuem ací l'estudi dels **textos argumentatius** encetat en la unitat 5. Concretament ens ocupem de l'**article d'opinió**: l'**estructura**, els **marcadors lògics** i les **marques de modalització**. Ho aprofitem per a incidir en els arguments més usats en aquesta mena de textos: els arguments de **quantitat** i els arguments d'**autoritat**.

L'ARTICLE D'OPINIÓ

1. (pàgs. 170-171)

Abans de fer una lectura col·lectiva, pel grau d'abstracció i de quantitat d'idees del text que proposem, fóra convenient que els alumnes fessen una lectura individual silenciosa mentre marquen les paraules o expressions dificultoses. Convé igualment demanar-los que numeren les línies de cinc en cinc, ja que en les activitats següents treballarem els elements lingüístics i textuals de l'article.

2. (pàg. 171) Activitat de comprensió lectora i ampliació lèxica. Els sinònims o expressions que s'adiuen al context poden ser els següents:

- Embolics: històries, tripijocs, trifulga, merder, embrolla, embull
- Banalitat: vulgaritat, ximpleta, banal
- Excepcionalitat: singularitat, raresa
- Agòniques: angoixants, finals, extremes
- Supòsit: hipòtesi, conjectura
- Llents: que apareix lluminós
- Assossec: calma, quietud, tranquil·litat
- Frustració: decepció, fallida
- Decibels: amb molt de soroll, amb molt d'enrenou

3. (pàg. 171)

Activitat semioberta de comprensió lectora i d'expressió oral. A partir de les respostes podem iniciar un debat amb el grup classe (vegeu UNITAT 8, pàgs. 242-243 del llibre de l'aprenent). Les respostes aproximadament haurien de ser:

- a) Resposta oberta.
- b) Qüestions sexuals, les nits dels caps de setmana, problemes a l'escola i problemes amb la policia.
- c) Resposta oberta.
- d) Perquè realment, tot i estar moltes hores junts, la qualitat de la comunicació és molt dolenta.
- e) Resposta oberta.
- f) Resposta oberta.
- g) Resposta oberta.
- h) Que passa en el cercle d'amics dels fills, sobre una pel·lícula, sobre l'actualitat, la política, la cultura, l'escola, la immigració, les violències urbanes, l'esport, etc.
- i) La família és el lloc on els adolescents es troben més a gust i on s'orienten en la vida.
- j) Es duen bé amb el pare perquè els ho permeten tot, perquè són els reis de la casa ara, que en general, tenen pocs germans, perquè els pares són fora de casa, i perquè la feina per als joves és escassa i competitiva.
- k) Resposta oberta.

4. (pàg. 172) Trets de l'article d'opinió

Caracteritzem els textos argumentatius per l'estructura del contingut, els verbs i les expressions de modalització i els marcadors lògics. Volem que busquen exemples al text que estem treballant.

- a) Introducció. Des de "Totes les enquestes..." (l. 1) fins a "sempre ens queda, a pesar de tot, més d'un dubte." (l. 11)

Els arguments. Des de "Tinc dades, moltes dades..." (l. 8) fins a "crec que falta entre pares i fills." (l. 70)

La conclusió. L'últim paràgraf. Des de "Sent açò així" (l. 71) fins al final "Dins i fora de la família." (l. 86)

- b) argumenten (l. 12); considere (l. 31); sospite (l. 57); crec (l. 65, 69 i 81)

- c) D'orde: en primer lloc (l. 23); finalment (l. 26)

De contrast: però (l. 10 i 27)

D'exemplificació: per exemple (l. 34-35)

De causa: perquè (l. 13 i 75)

D'enllaç d'idees: ara bé (l. 48); així (l. 54)

De conclusió: en definitiva (l. 81-82)

5. (pàg. 173) Classes d'arguments

Definim els arguments d'autoritat i els de quantitat perquè en busquen exemples.

- 1) argument de quantitat
- 2) argument de quantitat
- 3) argument d'autoritat
- 4) argument d'autoritat
- 5) argument de quantitat
- 6) argument d'autoritat

6. (pàg. 173) Arguments de quantitat i d'autoritat.

- Exemple d'argument de quantitat: “Tinc dades, moltes dades, que ho confirmen. En alguns casos fins i tot[...] propis companys (47%)”. (l. 7-10)
- Exemple d'argument d'autoritat: “Fa uns mesos vaig publicar un llibre, El silenci dels adolescents, que pretenia estudiar...” (l. 20-22)

7. (pàgs. 173-174)

Per tal que els aprenents puguin elaborar un article d'opinió (activitat 7), objectiu final del bloc COMUNICACIÓ I TEXTOS, hem de furnir-los el bagatge argumental necessari per a aquesta tasca. És per això que proposem la lectura, (millor si la fem dramatitzada), d'aquesta entrevista. Tot seguit demanarem que n'extraguen els arguments negatius de l'ús i abús de les noves tecnologies per part dels adolescents que han expressat els entrevistats. Una vegada açò fet, restarà obrir un torn de paraula per a buscar entre tots contraarguments, de tal manera que puguem obtenir el major nombre d'arguments a favor i en contra del tema que ens ocupa.

Ací teniu alguns dels arguments o perills que segons els entrevistats comporta un mal ús de les noves tecnologies.

ARGUMENTS EN CONTRA

- Hi ha addicció a les noves tecnologies. Un de cada cent jove presenta conductes addictives.
- A causa del consumisme, els jòvens solitaris, introvertits, tímids... són víctimes clares.
- Les experiències virtuals no són les reals. Cal jugar més al carrer i tenir experiències cara a cara i menys amb les noves tecnologies pel mig.
- Els adolescents amb un jo fracassat s'enganyen en lloc d'assumir la realitat.
- Els adolescents podem passar moltes hores enganxats i després no rendir en els estudis pel cansament.
- Les relacions personals es frivolitzen.
- Les despeses poden ser molt altes.
- A Internet hi ha les pàgines més abominables: racistes, violentes...
- Els pares no s'assabenten de moltes coses que fan els jòvens.
- És millor un altre tipus d'oci, més tranquil, no tant excitant.

ARGUMENTS A FAVOR

Resposta oberta. Ací donem alguns dels possibles arguments que segurament apareixeran si obrim un torn de paraula.

- Les noves tecnologies són una font inesgotable de coneixements, plaer i guany de temps i entreteniment.
- Pots conèixer gent força interessant.
- Per a tot el que et dóna, el preu és relativament barat, i cada volta més.

- Davant d'aquest món tan hostil és millor aquest tipus d'experiències que no les reals. És a dir, més val certes pràctiques virtuals que no fer-les reals.
- Els pares no s'assabenten de les nostres històries. Van molt endarrerits en aquests temes.
- Els llenguatges nous que han aparegut són d'una gran creativitat.
- ...

8. (pàg. 175)

Donem ací un guió orientat perquè escriguen un article d'opinió sobre el tema, molt juvenil i ben interessant dels pros i els contres de les noves tecnologies i els jóvens. És tracta d'una activitat final que globalitza els diversos aspectes estudiats en aquest bloc. Convé insistir que utilitzen, a més dels arguments, els marcadors lògics i els verbs valoratius.

9. (pàg. 175)

Pel que fa a la correcció, recomanem una primera semicorrecció per part d'un company/-a que marcarà amb llapis els símbols (cercles, subratllats, fletxes, creus, admiracions, interrogacions...) que indiquen un possible error. Una volta això fet, el text retornarà al seu autor/-a, que incorporarà les possibles correccions. En una segona correcció es procedirà de la mateixa manera, però aquesta volta serà el professor/-a qui marcarà els errors i suggerirà els canvis que l'autor/-a haurà d'incorporar al text.

III. LITERATURA (pàgs. 176-185)

LA NARRATIVA DE POSTGUERRA

En aquesta unitat tractem la narrativa de l'època de la postguerra. Fem una visió general de la situació d'aquest gènere abans de l'esclat de la Guerra Civil Espanyola, per a després estudiar l'obra de dos grans autors: Mercè Rodoreda i Enric Valor. Són dues vessants diferents del panorama narratiu i de la recuperació del gènere cap als anys 60 i 70. De Rodoreda hem triat un fragment de *Mirall trencat*, en el qual ens podem acostar a la vivència traumàtica de l'amor en dos adolescents a primeries dels segle XX. D'Enric Valor, hem triat una rondalla que té també com a protagonista un adolescent que busca l'amor per donar sentit a la seua vida. Els dos textos pretenen enllaçar amb la temàtica de la unitat i aproximar-se al món i preocupacions de la joventut des del punt de vista de la literatura culta i de la tradició literària popular.

- 1. (pàgs. 176-177)** L'orde de classificació de les imatges depén del criteri dels alumnes. Les preguntes a, b, c, d són perquè justifiquen la classificació i en parlen.

L'ÈPOCA (pàg. 178)

2. (pàg. 178) Biografia de Mercè Rodoreda

- a) Premis que va rebre: Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Sant Jordi, Víctor Català...
- b) Temes: condició de la dona, frustracions personals, soledat, incomunicació, els misteris.
- c) Títols: *Aloma*, *La plaça del diamant*, *Mirall trencat*.
- d) Llocs on va viure: Barcelona i Ginebra.
- e) Tema de reflexió a *Mirall trencat*: el poder de destrucció del temps.

3. (pàgs. 179-180)

a) Activitat de vocabulari:

- 1) branques menudetes: *branquillons*
- 2) part blana d'alguna cosa: *tou*
- 3) arbusts: *xuclamels*
- 4) tipus de planta amb flors: *glicines*
- 5) amb els músculs del cos contrets: *arrupida*

b) Aquesta és una activitat de comprensió sobre el contingut del text:

- 1) La relació que mantenen Maria i Ramon és més que fraternal, és d'amor.
- 2) Se senten culpables d'estimar-se, perquè acaben de saber que són germans. Maria es refugia a la seua cambra i no vol veure Ramon, que fuig de la seua casa.
- 3) Recorda moments viscuts amb Ramon al jardí de la casa: moments de besos i carícies.
- 4) La veu podria ser del germà petit mort: en Jaumet.
- 5) L'aigua li recorda la mort del germà, que va morir ofegat a l'estany del jardí i en la mort del qual els dos xiquets, Ramon i Maria, van tenir una intervenció una mica sospitosa.

4. (pàg. 180)

a) Punt de vista de Maria: comença en el fragment titulat "Maria escolta a la porta".

El punt de vista de Ramon és el fragment titulat "Ramon se'n va de casa".

b) Des de la línia 2 a la 5: "... era petit.....que hi havia a l'entrada de la sala..."

Des de la línia 16 a la 28: "...ella mirava l'aigua.....havien tornat tristos i separats"

c) Exemples d'estil indirecte lliure (encara que no se ceneixen exactament als trets d'aquest estil):

línia 18: "jo sé més coses que tu" Saps què fan els grans..."

línia 20: "Ho saps que els teus ulls..."

línia 22: Si l'aigua dels teus ulls..."

línia 24: Així et faré els petons..."

línia 25: "més "

línia 27: "ja sé qui és"

línia 28: "en Ramon era a la teulada"

línia 31: "Maria..."

línia 35: "Maria..." "D'on venia..?"

ENRIC VALOR: NOVEL·LES I RONDALLES (pàgs. 181-183)

- 5. (pàg. 182)** Per tractar la narrativa valenciana de la postguerra hem triat la figura de l'escriptor Enric Valor, per la dimensió cultural d'aquest i la popularitat que les rondalles literaturitzades per ell han aconseguit. Hem triat *L'amor de les tres taronges* perquè tracta un tema que enllaça perfectament amb la temàtica de la unitat: els problemes de l'adolescència. Al llarg de la unitat s'han vist textos que tracten fonamentalment els problemes de comunicació i d'aïllament en què cauen molts adolescents de societats altament desenvolupades i tecnificades. En la rondalla trobem un adolescent desmotivats i quasi deprimits que no aconsegueix donar sentit a la seua existència, a pesar que no té cap tipus de problema econòmic, ja que és el fill del rei. Al capdavant, la rondalla ofereix, com sempre fan les rondalles, una solució senzilla, intel·ligent i sàvia al mal de l'adolescent: buscar l'amor com a forma de donar sentit a l'existència i al mateix temps com a forma d'entrar al món dels adults. A continuació trobem activitats de comprensió sobre *L'amor de les tres taronges* d'Enric Valor. Són preguntes de comprensió lèxica, preguntes sobre la trama narrativa, sobre el tema i sobre el significat més amagat o menys literal de la rondalla.

- a) anyell be, xai, corder
 reialme regne
 abastar aconseguir
 ballesta estri que serveix per a llançar fletxes
 guaitar mirar fixament
 setrill recipient per a l'oli
 bassa construcció per a guardar aigua
- b) 1) El jove protagonista estava trist i deprimit. Res l'interessava i es passava el dia al llit.
 2) Va fer construir una bassa i la va omplir d'oli perquè tot el qui volgués pogués anar-hi per oli.
 3) Quan es va acabar l'oli, la gent ja no hi anava i va aparèixer-hi una velleta a qui el príncep va trencar el cànter d'oli amb unes nous de ballesta. Aquesta, enutjada, li va llançar una maledicció.
 4) La maledicció consistia a no trobar mai en la vida l'amor de les tres taronges.
 5) El jove va mostrar tant d'interés a trobar l'arbre perquè intuïa que això acabaria amb la seua malaltia.
 6) Per explicar-li com iniciar aquesta aventura, Dalmau havia de preparar el seu millor cavall, un canteret de llet, un anyell i tres bones graneres.
 7) Les dificultats no el van fer canviar d'opinió, perquè Dalmau estava molt motivat i ansiós per trobar l'amor.
- c) Els conflictes humans que apareixen en aquesta rondalla són:
 2) L'amor pot donar sentit a la vida
 4) Recerca de l'amor i de la felicitat
 6) Separar-se dels pares i independitzar-se
- d) El sentit que tenen les proves que ha de passar Dalmau és:
 1) Les proves tenen valor iniciàtic, és a dir, el jove immadur ha de fer front a un seguit de dificultats que el faran madurar i estar preparat per a l'amor en una nova etapa de la vida.
- e) L'última prova que ha de superar Dalmau significa que:
 1) L'amor no és sempre quelcom meravellós: és fràgil i hi ha dificultats que el poden fer canviar i transformar-se en coses negatives.

IV. TÈCNIQUES LITERÀRIES (pàgs. 184-185)

LES VEUS DE LA NARRACIÓ

1. (pàg. 185)

Després d'haver llegit la informació sobre els diversos tipus de narrador, és interessant fer tornar els alumnes a les narracions treballades a la part de literatura, amb l'objectiu que reflexionem sobre la figura del narrador i l'analitzen:

- La rondalla d'Enric Valor, *L'amor de les tres taronges*, està escrita amb un narrador extern en tercera persona i omniscient.
- El fragment de *Mirall trencat* de Mercè Rodoreda està escrit amb un narrador extern en tercera persona i omniscient, però es diferencia de l'anterior en el punt de vista o focalització que realitza el narrador, ja que en aquest cas es col·loca en el punt de vista de cadascun dels personatges per narrar-nos els fets. Així, un mateix fet es conta des de la perspectiva de cada personatge i apareixen matisos molt diferents. Al text de la pàg. 165 trobem el punt de vista de Ramon i el de Maria.

2. (pàg. 185) De la mateixa manera que hem fet amb el tipus de narrador, fem a continuació amb els tipus de discurs usats pel narrador per a transcriure les paraules dels personatges. Els alumnes han de buscar exemples de discurs directe i indirecte en els dos textos literaris de la unitat. En el text de Mercè Rodoreda és especialment interessant, ja que la introducció de tècniques narratives noves és una de les característiques fonamentals de la seua obra.

Exemples de discurs directe i d'indirecte en *L'amor de les tres taronges*:

- D. directe: tots els diàlegs que mantenen la velleta i Dalmau.
- D. indirecte: "el rei, no sabent ja què fer per distraure Dalmau, disposà que s'obrés enmig de l'hort una bassa..."

Exemples de discurs indirecte lliure en *Mirall trencat*:

- En Ramon se li posà al costat. "Jo sé més coses que tu". "Saps què fan els grans quan s'estimen? Juguen amb les llengües".
- "Ho saps que els teus ulls i els meus són d'aigua?..."
- "Així et faré els petons jo: sempre així"
- "Ja sé qui és"
- "Maria...Maria...Maria..."

3. (pàg. 185) Resposta oberta. Aquesta activitat pot fer-se de formes diferents:

- Amb un narrador extern omniscient, observador o editor. En cada cas s'ha d'afegir o eliminar informació perquè siga coherent amb el tipus de narrador.
- Amb un narrador intern, personatge secundari. En aquest cas canvia el protagonisme dels fets, que és 3a persona, però continua havent-hi una persona que ha conegut els fets de molt prop, però que no n'és protagonista.

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 186-189)

LA HISTÒRIA DE LA LLENGUA I LA HISTÒRIA DE NOSALTRES (i 3): EL CAMÍ CAP A LA RECUPERACIÓ (SS. XIX-XX)

Breu balanç de la situació sociolingüística de la nostra llengua a les terres valencianes a partir de fets històrics, socials i culturals més importants, com ara la Renaixença (s. XIX), la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), la dictadura del general Franco (1939-1975) i l'arribada de la democràcia (1978). Repassem conceptes sociolingüístics fonamentals que interaccionen en el procés de substitució lingüística: bilingüisme, normativització i normalització lingüístiques.

1. (pàg. 189) Activitat de síntesi i d'expressió oral. Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.
2. (pàg. 189) Resposta oberta.
3. (pàg. 189) Activitat que pretén la recerca d'informació i la reflexió entorn els conceptes treballats al llarg de les unitats 4, 5 i 6.
4. (pàg. 189) Activitat de síntesi que arreplega el gruix dels temes treballats en les unitats 4, 5 i 6. Convé que seguiscuen les indicacions per a la realització de les exposicions orals que hem donat al llarg d'aquest llibre de recursos.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 190-199)

En lèxic i semàntica veurem els mecanismes de generació de neologismes, cosa que també ens servirà per a eixamplar el vocabulari. En morfologia i sintaxi, fem primerament un repàs dels verbs irregulars més freqüents, tractem els pronoms de CI i la combinació binària CD i CI, continuem amb l'anàlisi de les oracions compostes, ací amb les subordinades adverbials finals, causals i consecutives; també analitzem la diferència entre el *doncs* (consecutiu) i el *perquè* (causal). Respecte a fonètica i ortografia, tractem la tercera part de l'abreviació (les sigles) i fem un repàs als sons [ɟ] de *majòr* i [λ] de *millor* i a l'ortografia de *j*, *tj*, *g*, *tg*, *ll*, i *i*.

LÈXIC I SEMÀNTICA

ELS NEOLOGISMES (pàgs. 190-192)

1. (pàg. 191) Tipus de neologismes. Solucions

- *besavi*: *bes-avi*, neologisme onomasiològic generat per derivació afegint un prefix a la paraula *avi*.
- *càmping*: neologisme onomasiològic generat per manlleu de l'anglès.
- *CD*: neologisme onomasiològic generat per siglació i manlleu de l'anglès.
- *DNI*: neologisme onomasiològic generat per siglació.
- *forat negre*: neologisme semasiològic que conté una metàfora.
- *hipopòtam*: neologisme onomasiològic generat per composició culta (a partir del grec *ippos* 'cavall' *potamos* 'riu').
- *homicida*: neologisme onomasiològic generat per manlleu (cultisme pres del llatí *HOMICIDA*).
- *IVA*: neologisme onomasiològic generat per siglació.
- *màquina escurabutxaques*: neologisme onomasiològic generat per composició (i al segon element, metàfora).
- *memòria* [de l'ordinador]: neologisme semasiològic que conté una metàfora.
- *migjorn*: neologisme onomasiològic generat per composició.
- *ONU*: neologisme onomasiològic generat per siglació.
- *organització*: neologisme onomasiològic generat per derivació.
- *rebaixar*: neologisme onomasiològic generat per derivació afegint el prefix *re*.
- *cambrer*: neologisme onomasiològic generat per derivació.
- *sociologia*: neologisme onomasiològic generat per composició culta (a partir del radical llatí *soci-*, i del grec *logos* 'ciència').
- *teixit* [del cos]: neologisme semasiològic que conté una metàfora.
- *formatge*: neologisme onomasiològic generat per derivació afegint el sufix *-atge*.
- *disc dur*: neologisme semasiològic que conté una metàfora.
- *arxiu* [informàtic]: neologisme semasiològic que conté una metàfora.

2. (pàg. 191) Neologismes i definicions relacionats amb l'àmbit de la informàtica.

- a) Ratolí que funciona mitjançant un dispositiu que emet ones de radiofreqüència que són captades per un receptor connectat a la unitat central de processament. 9. **ratolí sense cable**.
- b) Adreça de correspondència electrònica. 1. **adreça electrònica**

- c) Conjunt d'elements físics d'un sistema informàtic. 7. **maquinari**
- d) Conjunt de dubtes sobre un tema específic que els internautes es plantegen repetidament, aplegats en una pàgina web amb les solucions corresponents. 8. **preguntes més freqüents**
- e) Fitxer amb informació sobre els hàbits, les preferències i les pautes de navegació d'un internauta que visita una pàgina web, que el servidor envia al disc dur de l'ordinador de l'internauta mitjançant el navegador. 5. **galeta**
- f) Icona que es crea i se sol situar a l'escriptori de l'ordinador per a poder accedir ràpidament a un fitxer o a un programa determinat. 6. **icona de dreuera**
- g) Mantenir una comunicació simultània entre diverses persones a través d'Internet. 3. **fer (una) tertúlia**
- h) Pàgina web, generalment de caràcter personal i poc institucional, amb una estructura cronològica que s'actualitza regularment i que presenta informació o opinions sobre temes diversos. 2. **bloc**
- i) Persona apassionada per la informàtica, que té un gran coneixement de les xarxes i els sistemes informàtics i un viu interès per a explorar-ne les característiques i per a posar a prova les seues habilitats en aquest àmbit. 4. **furoner -a**

3. (pàg. 192)

Activitat de resposta oberta que permet enriquir el vocabulari de neologismes.

MORFOLOGIA I SINTAXI

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (6): ELS VERBS IRREGULARS MÉS FREQUENTS (*ser, estar, tenir o tindre, venir o vindre, fer, voler, poder, anar, eixir, viure*)

4. (pàgs. 192-193)

Ús dels verbs irregulars més freqüents en present d'indicatiu, present de subjuntiu, imperfet d'indicatiu i subjuntiu i en participi passat. Consulteu una flexió verbal.

5. (pàg. 194) Aplicació dels coneixements de la morfologia verbals dels verbs irregulars més freqüents.

- a) sigues; pots; tens; puc; siguen.
- b) fésses o féreu; volguésseu o volguéreu; teniu; sou; esteu; viviu; voleu.
- c) estiga; faça; fa; vulga; volíeu; voleu.
- d) tenen; viuen; vivíeu; teníeu; viviu; teniu; visquésseu o visquéreu.
- e) anem (o anàvem); voleu; tenim; fos o fóra.

ELS PRONOMS PERSONALS FEBLES (2): ELS PRONOMS DE COMPLEMENT INDIRECTE (CI) I LA COMBINACIÓ DEL CD I EL CI

6. (pàg. 195) Identificació i pronominalització del CI de tercera persona.

- a) a Joan: li he dit que farem un viatge.
- b) als teus pares: no puc contar-los, això; els dones tu la notícia; conta'ls tu la veritat.
- c) a Esperança: puc portar-li aquest regal.

7. (pàg. 195)

Identificació del CI i substitució pel pronom feble de tercera persona corresponent.

Convé que recordem que el pronom CI de tercera persona és invariable respecte al gènere, també

en plural. Aquesta insistència és especialment recomanable en alumnat que no té el valencià com a L₁ o està en contacte amb població que fa servir les formes de plural *lis* i *les*, formes col·loquials i que la normativa no admet.

- a) als meus nebots: els he llegit un parell de contes
- b) als teus companys: porta'ls els jocs
- c) a les teues cosines: els he escrit a les teues cosines
- d) als meus amics: vull regalar-los una novel·la
- e) a Verònica: tornar-li el llibre.

8. (pàg. 196) Distinció de la combinació binària de CI i CD de tercera persona i la combinació de reflexiu més CD de tercera persona.

- a) se la; li la
- b) se'ls; li'l
- c) -s'ho; li ho
- d) se l'; -li'l.

9. (pàg. 196) Substitució dels CD i CI per pronoms febles i combinació binària corresponent.

- a) un pastís: CD (indeterminat o quantificat: en); als seus companys de classe: CI (m. pl.: els); Enric els n'ha portat un;
- b) un seient: CD (indeterminat o quantificat: en); a la xica que acaba d'entrar: CI (f. s.: li); Podeu deixar-li'n un? o Li'n podeu deixar un?
- c) el desdèjuni: CD (determinat m. s.: el); a les seues germanes: CI (f. pl.: els); Joan els l'ha fet;
- d) l'ordinador: (determinat m. s.: el); als meus cosins: CI (m. pl.: els); No m'agrada deixar-los-el;
- e) un regal: (indeterminat o quantificat: en); als meus pares: CI (m. pl.: els); Vull portar-los-en un o els en vull portar un;
- f) el llibre: (determinat m. s.: el); a Carme: CI (f. s.: li); Li l'he comprat.

L'ORACIÓ (6): LES ORACIONS COMPOSTES SUBORDINADES ADVERBIALS DE RELACIÓ CAUSA-EFECTE (1): FINALS, CAUSALS I CONSECUTIVES

10. (pàg. 197) Anàlisi d'oracions compostes subordinades adverbials de causa efecte.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) Anna era tan atrevida que no tenia por de res (proposició subordinada adverbial consecutiva: *era tan atrevida que*; proposició principal: *Anna no tenia por de res*);
- b) Com que tenia calor, es va llevar el jersei (proposició subordinada adverbial causal: *Com que tenia calor*; proposició principal: *es va llevar el jersei*);
- c) Han allargat les vacances perquè descansem més (proposició subordinada adverbial final: *perquè descansem més*; proposició principal: *Han allargat les vacances*);
- d) Han convocat una manifestació demà, de manera que hem d'anar-hi (proposició subordinada adverbial consecutiva: *de manera que hem d'anar-hi*; proposició principal: *Han convocat una manifestació demà*);
- e) No puc anar al cine ja que estic malalt (proposició subordinada adverbial causal: *ja que estic cansat*; proposició principal: *No puc anar al cine*);
- f) Vam comprar dues entrades per entrar al teatre (proposició subordinada adverbial final: *per entrar al teatre*; proposició principal: *Vam comprar dues entrades*).

11. (pàg. 197) Distinció entre subordinades adverbials finals i causals. Convé recordar que les subordinades **causals** porten el temps en **indicatiu** i si duen un connector *perquè* equival a *ja que*; en canvi,

les subordinades **finals** es construeixen en mode **subjuntiu** (o **infinitiu**) i si duen un connector *perquè* equival a *per tal de* o *per tal que*.

- a) Subordinada adverbial final.
- b) Subordinada adverbial causal.
- c) Subordinada adverbial causal.
- d) Subordinada adverbial final.

12. (pàg. 198)

Anàlisi i classificació d'oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte.

- a) Subordinada adverbial consecutiva.
- b) Subordinada adverbial final.
- c) Subordinada adverbial final.
- d) Subordinada adverbial causal.
- e) Subordinada adverbial causal.
- f) Subordinada adverbial causal.

FIXA-T'HI: doncs / perquè

13. (pàg. 198)

Distinció entre oracions construïdes amb un connector *doncs* (consecutiu) i un *perquè* (causal).
Construcció d'oracions compostes subordinades causals a partir d'oracions simples.

- a) Joan està molt content *perquè* (ja que, puix que, per tal com, car) li ha tocat la loteria;
- b) No estic d'acord amb la guerra *perquè* (ja que, puix que, per tal com, car) sóc pacifista;
- c) No vam comprar aquell cotxe *perquè* (ja que, puix que, per tal com, car) no teníem prou diners;
- d) No va aprovar l'examen *perquè* (ja que, puix que, per tal com, car) no havia estudiat gens.

14. (pàg. 198)

Distinció entre oracions construïdes amb un connector *doncs* (consecutiu) i un *perquè* (causal).
Construcció d'oracions compostes subordinades consecutives a partir d'oracions simples.

- a) Com que li ha tocat la loteria, Joan està molt content;
- b) No estic d'acord amb la guerra, *doncs* (en conseqüència, de manera que, per tant, així que) sóc pacifista;
- c) No teníem prou diners, *doncs* (en conseqüència, de manera que, per tant, així que) no vam comprar aquell cotxe;
- d) No havia estudiat gens, *doncs* (en conseqüència, de manera que, per tant, així que) no va aprovar l'examen.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

L'ABREVIACIÓ (3): LES SIGLES

15. (pàg. 199)

Aplicació de les normes d'ús de les sigles.

- a) Turquia és un país membre de l'OTAN.
- b) Es va inscriure en la UA i en la UPV.
- c) El PB, el PEV, el PIL i el PIP són PEB del SEV.
- d) L'ONU ha imposat una multa als EUA.
- e) La IV i la UGT han convocat un dia de vaga general.

REPÀS DE FONÈTICA I ORTOGRAFIA: els sons [tʃ] de major i [λ] de millor; les grafies j, tj, g, tg, ll, i

16. pàg. 199)

Discriminació auditiva i articulació dels sons [tʃ] de major (pitjor, pitjar, injecció, engegar i genet) i [λ] de millor (lliure, paller, llentilla, pollastre i lliçó).

17. (pàg. 199)

Repàs de l'aplicació de les normes ortogràfiques de j, tj, g, tg, ll, i en un text donat.

llarg; aquell, viatge; Geòrgia; gent; intel·ligent; allunyada; jovenet; ioga; platja; tovallola; gitava; iaia; velleta; llevava; pell; ulls; conills; bullia; alls; julivert; colla; bojos; grillats.

18. (pàg. 199)

Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 201)

1. La resposta ens permetrà comprovar si l'alumnat coneix i és capaç d'aplicar en la construcció d'un article d'opinió l'estructura, la diversitat d'arguments i l'ús de marcadors lògics i de marques de modalització. Ens remetem a les activitats 4, 5, 6, 7, 8 i 9 (pàgs. 170-175).
2. Mercè Rodoreda és la novel·lista més important del panorama narratiu del s. XX. Víctima de les conseqüències de la Guerra Civil i l'exili, la seua literatura destaca per recrear la condició de la dona de la postguerra en les diferents etapes de la vida i per incorporar les innovacions narratives de primers de segle a la seua tècnica i estil literari.
3. Enric Valor ha estat un personatge fonamental en la recuperació de la identitat cultural i lingüística al País Valencià. Destaca en el paper de narrador, amb obres com ara *L'ambició d'Aleix*; com a gramàtic, amb obres com *La flexió verbal* i com a compilador de la nostra cultura popular amb les *Rondalles valencianes*.
4. Una possibilitat és la següent: narrador en 3a persona omniscient.
"El món dels adults, però no li agrada. És un món que ha criticat fins a l'exasperació. Però ho feia amb tota impunitat, perquè era el món que li era imposat. Però ara en forma part. Ara, si les coses no li agraden, és ella mateixa qui ha d'intentar canviar-les. I això és una responsabilitat que no sap si sabrà assumir. Se li ha acabat la infància, estar embolicada amb cotó fluix. De sobte. Ara és responsable d'ella mateixa, i de sa mare i tot. Suposa ella que s'emportarà moltes hòsties."
Isabel Clara Simó, Raquel
Podríem canviar el temps verbal també i usar el passat.
5. Cf. informació de l'apartat de LÈXIC en CONEGUEM LA LLENGUA (pàg. 190).
6. Cf. activitats 1. i 2. de l'apartat de LÈXIC en CONEGUEM LA LLENGUA (pàg. 191).
7. Ús dels verbs irregulars.
a) puga; b) estiga; vinga; c) voleu (o volíeu); fem (o féssem o férem); d) estiguessen o estigueren; isquessen o isqueren.
8. Identificació dels CD i CI, substitució i combinació binària dels pronoms corresponents.
a) a Lluïsa: CI f. s. (li); una mentida: CD indeterminat o quantificat (en): Li n'he dita una
b) arròs amb conill: CD indeterminat (en); als meus germans: CI m. pl. (els): els en faré
c) açò: CD neutre (ho); al teu company: CI m. s. (li); Deixa-li-ho.
9. Anàlisi d'oracions compostes subordinades adverbials amb relació de causa-efecte.

- a) Proposició principal: Li han fet un regal; proposició subordinada (adverbial causal): perquè era el seu aniversari;
 - b) Proposició principal: podem anar al cine; proposició subordinada (adverbial causal): Com que tenim dues hores lliures;
 - c) Proposició principal: Li han fet un regal; proposició subordinada (adverbial final): perquè estigues content;
 - d) Proposició principal: Deu ser Carnestoltes; proposició subordinada (adverbial causal): ja que s'ha disfressat.
- 10.** Distinció i utilització del connector *doncs* (consecutiu) i *perquè* (causal).
a) *perquè*; b) *doncs*; c) *doncs*.
- 11.** Aplicació de les normes d'ús de les sigles.
a) IBM; b) BOE; c) AVL.
- 12.** Aplicació de les normes ortogràfiques de j, tj, g, tg, ll, i.
iode; garatge; fenoll; joventut; corretja; iogurt; llepolia.

U7

(pàg. 202-235)

I. CONTACTE (pàgs. 202-203)

La seducció de la imatge i el text en una combinació estètica perfectament estudiada, els missatges provocatius i fascinants alhora, la realitat disfressada amb un somriure que ens captiva inevitablement, la visualització del món quan ja ha passat pel sedàs dels interessos econòmics... Tot açò és la publicitat. Una realitat feta ficció pel poder de la paraula, per l'embolcall de la imatge, per la confluència del text, del missatge i d'una intenció comunicativa que exigeix la nostra col·laboració sense demanar-nos permís. I tot això ens atrau amb força, ens sorprén i ens satisfà.

1. (pàgs. 202-203) Les marques, de dalt a baix són: Caprabo, Danone, Ikea, Levi's, Nike, i Zara.
2. (pàg. 203) Activitat de desposta oberta.
3. (pàg. 203) Activitat de resposta oberta. És una bona excusa per a fer expressió oral. Permetrà analitzar les característiques personals dels diferents sectors socials a qui van adreçats els anuncis publicitaris.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 204-210)

1. (pàgs. 204-205) Lectura comprensiva del text en gran grup.
2. (pàg. 206) Activitat de comprensió escrita i expressió oral sobre el text de la lectura. Les respostes no haurien de diferir massa de les següents:
 - a) Perquè hom calcula rebem diàriament uns 2000 impactes publicitaris.
 - b) És dediquen a modificar irònicament o fer malbé la publicitat gràfica.
 - c) Té un gran pes econòmic. Es calcula que al voltant d'un 50% de l'èxit d'un producte depèn de la publicitat.
 - d) Altres espais on trobem publicitat: dins les telesèries, al cinema, a la cua d'una avioneta sobre la platja, a les samarretes...
 - e) Els efectes sonors i la veu dels locutors.
 - f) Sí. Per exemple quan fan futbol no haver-hi publicitat de cosmètics femenins, i sí molts de cotxes de gamma alta.
 - g) Comparteixen més trets amb els textos argumentatius, ja que la finalitat és convèncer-nos de comprar o adoptar una actitud.
 - h) L'OCU (Organització de Consumidors Units) s'encarrega de vetlar pels interessos dels consumidors espanyols.
 - i) Sí, perquè hi ha molta publicitat enganyosa i transmissora de valors moltes vegades poc recomanables.
3. (pàg. 206) Activitat de comprensió escrita i ampliació lèxica. Algunes de les moltes paraules que apareixen al text i que són susceptibles d'aparèixer en aquest camp semàntic són: spot, anunci, fotografies suggeridores, logos, eslògans, jocs de paraules, spams, impactes, contrapublicitat, anti-pub, èxit, producte, anunciants, campanyes, costos, venedors, públic, mercat, publicistes, promoció, marca, competència, agències, màrqueting...

4. **(pàg. 206)** Anàlisi dels anuncis inclosos al text. Fóra convenient treballar en petits equips. L'activitat permet conciliar expressió oral i comprensió i expressió escrita. Caldrà fer un buidatge comú en tota la classe, en acabar el treball en petit grup.

5. **(pàg. 207)** Activitat d'aplicació dels arguments persuasius habituals en els anuncis publicitaris (cf. el quadre de la pàg. 206 del llibre de l'aprenent). Convé fer-hi un procés de treball semblant al de l'activitat 4. Suggerim els arguments següents en cada cas

- una dieta baixa en calories: 5, 20.
- un gimnàs: 21, 22.
- un producte de maquillatge: 12, 23.
- un refresc: 17, 20.
- un joc d'ordinador: 16.
- un pantaló texà: 9, 6.
- un rellotge submergible: 16, 6, 7, 18.
- una moto: 18, 20, 13.
- una novel·la de misteri: 22, 21, 4.
- una revista de temàtica juvenil: 21, 20.
- unes ulleres de sol: 6, 10, 9.
- una càmera de fotografies: 7, 9.
- un viatge al Carib: 17, 23, 21.
- un comportament cívic davant de la degradació del medi ambient: 8, 3.
- les qualitats d'un líder: 10, 11, 13.
- una planxa per a allisar el cabell: 9, 1, 2.
- una manifestació: 11, 18.

6. **L'eslògan (pàg. 207)** Centrem el treball del missatge publicitari en l'eslògan, tenint en compte que la publicitat empra els mateixos recursos lingüístics que els textos literaris.

1. g)
2. a), c), d), e), i), j)
3. l)
4. k)
5. a), b), e), f), g), h), i), j), k)
6. e), h), i)
7. a), c), d), e), g), i), j)
8. a), j)
9. j)
10. c), d), i)
11. k)
12. d), g)

7. **(pàg. 207)** Resposta oberta. Seguiu les orientacions proposades en l'activitat. Suggerim els arguments següents en cada cas.

- Per què jo no sóc tonto: 2, 3, 7, 13.
- La vaca que riu: 11, 14.
- Que la sort t'acompanye: 15, 17.
- Ja és primavera al....: 6, 7, 12, 13, 22.
- Ni es mou, ni es nota, ni traspasa: 10, 9, 1, 19.

- Benvinguts a la república independent de ma casa: 19, 15, 13, 3, 7.
- On va, triomfa: 11, 6, 17, 24.
- ...i duren, i duren, i duren: 10, 3, 7.
- Perquè tu ho vals: 22, 23, 5, 10, 5.
- En les distàncies curtes és quan un home se la juga: 10, 7, 9, 5, 22, 23.
- Promeses complides: 10, 11, 7, 2.
- T'agrada conduir?: 19, 18, 9.

8. (pàg. 207) Redacció d'eslògans. Resposta oberta.

9. (pàg. 208) Activitat dirigida d'anàlisi publicitària. Funciona com a guió i model d'anàlisi.

FITXA D'ANÀLISI

1. **Producte o actitud que es publicita:** Barra labial
2. **Destinatari i /o consumidor:** Les dones
3. **Característiques del destinatari i/o consumidor:** Dones exclusives (se'ls parla de vosté) que vulguen utilitzar la barra labial més còmoda i natural
4. **Relació de la imatge amb el consumidor o el destinatari:** No hi ha relació directa ja que no apareix cap dona
5. **Característiques de l'eslògan:** Frase breu sense verb. Apareix un subeslògan que incideix en els efectes que provocarà l'ús del producte en els altres
6. **Característiques del text que acompanya:** Es tracta d'un text persuasiu i argumentatiu que s'adreça al destinatari respectuosament.
7. **Descripció i característiques de la imatge:** Dos unitats del producte envoltades de fruites suggeridores del mateix color del producte i dels seu envàs
8. **Disposició en l'espai de la imatge, l'eslògan, el text i el logotip:** La imatge apareix sobre l'eslògan i sobre el text argumentatiu. La marca logo tanca a manera de signatura el text. Utilitza diferents grandàries de lletra per a l'eslògan, el primer argument i la resta del text.

10. (pàg. 209) Activitat d'anàlisi d'un anunci gràfic seguint el model donat. Suggerim les respostes següents:

1. Prevenció de les actituds masclistes
2. Els joves
3. Gent jove que comença les seues primeres relacions sentimentals
4. Apareix la imatge d'una xica i un xic adolescents amb actitud amorosa, però segura
5. Es tracta d'una oració enunciativa de caràcter imperatiu per l'ús de la perífrasi d'obligació
6. És un text argumentatiu que intenta convèncer els joves de què la solució a la violència masclista és a les seues mans, si no es deixen endur per les actituds obtuses que la solen provocar.
7. Una parella d'adolescents enamorats miren a càmera de manera segura i convençuda amb la platja com a fons.
8. L'eslògan apareix al centre i sobre la imatge. És un rètol d'aspecte juvenil de color verd (sol indicar esperança), adornat amb flors, cosa que recorda els eslògans de l'època hippy (hi ha per tant una intertextualitat). Tot seguit, comença el text persuasiu en color lila (color de les reivindicacions feministes) que amplia i explica l'eslògan.

11. (pàg. 209) Elaboració d'anuncis publicitaris. Resposta oberta.

12. (pàg. 210) Activitat de recerca i expressió. Són tres opcions que permeten un desplegament globalitzat de les diverses habilitats comunicatives i d'iniciació a la recerca i al treball en grup.

III. LITERATURA (pàgs. 211-217)

EL TEATRE ACTUAL

Hem plantejat aquesta unitat dedicada al teatre actual com un tot coherent, com un projecte, on cadascuna de les parts i activitats s'integra amb les altres per a arribar a una meta final. Cadascuna d'aquestes activitats i parts, a més de formar part del procés, per ella mateixa ja implica l'aprenentatge de diferents destreses i habilitats. En concret, l'objectiu final del projecte és la representació d'una obra teatral. Abans, se segueixen les fases següents: un primer treball **textual** de comprensió i anàlisi d'unes escenes, i escriptura d'unes altres (els alumnes assumeixen la funció d'un lector-espectador crític i d'un autor); un segon treball de muntatge escènic, amb la preparació de la part tècnica i interpretativa (funció de director, tècnics i actors). Per últim, la representació de tot el conjunt.

Pensem que amb aquest mètode d'aprenentatge podem fomentar una major implicació dels aprenents, perquè poden trobar una justificació a les tasques que realitzen, possibilita la col·laboració i pot resultar engrescador. Per totes aquestes raons, el fragment que presentem, a més de pertànyer a una obra d'un grup teatral rellevant i consagrat en l'escena mundial (Dagoll Dagom), ofereix moltes possibilitats didàctiques: és divertit, crític, fàcil d'entendre (per tant, idoni per als alumnes), mostra un tipus de teatre molt actual i reuneix totes les tècniques dramàtiques que calen.

L'ÈPOCA. LA TRANSICIÓ: DE LA DICTADURA A LA CONSOLIDACIÓ DE LA DEMOCRÀCIA (pàg. 211)

Informació històrica sobre la transició política (1975-1982)

1. (pàg. 211) Podem seguir les instruccions del llibre de l'alumne i plantejar l'activitat com un concurs per equips. Prèviament a la realització del concurs, haurem deixat un temps per a la preparació de les respostes. També podem enfocar l'activitat com un treball de recerca d'informació amb una posada en comú.
 - a) Franco va morir el 20 de novembre del 1975, als 82 anys. El dictador, abans de morir, havia elegit Joan Carles de Borbó i Borbó com el seu successor. El 22 de novembre, amb la coronació de Joan Carles I, es va restablir la monarquia. Al juny del 1976, el rei Joan Carles va nomenar president del govern Adolfo Suárez, el qual va convocar un referèndum que va aprovar la reforma política cap a la democràcia. Aleshores es van legalitzar els partits polítics i els sindicats.
 - b) En juny del 1977, de forma pacífica i amb molt d'entusiasme, es convocaren les primeres eleccions democràtiques i va guanyar la UCD (Unió de Centre Democràtic) de Suárez.
 - c) Un grup d'extrema dreta va matar cinc advocats laboralistes i en va ferir quatre més en el carrer d'Atocha (1977) a Madrid. A més d'aquest, hi hagué molts atemptats terroristes de grups d'extrema dreta i d'esquerra durant la transició: el GRAPO va segrestar el president del Consell d'Estat (1976); l'ETA va assassinar 118 persones només en l'any 1980; grups violents en contra de la recuperació de la identitat valenciana atemptaren amb paquets bomba contra l'escriptor Joan Fuster, contra el lingüista Manuel Sanchis Guarner i llibreries que venien llibres en valencià (1977-78) ...
 - d) El 23 de febrer del 1981 hi hagué un intent fallit de colp d'estat per a acabar amb la democràcia. El tinent coronel de la Guàrdia Civil, Antonio Tejero, va assaltar el Congrés dels Diputats i el capità general de la 3a Regió Militar de València, Milans del Bosch, tragué els tancs als carrers de la ciutat.
 - e) El 6 de desembre del 1978 s'aprovava la Constitució espanyola amb el consens de tots els partits. Les nacionalitats de l'Estat espanyol van recuperar les aspiracions d'autogovern i de viure d'acord amb la pròpia cultura. El 7 d'octubre del 1977 es van reunir 800.000 persones a València que

demanaven l'Estatut d'Autonomia per als valencians. Finalment, després de molts conflictes, aquest es va aprovar en l'estiu del 1982.

- f) Resposta oberta. L'Estatut d'Autonomia, p. ex., dictamina quines són les institucions d'autogovern que formen part de la Generalitat; quines són les competències atribuïdes a la nostra comunitat; la igualtat de drets i d'obligacions respecte a les dues llengües; estableix els procediments en el cas d'una reforma....
- g) Les eleccions generals de l'octubre del 1982, les va guanyar el PSOE.
- h) Resposta oberta. Són fets importants perquè formen part de la nostra història immediata, és a dir, de l'establiment de la democràcia.
- i) Un, dos, tres..., programa concurs creat per Narciso Ibáñez Serrador en el 1972, va ser el programa més popular de Televisió Espanyola fins a l'arribada de les cadenes privades en el 1990. També La Clave, un programa modèlic de debat, va nàixer en el 1976 i estava moderat pel periodista José Luis Balbín. Igualment, el programa de reportatges d'actualitat *Informe semanal* va començar en la nit dels dissabtes dels anys setanta. Ja més tard, en l'estiu del 1981, una sèrie juvenil, *Verano Azul*, es va convertir en un gran èxit televisiu.
- j) Resposta oberta.
- k) Alguns dels eslògans publicitaris d'aquells anys eren: *Las naranjas no tienen burbujas. Trinaranjos tampoco; ¡Anda, los Donuts!; Anda, la cartera!; Claro, Calvo; Un poco de pasta, basta. Gior; ¡Qué bien, qué bien! Hoy comemos con Isabel; Nocilla, que merendilla; Las muñecas de Famosa se dirigen al portal para hacer llegar al niño...; Sal al balcón, tira un jamón, mira que viene Kinito!*

DEL TEATRE REALISTA AL TEATRE ACTUAL. L'ESPECTACULARITAT (pàgs. 212-213)

- 2. (pàg. 212) La primera activitat és de creació d'expectatives per a poder introduir la revolució teatral del segle XX: la importància de l'espectacularitat i la falta de realisme d'algunes obres.

- a) Espectacle és allò que s'ofereix a la vista o a la contemplació intel·lectual, especialment com una cosa notable, digna d'atenció pel seu caràcter excepcional, grandios, etc. El circ és un espectacle, perquè s'hi fan coses excepcionals i perquè resulta molt vistós de contemplar.
- b) Els pallassos fan riure per tot (roba estrafolària, gestos, cara pintada, actuacions absurdes o babaus...; perquè se n'ixen de la normalitat i perquè els espectadors ens sentim superiors).
- c) Ens agraden i ens atrauen perquè són plaents per a la vista, pel seu caràcter excepcional.
- d) El teatre és un espectacle perquè el text escrit per un autor s'ofereix a la vista i a la contemplació intel·lectual, mitjançant recursos d'interpretació d'uns actors, llums, decorats, vestuari...
- e) Resposta oberta.
- f) Resposta oberta.
- g) Resposta oberta.
- h) Resposta oberta.

- 3. (pàgs. 212-213) Els alumnes han de substituir els dibuixos per les paraules corresponents en un text informatiu sobre l'evolució del teatre. Els dibuixos volen representar uns logotips publicitaris, per seguir amb el tema de la part de COMUNICACIÓ I TEXTOS. La resposta de l'activitat de substitució dels dibuixos per les paraules escaients o l'esquema que demana l'activitat poden resultar profitosos per a l'estudi de la unitat.

Resposta: Fins a principis del segle XX, el TEATRE era realista, és a dir, L'ESCENARI i els ACTORS recreaven la realitat que volien transmetre. L'ESPECTADOR, des del seu lloc, mirava i escoltava el que representaven. Aleshores, s'identificava, s'emocionava i es commovia amb els sentiments i la situació del protagonista. El que deien els ACTORS, el TEXT, era el més important. Però les avant-

guardes de principi del segle XX revolucionen el món de l'art, i també del TEATRE. Donen més importància a la posada en escena, a l'espectacle, que no al TEXT. Mitjançant aquesta es rebel·len contra la societat.

Més tard, en els anys trenta i en els cinquantes, hi haurà tres dramaturgs que revolucionaran definitivament el món teatral. El TEATRE del primer, l'alemany Bertold Brecht (Augsburg, 1898-Berlín, 1956), té com a objectiu divertir l'ESPECTADOR i, a partir d'aquesta diversió, fer-lo reflexionar sobre allò que l'ha divertit. Per aconseguir-ho, l'obra ha de "distanciar-se" de l'espectador, ha d'evitar que aquest s'identifiqui amb el conflicte i s'emocioni. Per això, es val de tot tipus de recursos: cançons o anuncis publicitaris que tallen un moment de tensió, l'humor, jocs de llums, interpel·lacions a L'ESPECTADOR, escenografia no naturalista... El TEATRE de Samuel Beckett (Dublín, 1906 - París, 1989) i d'Eugène Ionesco, el TEATRE de l'absurd, pretén mostrar que la vida és incomprendible i no té sentit, les persones no podem canviar res, no tenim una personalitat pròpia, vivim sense comunicar-nos realment amb els altres. Ho aconsegueix convertint el TEATRE en circ, sense a penes decorat, i els PERSONATGES en una mena de pallasos o caricatures.

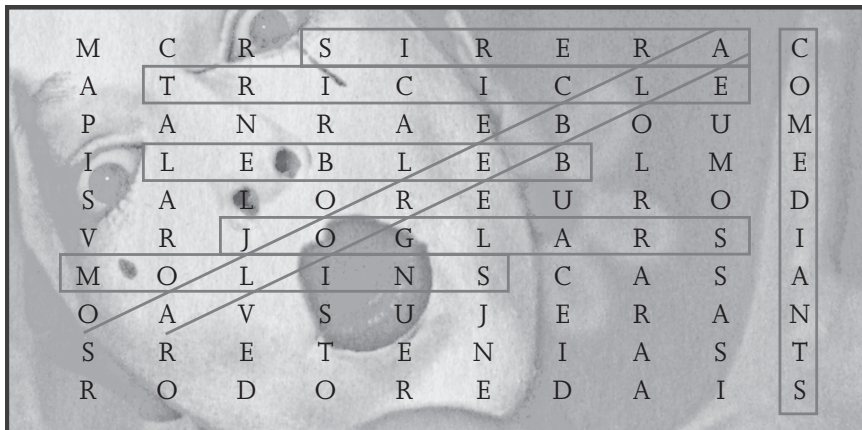
El TEATRE actual no segueix els plantejaments tan radicals ni la filosofia que volien transmetre el TEATRE d'avantguarda, el TEATRE èpic de Bertold Brecht i el de l'absurd. Però, a més d'un TEATRE amb una posada en escena tradicional o realista, hi ha moltes obres que mantenen les innovacions formals que aquests van aportar.

CARACTERÍSTIQUES DEL TEATRE ACTUAL (pàgs. 213-214)

4. (pàg. 213) Característiques del teatre actual.

1. espectacle, 2. escenari, 3. interpretació, 4. actors, 5. escenografia, 6. text
La paraula que es pot llegir al requadre vertical és TEATRE.

5. (pàg. 214) Noms de dramaturgs i de grups de teatre.

M	C	R	S	I	R	E	R	A	C
A	T	R	I	C	I	C	L	E	O
P	A	N	R	A	E	B	O	U	M
I	L	E	B	L	E	B	L	M	E
S	A	L	O	R	E	U	R	O	D
V	R	J	O	G	L	A	R	S	I
M	O	L	I	N	S	C	A	S	A
O	A	V	S	U	J	E	R	A	N
S	R	E	T	E	N	I	A	S	T
R	O	D	O	R	E	D	A	I	S

Suggerim que, si trobem que caldria saber més sobre alguns dramaturgs i grups teatrals de la llista, sempre podem demanar un treball de recerca d'informació que després s'exposaria a classe en forma de mural amb fotografies. També podem veure'n alguna obra enregistrada en vídeo o, millor encara, anar a una representació teatral si tenim l'oportunitat.

UNA MOSTRA DE TEATRE ACTUAL (pàgs. 214-217)

6. (pàgs. 215-216)

Resposta oberta. Es pot, primerament, seguir les indicacions del llibre de l'aprenent. Després, es pot fer una lectura en veu alta, per a la qual cosa cal repartir els papers entre tres alumnes: una persona que llija acotacions a fi d'entendre la lectura; i les altres dues fan de NENA i FADA. Finalment, es podrà comparar aquesta lectura sense conèixer a fons el text i la representació que facen en l'activitat 4 de la pàg. 219.

7. (pàg. 216) Activitat de lèxic.

Per ordre les respostes són: neurastènia, platea, condescendent, dòcilment, arpegi i perplexa.

8. (pàg. 217) Activitat de comprensió lectora.

- a) Les fades solen aparèixer als contes tradicionals, on se les sol caracteritzar com unes dones guapes, jóvens, amb un barret en forma de copa i un vestit llarg (tant l'un com l'altre amb estrelles platejades sobre un fons de tela de color blanc, blau cel o rosa) i, sobretot, amb una vareta màgica a la mà. Les fades dels contes tradicionals se solen comportar assenyadament i solen ajudar els personatges a aconseguir algun desig, generalment donant-los els recursos perquè els mateixos personatges assolisquen el que busquen.
- b) És també una fada jove i du una vareta màgica, però no es comporta com una fada tradicional, sinó que és irritable, té poca paciència.
- c) La Nena deu dirigir-se a l'escola quan troba la vella captaire. Aquest fet és realista, quotidià.
- d) L'acció de la nena és un acte solidari.
- e) S'elimina tota transcendència en l'acte anterior perquè sona un arpegi celestial, que ridiculitza l'acció.
- f) El conflicte es troba entre el que desitja la Fada (atorgar-li un desig) i el que no desitja la Nena (que li atorgue un desig, perquè no acaba de creure's això de les fades; li és indiferent). Després, el conflicte sorgeix entre el que vol demanar la Nena i el que la Fada li agradaria que aquesta demanés.
- g) En els contes tradicionals, els personatges es mostren espantats i, alhora, agraïts quan se'ls apareix una fada. Li parlen amb respecte (no dirien mai *Que té pressa?*) i la fada també els contesta amb respecte (no diria mai *Pst! No t'emboliquis, que ho salaràs!*) .
- h) Moments humorístics: els dos exemples de la resposta anterior, els gestos d'impaciència de la Fada mentre Tessa pensa molt concentrada què pot demanar.
- i) La música, el ball (l'arpegi, la tonadeta màgica de la Fada evolucionant al voltant de la Nena, la cançó que acomiada la Fada), la màgia típica del circ...
- j) Resposta oberta. Els alumnes podrien respondre que la màgia existeix en aquesta vida quotidiana i rutinària.

RECERCA I EXPRESSIÓ

9. (pàg. 217) Redacció d'una escena teatral. Resposta creativa i oberta.

IV. TÈCNIQUES LITERÀRIES (pàgs. 218-219)

EL TEXT TEATRAL: LA REPRESENTACIÓ

En aquesta part completem el projecte que hem començat en la part de LITERATURA.

1. (pàg. 218) Lectura comprensiva. Seguiu les instruccions del llibre de l'aprenent.

2. (pag. 219) Comprensió lectora.

- a) Sí que hi ha acotació inicial sobre l'espai escènic i està escrita amb lletra redona, tant la general de l'obra completa (el primer paràgraf del fragment reproduït), com la de l'escena VIII (S'il-lumina l'espai de darrera...)
- b) El torn d'intervenció de cada personatge va indicat amb lletra majúscula.

- c) Les acotacions que van entremig d'un parlament d'un personatge van amb lletra cursiva i entre parèntesis. Aquestes acotacions ens informen de l'elocució (pot servir d'exemple amb un aire de poc interès, condescendent, però n'hi ha més), d'una acció o gest (*En veure la Vella Captaire es detura i reflexiona uns instants...*, p. ex.) de les entrades i eixides de personatge (*Entra la Nena amb la cartera i l'esmorzar...*, p. ex.), de l'escenografia (*A la part dels miralls i a contrallum...*), de la utilleria (vareta màgica, galleda...), de sons, de música, de llum (ja comentat), etc.
- d) Les acotacions s'escriuen amb formes verbals de l'eix de present.

- 3 i 4. (pàg. 219)** Revisió de les produccions escrites de l'alumnat. Seguiu les instruccions del llibre de l'aprenent. Resposta oberta.

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 220-223)

EL PRESENT I EL FUTUR: LA PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTICA

Parem atenció sobre la necessitat, la definició i els objectius de les polítiques lingüístiques: la planificació lingüística com a aïna de normalització. Repassem els mecanismes que intervenen en qualsevol procés de substitució o de minorització lingüística i les conseqüències que se'n deriven. Tot i que orientem el tractament vers la nostra llengua, ens interessa de mostrar aquest procés com a fenomen universal de reducció de la diversitat cultural i lingüística lligada a processos de canvi cultural, és a dir, de transculturació o aculturació.

I. LA MINORITZACIÓ LINGÜÍSTICA

- (pàg. 221)** Activitat que permet reflexionar entorn el concepte de minorització lingüística, procés dinàmic, segons el qual, una llengua guanya àmbits d'ús, nombre de parlants i extensió territorial al llarg del temps i a mesura que l'altra en perd.
- (pàg. 221)** La definició d'aquests conceptes permet incidir més encara en l'anàlisi del procés de minorització lingüística. El primer com a llengua que perd àmbits d'ús socials (llengua B) i el segon com a llengua que té un nombre de parlants relativament baix. Caldrà repassar el concepte de llengua minoritzadora (llengua A).

II. UNA ULLADA AL PRESENT I AL FUTUR (Pàgs. 221-222)

Exposició teòrica i verbalització de les taules de coneixement de la llengua amb preguntes com ara:

- Quants habitants hi ha en la Comunitat Valenciana?
- Quants habitants parlen el valencià?
- Quin percentatge d'habitants sap escriure el valencià?
- Dins tota la nostra àrea lingüística, en quins territoris hi ha més parlants? Per què deu ser això? Què sabeu de l'ús de la llengua a Catalunya, a les Illes Balears...? Hi heu anat mai? Hi teniu família? Quina diferència hi ha en l'ús de la llengua entre Canal 9 i la TV3? Què en penseu?
- Quin sector de la població conté un percentatge més alt de parlants? [Convé fer observar als alumnes el fet que el nombre de parlants de 3 a 9 anys és marcadament inferior a la resta de grups d'edat; això és conseqüència de la interrupció d'una adequada transmissió generacional de la llengua i de les parelles mixtes. Cal advertir el paper que deu fer l'ensenyament en l'augment en el percentatge de parlants que s'observa entre el grup de 3 a 9 anys i el grup següent (de 15 a 19)]
- Com són els municipis on es parla més valencià? [Convé fer notar a l'alumnat el fet que hi ha més parlants a les ciutats mitjanes i als municipis petits. Això s'ha de veure com a símptoma del procés de minorització, més intens als àmbits urbans]

7. Suggerim la possibilitat d'analitzar l'ús del valencià dins de l'aula amb preguntes com ara:
- a) Com valoraries els teus coneixements de valencià?
 - b) De quina manera has aconseguit parlar valencià?
 - c) Quina llengua parlen ton pare? I ta mare? I entre tots dos?
 - d) En quina llengua parles amb ton pare? i amb ta mare?
 - e) Al barri on vius, quina llengua sents parlar?
 - f) Creus que l'ús que es fa del valencià al teu institut és suficient?
- etc.

III. LA PLANIFICACIÓ DEL FUTUR (pàgs. 222-223)

- 3-9. (pàg. 223)** Sèrie d'activitats de síntesi que permet exposar les reflexions entorn les qüestions de l'activitat anterior i fer així un breu balanç de la situació sociolingüística de la nostra llengua a les comarques valencianes. Pararem atenció especial sobre el present i el demà del valencià i, sobretot, suggerim convidar l'aprenent a estudiar amb serenitat el medi sociolingüístic més immediat. Pel que fa, concretament a la qüestió 1), cf. els suggeriments que hem fet adés en l'activitat 2, preguntes 5 i 6.

RECERCA I EXPRESSIÓ

- 10. (pàg. 223)** Aquesta activitat implica una síntesi i una aplicació de tota la informació que hem for-
nit durant aquesta unitat. És una ocasió excel·lent perquè l'alumnat prove de representar-se el futur de la llengua.

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 224-233)

En lèxic i semàntica comencem el treball de la fraseologia, concretament amb les solidaritats lèxiques o col·locacions. Hi trobareu també activitats per a l'ampliació dels recursos lèxics. En morfologia i sintaxi fem un repàs dels verbs derivats de *batre*, *córrer*, *fondre*, *metre* i *rompre*, continuem amb l'estudi sobre els pronoms febles, ara analitzem els pronoms atribut i el pronom complement predicatiu, així com també treballem la combinació de dos pronoms febles; pel que fa a l'oració, analitzem les compostes subordinades adverbials, condicionals i concessives; també fixem les diferències entre *perquè*, *per què* i *per a què*. Quant a fonètica i ortografia, estudiem els símbols en l'últim capítol dedicat a l'abreviació; finalment, repassem els sons [λ] i [j], l'ortografia de les consonants i grups consonàntics *tl*, *tll*, *l·l*, *mb*, *mp*, *mpt*, *mm*, *nn*, *nv*.

LÈXIC I SEMÀNTICA

FRASEOLOGIA

- 1. (pàg. 225)** Solidaritats lèxiques.
- Solucions:
1. llesca de pa:	b.
2. llum enlluernadora:	a.
3. gra d'all:	b.
4. fer por:	c.
5. esclatar una guerra:	c.
6. plorar amargament:	d.
7. declarar-se una epidèmia:	c.
8. posar atenció:	c.

9. odi mortal:	a.
10. opinió favorable:	a.
11. silenci sepulcral:	a.
12. mercat negre:	a.
13. cicle de conferències:	b.
14. estol d'ocells:	b.
15. prova fefaent:	a.
16. ganivet esmolat:	a.
17. rajola de xocolate:	b.

2. (pàg. 225) Activitat d'ampliació lèxica que exigeix l'ús del diccionari i el treball en grup.

Com a possibles frases proposem:

- posa'm mantega en la llesca de pa
- la llum enlluernadora em cega els ulls
- si vols fer un bon allioli necessitaràs un gra d'all
- em fa por que es faça de nit
- l'any 1936 va esclatar la Guerra Civil espanyola
- quan se'n va anar va plorar amargament
- a la Xina s'ha declarat una epidèmia de pneumònia
- posa atenció en els consells que et donen
- li tenia un odi mortal per les coses que li havia fet
- el va satisfer l'opinió favorable de tot el grup
- en la sala hi havia un silenci sepulcral
- el mercat negre és il·legal
- avui comença un cicle de conferències sobre l'anorèxia
- pel cel passa un estol d'ocells
- l'advocat defensor va aportar una prova fefaent
- va tallar el pernil amb un ganivet esmolat
- compra una rajola de xocolate

3. (pàg. 225) Equivalències en castellà de les solidaritats lèxiques.

1. rebanada de pan	10. opinión favorable
2. luz cegadora	11. silencio sepulcral
3. diente de ajo	12. mercado negro
4. dar miedo	13. ciclo de conferencias
5. estallar la guerra	14. bandada de pájaros
6. llorar amargamente	15. prueba fehaciente
7. declarar una epidemia	16. cuchillo afilado
8. prestar atención	17. tableta de chocolate
9. odio mortal	

4. (pàg. 225) Ampliació de vocabulari: verbs sinònims. Solucions:

8. derrotar i 18. vencer
1. ajupir-se i 2. alçar-se
3. amollar i 12. estrényer
4. apagar [la ràdio] i 9. engegar
5. aprimar-se i 10. engreixar-se

7. calfar o escalfar i 16. refredar
 11. escampar i 6. arreplegar
 13. oblidar i 15. recordar
 14. rebre i 17. trametre

5. (pàg. 225)

Ampliació de vocabulari: verbs sinònims. Solucions.

4. conquerir i 5. conquerir
 1. Adobar i 2. amanir i 19. Trempar
 3. Conduir i 12. Menar
 4. conquerir i 5. Conquerir
 6. defendre i 7. Defensar
 8. Encarregar i 9 Encomanar
 10. Gratar i 14. Rascar
 11. Llançar i 21. Vomitar
 13. Paréixer i 15. Semblar
 16. Tardar i 20 Trigar
 17. Torçar i 18. Tòrcer

6. (pàg. 225)

Productes relacionats amb la higiene personal. Solucions.

- a) Productes i objectes d'higiene general: colònia, desodorant, eixugador, mascareta capil·lar, paper higiènic, perfum, sabó, torcamans de paper, tovallola, xampú
 b) Higiene bucal: col·lutor, dentrífic o dentrífic, fil de seda dental, raspall de dents
 c) Tractament facial: espuma d'afaitar, llapis d'ulls, llapis de llavis, maquillatge, maquineta d'afaitar .

7. (pàg. 226)

Definicions d'accions relacionades amb la neteja i la higiene. Solucions.

- a) Banyar: 6
 b) Eixugar: 3
 c) Llavar: 4
 d) Mullar: 7
 e) Netejar: 1
 f) Rentar: 5
 g) Torcar: 2

MORFOLOGIA I SINTAXI

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (6): ELS VERBS DERIVATS DE BATRE, CLOURE, CÓRRER, FONDRE, METRE I ROMPRE

8. (pàg. 227) Derivats verbals. Solucions:

- Batre: abatre, debatre, rebatre
- Cloure: concloure, excloure, incloure, recloure
- Córrer: concórrer, discórrer, incórrer, ocórrer, recórrer, transcórrer
- Fondre: confondre, difondre, infondre, ofondre, refondre
- Metre: admetre, arremetre, cometre, emetre, ometre, permetre, remetre, transmetre
- Rompre: corrompre, irrompre, interrompre

9. (pàg. 227)

Ús de verbs derivats de *batre*, *cloure*, *córrer*, *fondre*, *metre* i *rompre*. Solucions.

- a) confongues; admetes
- b) recorregués o recorreguera
- c) pemeteu; excloquen
- d) rebut o rebatia o va rebatre o rebuté o hauria rebutat
- e) infon o infonia o va infondre o infondrà o altres
- f) interrompa; debaten
- g) admetésseu o admetéreu
- h) combata
- i) retransmet o retransmetia
- j) confon o confonia; comet o cometa; admeta o admetia

10. (pàg. 227)

Conjugació del present d'indicatiu i de subjuntiu de *confondre* i de *permetre*. Vegeu una flexió verbal.

ELS PRONOMS PERSONALS FEBLES (3): ELS PRONOMS ATRIBUT I EL PRONOM COMPLEMENT PREDICATIU. LA COMBINACIÓ DE PRONOMS FEBLES (2)

11. (pàg. 229)

Identificació i pronominalització de l'atribut.

- a) Jo ja ho estic
- b) No sabia que les eren (o No sabia que ho eren)
- c) Natàlia ho pareixia
- d) Sofia l'és (o Sofia ho és)
- e) La meua veïna ho és

12. (pàg. 229)

Identificació i pronominalització del predicatiu.

- a) Miquel hi viu
- b) Cap al final s'hi fa (o Cap al final se'n) fa
- c) [Es tracta d'una oració copulativa: divertits és atribut]
- d) Després de veure la pel·lícula s'hi ha quedat
- e) Encara no hi tinc la taula

13. (pàg. 230) Aplicació de les normes d'ús de la combinació binària de pronoms febles.

- a) portar-me'l; me l'he deixat; se m'ha oblidat; Te'l portaré; me'n recorde; deixar-te'l; te l'emportes
- b) li l'he portada; se l'ha llegida; li la duré; se la llegirà; saber-se-la
- c) m'ho crec; creure-m'ho; t'ho vaig dir; s'ho creuria

14. (pàg. 230) Pronominalització de complements i realització de la combinació binària de pronoms corresponent.

- a) el regle: CD determinat m. s. (el); Cada dia **te** l'he de deixar...
- b) les sabatilles: CD determinat f. p. (les); M'agrada posar **me-les**...
- c) els diners: CD determinat m. p. (els); Deixa **'ns-els**
- d) unes frases: CD indeterminat (en); **Us en** dictaré unes
- e) la safata: CD determinat f. s. (la); Porta **'ls-la**

L'ORACIÓ (7): LES ORACIONS COMPOSTES SUBORDINADES ADVERBIALS DE RELACIÓ CAUSA-EFECTE (i 2): CONDICIONALS I CONCESSIVES

15. (pàg. 231) Anàlisi d'oracions subordinades adverbials condicionals i concessives.
Condicionals: b); c); d). Concessives: a); e); f).
16. (pàg. 231) Ús de connectors condicionals i concessius i anàlisi d'oracions condicionals i concessives.
- a) en cas que (si; sempre que); proposició principal: Hauríeu de fer preguntes; subordinada adverbial condicional: en cas que tinguéreu dubtes
 - b) encara que (a pesar que; malgrat que; per més que; per bé que; si bé); proposició principal: He tret un aprovat; subordinada adverbial concessiva: encara que l'examen no em va eixir massa bé
 - c) encara que (a pesar que; malgrat que; per més que; per bé que; si bé); proposició principal: M'he divertit en la festa; subordinada adverbial concessiva: si bé no tenia intenció d'anar-hi
 - d) Per...que...; proposició principal: no és gens difícil; subordinada adverbial concessiva: Per complicat que sembla
 - e) llevat que; proposició principal: Podràs jugar a bàsquet; subordinada adverbial condicional: llevat que estigues lesionada
17. (pàg. 231) Redacció d'oracions subordinades adverbials condicionals i concessives.
Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
- a) Tenia son, encara que dormia nou hores diàries (concessiva); proposició principal: Tenia son; proposició subordinada: encara que dormia nou hores diàries;
 - b) No recordava la fórmula, per bé que presumia de tenir bona memòria (concessiva); proposició principal: No recordava la fórmula; proposició subordinada: per bé que presumia de tenir bona memòria;
 - c) En cas que te'n vages, avisa'm (condicional); proposició principal: avisa'm; proposició subordinada: En cas que te'n vages;
 - d) No podeu fer tard, llevat que tingueu una causa justificada (condicional); proposició principal: No podeu fer tard; proposició subordinada: llevat que tingueu una causa justificada;
 - e) Mai no contava acudits, malgrat que era graciós (concessiva); proposició principal: Mai no contava acudits; proposició subordinada: malgrat que era graciós;
 - (f) A pesar que no era massa alt, jugava molt bé a bàsquet; proposició principal: jugava molt bé a bàsquet; proposició subordinada: A pesar que no era massa alt.

FIXA-T'HI: perquè / per què / per a què

18. (pàg. 231)
Distinció entre perquè, per què i per a què.
a) perquè (4)	d) per què (1)
b) perquè (2)	e) per què (6)
c) perquè (5)	f) per a què (3)
19. (pàg. 232)
Ús de perquè, per què i per a què en contextos donats.
a) per què	d) perquè
b) perquè	e) per què
c) per a què	f) per què

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

L'ABREVIACIÓ (i 4): ELS SÍMBOLS

20. (pàg. 232) Aplicació de les normes d'ús dels símbols.
a) a; b) °C; c) cm; d) cc; e) cm²; f) N, S, E, O; g) gr; h) g; i) °F; j) ha; k) log; l) DM; m) Mb; n) m/s; o) mg; p) m; q) PTA; r) %; s) kg; t) km; u) km/h; v) kv; w) rpm; x) T; y) t; z) W

21. (pàg. 232) Activitat de resposta oberta. Convé que l'activitat es faci per parelles.

REPÀS D'ORTOGRAFIA: ELS SONS [λ] DE RAMELL I [j] DE REMEI; LES GRAFIES TL, TLL, L·L, MB, MP, MPT, MM, NN, NV

22. (pàg. 233) Activitat de discriminació de [λ] i [j]. Seguiu el procediment habitual.

23. (pàg. 233) Repàs de l'aplicació de les normes ortogràfiques de tl, tll, l·l, mb, mp, mpt, mm, nn, nv en un text donat.

Immensa; enmig; benpensants, simfonia; innovacions; canvi; espatlat o espatllat; vetlada o vetllada; compte; al·lucinat; ambient; immillorable; destil·lava; rotllo; innocent; vacil·lava; col·laboració; il·luminar; intel·ligència; tranquil·lament; somriure.

24. (pàg. 233) Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 235)

1. Cf. informació de l'apartat COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 204-205, 206)
2. Resposta oberta.
3. Resposta oberta.
4. Cf. la informació dels apartats I i III de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 220-221 i 223).
5. Activitat de síntesi que permet exposar breument per escrit les reflexions entorn dels apartats II i III de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 220-223).
6. Activitat de síntesi relacionada amb l'activitat 10 de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàg. 223).
7. Cf. la informació teòrica de la pàg. 214 de l'apartat de LITERATURA del llibre de l'alumne.
8. Cf. informació de l'epígraf "Característiques del teatre actual". (pàg. 213).
9. En *Antaviana* es fa una crítica de la societat per mitjà de l'humor, presenta situacions absurdes, però amb molt de lirisme. Podríem dir que presenta un món alternatiu al real i quotidià. Incorpora recursos procedents d'altres formes artístiques. La posada en escena té molta importància (fa servir molts recursos escènics). Cf. activitat 8. pàg. 217.
10. Cf. informació pàg. 218.
11. Cf. informació el quadre de la pàg. 224.
12. Resposta oberta; cf. activitat 6, pàg. 225.
13. Resposta oberta; cf. activitat 7, pàg. 226.
14. Morfologia verbal.
 - a) conclou o conclourà
 - b) discórrega
 - c) interromp o interrompia
 - d) debaten o debatien o debatran

15. Identificació i pronominalització de l'atribut i del predicatiu.
- a) predicatiu: *lligat*; *Hi tinc el gos*;
 - b) atribut: *vençut*; *L'equip ho està*;
 - c) predicatiu: *gran*; *El teu germà s'hi ha fet* (també és admissible *El teu germà se n'ha fet*);
16. Pronominalització de complements i realització de la combinació binària de pronoms corresponent.
- a) *la calculadora*: CD determinat f. s. (*la*); *Te la tornaré més tard*;
 - b) *diners*: CD sense determinant (*en*); *No vull portar-me'n a l'institut*;
 - c) *la cara*: CD determinat f. s. (*la*); *se l'ha rentada*;
 - d) *la cadira*: CD determinat f. s. (*la*); *Demana-li-la*.
17. Anàlisi d'oracions subordinades adverbials condicionals i concessives.
- a) condicional; proposició principal: *Hauràs d'afanyar-te*; proposició subordinada: *si no vols fer tard*;
 - b) concessiva; proposició principal: *Llegia perfectament*; proposició subordinada: *tot i tenir un defecte en la vista*;
 - c) condicional; proposició principal: *Et portaré a ta casa*; proposició subordinada: *a condició que em deixes el llibre*;
 - d) concessiva; proposició principal: *Era un bon professor*; proposició subordinada: *a pesar que exigia molt*.
18. Ús de *perquè*, *per què* i *per a què* en contextos donats.
- a) *Per què*
 - b) *Per a què*
 - c) *perquè*.
19. Redacció de símbols que representen elements químics.
Activitat de resposta oberta. Consulteu una taula periòdica dels elements químics.
20. Ús de les normes ortogràfiques de *tl*, *tll*, *l·l*, *mb*, *mp*, *mpt*, *mm*, *nn*, *nv*.
Il·legal; *mil·lenari*; *immersió*; *sol·licitar*; *immortal*; *temptació*, *enfonsar*.

Un debat de bat a bat (pàgs. 236-269)

U8

I. CONTACTE (pàgs. 236-237)

El **debat oral** com a exercici acadèmic és possiblement una de les activitats més completes i, també més complexes, ja que hi intervenen totes les habilitats comunicatives i requereix força interacció del grup-classe amb el professorat. En el debat, entre altres aspectes, es poden fer servir tots els **mecanismes argumentatius** que hem anat analitzant en les darreres unitats. És per això que hem reservat la unitat que tanca el llibre per a aquesta tècnica comunicativa.

1. (pàg. 236)

Els fòrums d'Internet són l'última forma que ha adoptat la discussió d'idees per excel·lència: el debat. A banda de donar compte del fenomen (fòrums d'Internet), el situem ací per parlar del debat, dels temes objecte de debat, de la manera com es plantegen els debats, dels arguments a favor i en contra, etc.

Els alumnes han de relacionar les opinions del fòrum amb els temes que representen les imatges. Per ajudar-los a formular els temes podem escriure'ls a la pissarra de tal manera que l'activitat inicial abans de respondre les preguntes de l'activitat 2 siga relacionar opinió amb tema i amb imatge.

Els temes segons l'orde de les imatges –més avant tornaran a aparèixer com a objecte de debat– són d'esquerra a dreta i de dalt a baix:

- LES CORREGUDES DE BOUS (Art o brutalitat)
- ELS GRAFITS (Art o brutícia)
- ELS VIDEOJOCS VIOLENTS
- L'EUTANÀSIA
- LA PENA DE MORT
- LA LEGALITZACIÓ DE LES DROGUES BLANES
- LA PIRATERIA COMERCIAL
- LES RELACIONS SEXUALS ABANS DELS 18 ANYS

Noteu que els temes que suggerim són bastant habituals en aquestes discussions i alguns han estat treballats en unitats anteriors, altres els treballem en aquesta. L'objectiu és que l'alumnat tinga els recursos suficients per a encarar amb seguretat la discussió ordenada d'idees.

2. 3. i 4. (pàg. 237)

En aquestes activitats tractem d'ajudar els alumnes a verbalitzar i formar-se una opinió sobre els temes i els arguments susceptibles de ser debatuts i emprats en un debat. Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent.

Cal prendre nota –bé individualment o algú que faça de secretari/-ària– dels temes, formulacions de debats i arguments que isquen en aquest CONTACTE, per a més avant, quan es plantege obertament la possibilitat d'un debat formal.

II. COMUNICACIÓ I TEXTOS (pàgs. 238-243)

El debat, com s'ha pogut veure a CONTACTE, exigeix que els participants tinguin una opinió prèvia, mínimament formada, un criteri a favor o en contra, que hagen elaborat arguments coherents, que s'hagen informat suficientment sobre el tema, etc. Les activitats que us proposem en aquest bloc pretenen fornir arguments i mecanismes argumentatius per tal de despertar la polèmica i la discussió ordenada a classe.

1. EL DEBAT (pàgs. 238-239)

Seguint amb les discussions via Internet, mostrem una pàgina on es planteja un debat en línia perquè vegem com es formulen les preguntes que inciten la polèmica i els arguments a favor i en contra d'un tema a debat. Tot seguit plantegem un minidebat amb el grup classe que enriqueixi l'aparell argumentatiu, i la utilització d'aquests arguments en un article d'opinió. La reflexió i l'atenció necessària per a passar els arguments que s'han formulat oralment a un determinat gènere escrit és una pràctica que aprofundeix i fixa les estratègies argumentatives.

2. (pàg. 240)

La lectura que proposem en aquesta unitat pretén dotar l'alumnat d'arguments d'un altre dels possibles temes a discutir en el debat final. Podem demanar que mentre un company/-a fa la lectura de viva veu, la resta subratlle les frases en què es veja que l'autora no és partidària dels tatuatges.

3. (pàg. 240)

Activitat de comprensió escrita i ampliació lèxica. Podem demanar-los que contextualitzen la paraula subratllada en una altra frase.

- a) Llavors: aleshores
- b) Espatlla: espatla, part superior de l'esquena, i en algunes comarques "muscle"
- c) Bolero: cançó melòdica d'origen hispànic molt popular a Centreamèrica
- d) Turmell: part del cos situada entre la cama i el peu
- e) Ornamentació: conjunt de coses que s'afegen per embellir o adornar
- f) Rauxa: pensada capriciosa
- g) Micropigmentació: coloració detallada d'una part del cos dipositant-hi pigments

4. (pàg. 241)

Activitat de comprensió escrita i expressió oral. Les respostes són obertes ja que inicien la reflexió cap a un dels temes proposats més avant (activitat 5, pàgs. 242-243) com a motiu de debat.

PER REBATRE ARGUMENTS: LA REFUTACIÓ I LA CONCESSIÓ (pàg. 241)

Donem ací dos mecanismes bàsics de l'argumentació oral, els expliquem i els exemplifiquem perquè l'alumnat els practique abans del debat.

Tot i ser una activitat de lectura comprensiva, donem ara uns exemples de refutació i de concessió als arguments a rebatre.

a) Amb **refutació**:

1. Amb les tècniques d'avui en dia i prenent unes mínimes precaucions higièniques no té per què haver-hi problemes.
2. En absolut, cada dia hi ha més gent que en porta, prompte seran els qui no en porten els diferents.

b) Amb **concessió**:

1. Sí, és cert, sempre que després te'n penedisques. Però, en el moment que te'l fas és un acte de compromís i autenticitat. I de tantes coses en la vida ens en penedim! A més, potser no el pots esborrar totalment però sí que el pots modificar o tapar amb una altre dibuix.
2. D'acord, fa una mica de mal. També fa mal depilar-se, anar al dentista, operar-se, etc., i ningú no en diu res.

EL DEBAT (pàgs. 242-243)

A les hores d'ara, potser ja no faça falta fer una votació per determinar el tema de debat. Segurament alguna de les opcions que s'han plantejat haurà suscitat el suficient grau d'interès i controvèrsia per a ser triat sense esforç com a tema del debat. El dia D cal revestir-lo d'un cert grau de solemnitat, sobretot, d'orde i organització, especialment en la tria del moderador, dels participants, de la disposició de l'espai, del repartiment de la fitxa d'avaluació, etc.

En tenir una certa experiència, si els resultats de l'activitat han estat bons, hom pot plantejar el debat en un altre espai més gran que permeta el debat entre dos grups-classe, en una mena de competició dialèctica. En aquest cas és convenient anunciar el debat als taulers d'anuncis, convidar el professorat del grup classe, fer una crònica de l'acte, fotografies... En definitiva, engrescar els participants perquè donen el millor d'ells mateixos.

III. LITERATURA (pàgs. 244-247)

L'ASSAIG

En aquesta unitat que s'aproxima al text argumentatiu i, com a conseqüència, als debats i a la capacitat per a intercanviar opinions diferents mitjançant la paraula, tractem l'**assaig**. Aquest és el gènere per excel·lència de l'opinió i la reflexió literària argumentada. Estudiem les característiques principals de l'assaig, els subgèneres més importants i l'autor contemporani més important: el valencià Joan Fuster. D'aquest estudiem els trets principals de la seua prosa i la seua posició ideològica i metodològica sobre la realitat.

1. (pàg. 245) Aforismes de Joan Fuster.

a) Significat dels aforismes:

- *Cal experimentar-ho...*: no tenim cap tipus d'obligació de provar coses que entren en contradicció amb els nostres valors o creences, o que no puguem aportar-nos més que inconvenients, simplement perquè ho facen els altres o siga moda.
- *Els llibres no supleixen la vida...*: no es pot viure sols de literatura (com el personatge del *Quijote*), però tampoc una vida sense llibres és una vida completa, perquè aquests ens permeten viure experiències i aprendre coses que no sempre la vida ens ofereix o ens posa en el camí.
- *La música és una conspiració...*: és una idea contradictòria: d'una banda, es defensa la necessitat del silenci i, de l'altra, l'escriptor es planteja si el silenci és quelcom real o un artificio del nostre pensament, ja que la natura no és silenciosa.
- *De més a més sempre són...*: les guerres, les fan els polítics i aquests normalment són d'edat avançada. És com si amb l'edat o la maduresa, s'abandonessen els valors i els somnis idealistes de la joventut i se n'imposessin d'altres que tenen més a veure amb interessos més bastards.

- b) Activitat d'expressió oral, perquè els alumnes reflexionen i manifesten lliurement el seu punt de vista sobre els temes dels aforismes de Fuster: *experimentar, llibres, guerra i música*.
- c) Activitat de creació que permet als alumnes expressar lliurement i de forma breu els seus punts de vista i opinions sobre temes d'actualitat. Resposta oberta.

2. (pàgs. 246-247) Activitat de comprensió lectora.

- a) Tesi: es troba implícita al llarg de tot el text i més explícita en les tres últimes línies.

Arguments:

- 1. Línies 3, 4 i 5.
- 2. Línies 6-12.
- 3. Línies 13-18.
- 4. Línies 23-25.
- b) 1) Empreses molt poderoses que es dediquen al negoci de la música i que tenen sucursals per tot el món: **multinacionals del ram**
- 2) Música de qualsevol tipus que no deixa de sonar: **discurs sonor**
- 3) Procés pel qual la música deixa de ser un privilegi de classes acomodades: **democratització**
- 4) La música ens fa companyia, però no dediquem atenció i temps a entendre-la: **sentim música i no l'escoltem**
- c) Preguntes retòriques amb intenció irònica:
 - Un retorn al silenci?
 - Per a què el silenci?
- d) L'escepticisme en Fuster:
 - Un retorn al silenci? Serà difícil.
 - La música és una conspiració contra el silenci, siga Bach, siga el rock. Però ha existit mai el silenci?

RECERCA I EXPRESSIÓ

- 3. (pàg. 247) Aquest és un exercici de producció escrita per a imitar la tècnica literària dels aforismes. Els temes que es proposen són temes actuals i vinculats als interessos dels alumnes. Poden ampliar-se seguint els seus suggeriments.

- 4. (pàg. 247) Aquesta és una activitat de producció escrita oberta que s'ha de preparar. L'alumne ha de produir un text fonamentalment argumentatiu, en el qual tracte de rebatre l'opinió de Fuster sobre la música. Primerament ha de preparar les idees del text. Ha de tenir clara la tesi que defensarà i els arguments que argüirà. Quan redacte el text no ha d'oblidar de disposar les idees en paràgrafs i que el text ha de respondre a una estructura d'introducció, desenvolupament i conclusió. La tesi ha de quedar explícita en el cos de l'argumentació i la conclusió hauria d'arreglar els arguments exposats al llarg del desenvolupament.

IV. TÈCNIQUES LITERÀRIES (pàgs. 248-249)

ELS SUBGÈNERES DE L'ASSAIG

- 1. (pàg. 248) Aquesta és una activitat senzilla d'identificació dels subgèneres a partir solament de la informació que el nom del subgènere ens ofereix. No cal, per fer l'exercici, donar les característiques de cada subgènere, ja que són fàcils d'identificar.

Text A: diari íntim

Text B: diccionari fingit

Text C: carta simulada

2. (pàg. 249) Hem aprofitat, en aquesta activitat, el text assagístic de Fuster estudiat en la part de literatura perquè els alumnes n'identifiquen el subgènere.
El text *Contra la música* és un article periodístic d'opinió (pura divagació).
3. (pàg. 249) En aquest exercici, l'alumne ha de reconèixer en els fragments alguna de les característiques bàsiques del gènere de l'assaig:
- “Un infundi no hauria de ser honorablement qualificat de mentida sinó quan és perfecte”: **recursos per a convèncer el lector**
 - “De vegades em passejo pels carrers amb l'exclusiu objecte de mirar la cara dels homes i de les dones que passen”: **referències a la persona i les circumstàncies de l'autor**
 - “Detingueu-vos, barcelonins, amics meus”: **hi ha al·lusions al lector**
 - “La cara dels homes i de les dones que han passat dels 30 anys, quina cosa impressionant!”: **punt de vista de l'autor sobre el tema**

V. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 250-257)

UNITAT I DIVERSITAT: LA VARIACIÓ I L'ESTÀNDARD

Les manifestacions de la variació lingüística segons les coordenades geogràfiques i la consolidació d'un estàndard com a variant comuna compartida i com a model de referència d'ús són els temes fonamentals d'aquest apartat. Els alumnes han d'arribar a identificar les varietats dialectals més importants de la llengua i els trets fònics, lèxics i morfosintàctics que les caracteritzen. També hi ha la intenció de desfer alguns prejudicis lingüístics, ben habituals, com ara:

- L'oposició dialecte (“parlar de segona categoria, vulgar i inculte”) / llengua (“manera d'expressar-se prestigiosa, pròpia de persones educades i de països avançats”).
- L'ús de qualificatius com els següents aplicats a les llengües com a valoracions absolutes i objectives: dolces o aspres, agradables o desagradables a l'oïda, gracioses o serioses, perfectes o imperfectes, útils o inútils, fàcils o difícils.
- La desconexió que se sol establir entre la llengua i la cultura que s'hi expressa, entre influència cultural i lingüística i influència política, social o militar.
- etc.

LA VARIACIÓ GEOGRÀFICA: ELS DIALECTES (pàgs. 251-252)

1. i 2. (pàg. 251) Activitat d'acostament a la variació dialectal, de reconeixement a la diversitat i la unitat de la llengua.
- Per orientar l'observació, els podem demanar que identifiquen en el mapa, els estats i les comunitats autònomes que representa.
 - L'activitat 1 és d'acostament a la variació dialectal, de reconeixement a la diversitat i la unitat de la llengua.
 - L'activitat 2. Solucions
- a) A la Catalunya Nord: amb el francès i amb l'occità. A Catalunya: amb l'occità (aranès), amb el francès, amb l'aragonès i amb el castellà. A Andorra: amb el francès, amb el castellà i amb l'occità.
- A les comarques d'Aragó: amb el castellà i amb l'aragonès. A terres valencianes: amb el castellà [Tot i que no ho recull el mapa, encara podríem dir que hi ha contacte amb parlars de base

aragonesa a les comarques interiors]. A les Illes Balears: amb el castellà. A l'Alguer: amb l'italià i amb el sard. A la comarca del Carxe: amb el castellà.

A més, fóra bo recordar el contacte amb altres llengües derivat del turisme i la immigració: l'anglès, el francès, el noruec, l'alemany, l'àrab, el rus, etc.

- b) Es troben en procés de minorització l'occità, l'aragonés i el sard. Són llengües minoritzadores el castellà, el francès i l'italià.
- c) A França, a Espanya, a Andorra i a Itàlia.
- d) A Aragó, a Catalunya, a la Comunitat Valenciana, a les Illes Balears i a Múrcia.
- e) Bloc occidental: Andorra, part occidental de Catalunya, la Franja d'Aragó, les comarques valencianes i el Carxe. Bloc oriental: la Catalunya Nord, part oriental de Catalunya, les Illes Balears i l'Alguer.

LA VARIACIÓ DIALECTAL: SOBRETOT UNA QÜESTIÓ FONÈTICA (pàgs. 251-252)

3. (pàg. 252) Anàlisi del mapa dialectal.

- a) [kəmi] [páre]: Dialecte oriental central i septentrional (Barcelona, Tarragona, Girona, Rosselló, Illes Balears, l'Alguer)
[kami] [páre]: Dialecte occidental (Franja de Ponent, Andorra, Lleida, sud de Tarragona, Castelló, València i Alacant)
- b) Al dialecte occidental per la manera de pronunciar la [a] i la [e].
- c) Solucions:
 - (1) territoris inclosos en el bloc oriental
 - (2) territoris inclosos en el bloc occidental
 - (3) territoris inclosos en el bloc oriental
 - (4) Illes Balears

ALTRES CARACTERÍSTIQUES DIALECTALS SECUNDÀRIES (pàgs. 252-253)

Exposició teòrica que analitza els trets fonètics, morfològics i lèxics més importants de les varietats dialectals de la nostra llengua. Suggerim la possibilitat de basar les nostres explicacions en mapes lingüístics que arrepleguen aquestes varietats.

UN TRESOR: EL MOSAIC DELS NOSTRES PARLARS (pàg. 253)

- 4. (pàg. 253) Activitat d'identificació que permet localitzar les ciutats més importants que formen part dels dos blocs de varietats de la llengua.
- 5. (pàg. 253) Relació entre bloc dialectal i ciutats.
Bloc occidental inclou: Alacant, Castelló de la Plana, València, Alcoi, Morella, Gandia, Alzira, Sagunt, Vinaròs, Andorra la Vella, Lleida, Fraga, Tortosa.
Bloc oriental inclou: Maó, Perpinyà, Tarragona, Girona, Eivissa, Palma de Mallorca.
- 6. (pàg. 253) Varietats dialectals de les ciutats.
Nord-occidental: Morella, Vinaròs, Andorra la Vella, Lleida, Fraga, Tortosa
Valencià: Alacant, Castelló de la Plana, València, Alcoi, Gandia, Alzira, Sagunt
Rossellonés: Perpinyà
Central: Tarragona, Girona
Balear: Maó, Eivissa, Palma de Mallorca

LA REALITAT LINGÜÍSTICA VALENCIANA (pàgs. 254-257)

CONVIVÈNCIA DE LLENGÜES (pàgs. 254-255)

7 i 8. (pàg. 255)

Activitats de síntesi que permeten analitzar els conceptes de diversitat lingüística i cultural treballats en unitats anteriors, així com conèixer el marc legal que preveu la cooficialitat del valencià i del castellà.

LES SUBVARIETATS DEL VALENCIÀ (pàg. 255-257)

9. (pàg. 256) Identificació de trets dialectals. Solucions:

- (a) territoris inclosos dins la varietat nord-occidental (incloses les comarques valencianes septentrionals)
- (b) sobretot valencià central
- (c) territoris inclosos dins la varietat nord-occidental (incloses les comarques valencianes septentrionals) i part del valencià meridional
- (d) tot el domini lingüístic tret de la major part del valencià (castellonenc, central i meridional)
- (e) castellonenc, valencià central i part del meridional
- (f) sobretot valencià central [també a la Franja d'Aragó]
- (g) les Illes Balears, punts de la costa de Catalunya (Cadaqués, Blanes) i Tàrbena (valencià meridional)
- (h) part del valencià meridional
- (i) sobretot en part del valencià meridional
- (j) jo pense: valencià (castellonenc, central i meridional); jo pens: a les Illes Balears; jo penso: nord-occidental (incloses les comarques valencianes septentrionals, oriental central)
- (k) tot el domini lingüístic inclòs part del valencià (comarques septentrionals i part de les meridionals)
- (l) vermell: bloc oriental i part del valencià meridional
- (m) territoris inclosos dins la varietat nord-occidental (incloses les comarques valencianes septentrionals)
- (n) tot el bloc occidental

10. (pàg. 257) Resposta que dependrà de la localitat d'on siguen els aprenents. Caldrà insistir en les característiques de la subvarietat pertinent.

11. (pàg. 257)

Activitat de síntesi que permetrà als aprenents sistematitzar les subvarietats del valencià.

Els dialectes i la varietat comuna o estàndard (pàg. 257)

12. (pàg. 257)

Activitat de reflexió que permetrà fer un balanç dels progressos, de les mancances i de la viabilitat de la construcció d'un model **estàndard** eficaç per a tota la comunitat lingüística. Convé fer èmfasi entre la necessitat que l'estàndard arreplegue els **trets comuns** de la major part dels parlars a fi que siga un instrument de comunicació interdialectal eficaç i viable. L'estàndard fa un paper pràctic en les societats que difícilment és realitzable si és excessivament polimòrfic. Convé posar exemples concrets d'ús de l'estàndard en la realitat actual: "Com es podria fer publicitat, teatre, cinema, premsa, etc. que pogués ser entés per tots els parlants del mateix idioma?"

13. (pàg. 257) Probablement que els parlants no el reconeixerien com a propi i, doncs, difícilment tindria viabilitat com a vehicle de comunicació interdialectal.
14. (pàg. 257) La varietat estàndard ens permet comunicar-nos amb persones de dialectes diferents al nostre; per a fer-la viable cal que aquesta s'use en els mitjans de comunicació, en l'ensenyament, en la publicitat, en els llibres...

VI. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 258-267)

En lèxic i semàntica tanquem el treball de la fraseologia amb les locucions i els refranys. En morfologia i sintaxi, treballem les formes no personals del verb, tanquem l'anàlisi i la sistematització dels pronoms febles amb els de complement circumstancial, els de règim verbal i la combinació binària; també acabem l'estudi de l'oració amb les subordinades adverbials comparatives; descrivim els usos dels verbs *ser* i *estar* en determinacions circumstancials de temps. Pel que fa a fonètica i ortografia, repassem la distinció entre [ɔ̃] i [j] i fem una introducció a l'ús dels tipus de lletra diferent; acabem aquest apartat, com sempre, amb un dictat.

LÈXIC I SEMÀNTICA LA FRASEOLOGIA (i 2)

1. (pàg. 258) Identificació de locucions. Solucions:
1. a fi de: Locució conjuntiva.	16. si fa no fa: Locució adverbial.
2. a l'entorn de: Locució prepositiva.	17. lleig com un fus: Locució adjectiva.
3. a la vora de: Locució prepositiva.	18. llepar-se els dits: Locució verbal.
4. a les fosques: Locució adverbial.	19. malgrat que: Locució conjuntiva.
5. al cap i a la fi: Locució adverbial.	20. no arribar a la sola de la sabata d'algú: Locució verbal.
6. de gom a gom: Locució adverbial.	21. per davall de: Locució prepositiva.
7. colp baix: Locució nominal.	22. pota de gall: Locució nominal.
8. de bat a bat: Locució adverbial.	23. ser carn i ungla: Locució verbal.
9. de ben segur: Locució adverbial.	24. ser un mussol: Locució verbal.
10. de cap a peus: Locució adverbial.	25. tela metàl·lica: Locució nominal.
11. de sobte: Locució adverbial.	26. telèfon mòbil: Locució nominal.
12. en comptes de: Locució prepositiva.	27. tocar ferro: Locució verbal.
13. fil per randa: Locució adverbial.	28. tot seguit: Locució adverbial.
14. fort com un bou: Locució adjectiva.	29. ull de poll: Locució nominal.
15. ja que: Locució conjuntiva.	30. vi negre: Locució nominal.
2. (pàg. 259) Recerca de locucions. Resposta oberta. Suggerim arreplegar les propostes dels aprenents per a ampliar el llistat de locucions.
3. (pàg. 259) Interpretació del significat de refranys
Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent. Caldrà tenir en compte que els refranys són expressions arrelades als costums i a les tradicions culturals de la nostra societat.
- Ens aconsella que cal conrear l'amistat si volem tenir ajuda en tot moment.
 - Informa que la pluja primaveral és molt bona per a l'agricultura.
 - Metafòricament estableix una semblança entre pares i fills; les virtuts i els defectes s'hereten.

- d) Anuncia pluja abundant si el cel s'ompli de núvols que recorden anyells.
 e) Posa en relació dos fets: el vent de ponent sol ser molt calent i eixut quan bufa en terres valencianes i és, doncs, molt dolent, sobretot a l'estiu; de ponent, en concret, de Castella, han vingut històricament alguns problemes: el centralisme del govern espanyol situat en ciutats castellanes (Valladolid, Toledo o Madrid), la derrota de la Guerra de Successió al 1707 (batalla d'Alamanza)...
- f) Convé ser qui mana, qui dirigeix o ser autònom encara que siga dins parcel·les petites.
 g) Informa que la neu és molt bona per al camp.
 h) No hem de buscar els defectes en les coses que ens vénen donades.
 i) Les relacions de parentiu ('sang') són bàsiques: les persones que són família s'ajuden mútuament, s'estimen, es fan costat.
 j) Aconsella que hem de ser prudents quan parlem.

4. (pàg. 259) Activitat de recerca de refranys.
 Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

5. (pàg. 259) Ampliació de vocabulari; verbs sinònims.
 a): respondre; b) assegurar; c) enraonar; d) exposar; e) replicar

6. (pàg. 259)
 Activitat d'enriquiment lèxic. Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

MORFOLOGIA I SINTAXI

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL (6): LES FORMES NO PERSONALS DEL VERB (INFINITIU, PARTICIPI I GERUNDI)

7. (pàg. 260) Ús de les formes no personals. Solucions:

<u>Infinitiu</u>	<u>participi passat</u>	<u>gerundi</u>	<u>conjugació</u>
jugar	jugat	jugant	1a
batre	batut	batent	2a
fugir	fugit	fugint	3a
escriure	escrit	escrivint	2a
respondre	respost	responent	2a
romandre	romàs	romanent	1a
prendre	pres	prenent	2a
plorar	plorat	plorant	1a
traure o treure	tret	traient (o traent)	2a
viure	viscut	vivint	2a
confondre	confós	confonent	2a
fregir	fregit	fregint	3a
ferir	ferit	ferint	3a
llogar	llogat	llogant	1a
permetre	permés	permetent	2a
extraure o extreure	extret	extraient (o extraent)	2a
fer	fet	fent	2a
veure	vist	veient (o veent)	2a
merèixer	merescut	mereixent	2a

beure	begut	bevent	2a
llegir	llegit	llegint	3a
nàixer o néixer	nascut	naixent	2a
morir	mort	morint	3a
saber	sabut	sabent	2a
perdre	perdut	perdent	2a
encendre	encés	encenent	2a
interrompre	interromput	interrompent	2a
aparéixer	aparegut	apareixent	2a
ser o ésser	sigut (o estat)	sent (o essent)	2a
haver	hagut	havent	2a
coure	cuit	coent	2a

8. (pàg. 260) Deducció de la forma del gerundi. Solucions.

a) -ant; b) -ent; c) -int

9. (pàg. 260) Clasificació del participi. Solucions:

conjugació	terminació	exemples
1a conjugació	-at	<i>jugat</i> ; plorat; llogat
2a conjugació	-ut	<i>batut</i> ; begut; sabut; perdut; interromput; aparegut; sigut; hagut
	-és	pres; permés; encés
	-it	cuit; escrit
	-et	tret; extret; fet
	-st	respost; vist
	-scut	viscut; merescut; nascut
	altres terminacions	<i>confós</i> ; romàs; mort
3a conjugació	-it	<i>fugit</i> ; llegit; fregit; ferit

10. (pàg. 260) Ús de les formes no personals del verb. Solucions:

- a) plogut; plovent; passat; estenent
- b) vist; permés
- c) sigut o estat; interromput; eixit; fugit
- d) desapareixent; desaparegut
- e) tret; treta
- f) escrivint; escrit (o escrits)
- g) deixat; posades
- h) movent-se

ELS PRONOMS PERSONALS FEBLES (i 4): ELS PRONOMS DE COMPLEMENT CIRCUMSTANCIAL I DE RÈGIM VERBAL. LA COMBINACIÓ DE PRONOMS FEBLES (i 3)

11. (pàg. 263)

Identificació i pronominalització dels complements circumstancials.

- a) a Madagascar: CC de lloc (de direcció); **Hi** he anat
- b) bé: CC de manera; Aquella pel·lícula **hi** acaba

- c) d'un tercer pis: CC de lloc (de procedència): **N'**ha caigut
 d) amb l'ordinador: CC d'instrument; **Hi** he après
 e) a Almoines: CC de lloc (de situació); de Castelló de la Ribera: CC de lloc (de procedència); **Hi** treballem però **en** venim cada dia

12. (pàg. 263) Identificació i pronominalització dels complements de règim verbal.

- a) de temes inversemblants: Sempre **en** discuteixen
 b) en les seues coses: Són uns egoistes: només **hi** pensen
 c) de les notes: Victòria no **en** presumeix mai
 d) de la seua actitud negativa: No se **n'**adona
 e) a les despeses: Tots **hi** hem contribuït

13. (pàg. 263) Ús de les combinacions binàries de pronoms febles adequades.

- a) li ho he dit e) Corda'ls-les?
 b) Deixa-l'hi f) Laura se'ls pinta
 c) Volia llegir-nos-els g) Laura li'ls deixa
 d) Pots dur-n'hi?

14. (pàg. 264)

Pronominalització de complements i realització de les combinacions adients.

- a) la revista: CD determinat f. s. (la); damunt la taula: CC de lloc (situació: hi); Pots deixar-la-hi
 b) cap llibre: CD quantificat (en); de la biblioteca: CC de lloc (de procedència: en); Encara no n'he agafat cap de la biblioteca (o Encara no n'he agafat cap llibre)
 c) a les palpenes: CC de manera (hi); a l'habitació: CC de lloc (de direcció: hi); No hi entres a les palpenes (o No hi entres a l'habitació) Només és possible posar-hi un pronom hi.
 d) un correu electrònic: CD indeterminat, indefinit o quantificat (en); amb el teu ordinador: CC d'instrument (hi); N'hi he escrit un
 e) de videojocs: CR (en); amb mi: CC de companyia (hi); Per què no n'hi parles
 f) de l'institut: CC de lloc (de procedència: en); a les tres i quart: CC de temps (ací pronominalitza com a hi perquè fa referència a una hora concreta. Vg. la nota a peu de pàgina de la 262); N'hi hem tornat
 g) molts amics: CD quantificat (en); a Elx: CC de lloc (situació: hi); N'hi tenia molts
 h) el disc: CD determinat m. s. (el); a Enric: CI s. (li); a sa casa: CC de lloc (de direcció: hi); li l'hi portaré (aquesta construcció és estranya a la llengua habitual, sembla forçada, de fet l'oració original hauria de ser Portaré el disc a casa d'Enric, amb dos complements; per això diem que no són gens comunes les oracions construïdes amb una combinació de tres pronoms febles)

15. (pàg. 264)

Pronominalització de complements.

- a) li les
 b) li'n
 c) los-hi
 d) Me'l
 e) -la; la hi
 f) se'ls; me n'
 g) -te'l
 h) li les; li-les

L'ORACIÓ (i 8): LES ORACIONS COMPOSTES SUBORDINADES ADVERBIALS COMPARATIVES

16. (pàg. 265)

Ús dels connectors i anàlisi d'oracions subordinades adverbials comparatives.

- a) més... que... (comparativa de superioritat);
- b) menys que (comparativa d'inferioritat);
- c) com menys... més... o com més... menys o com més... més o com menys... menys (comparativa de proporcionalitat);
- d) tant de... com (comparativa d'igualtat) o més... que (comparativa de superioritat);
- e) menys... que (comparativa d'inferioritat).

17. (pàg. 265)

Redacció d'oracions subordinades adverbials comparatives.

- (a) Lluís és tan bon esportista com Carles
- (b) Com més coneixia Carme, més l'estimava
- (c) Jo tinc menys interès en el futbol que tu en el bàsquet
- (d) Jo era més prim que un fideu
- (e) Isabel escriu tant com llig Enric

FIXA-T'HI: ser o estar?

18. (pàg. 265)

Identificació dels valors dels verbs *ser* i *estar* con a sinònims de *trobar-se* o de *viure*, respectivament.

Trobar-se: a); c); f).

Viure o residir en un lloc: b); d); e).

19. (pàg. 265)

Deducció de la regla d'ús dels verbs *ser* i *estar* en determinacions circumstancials de lloc.
ser (trobar-se); *estar* (viure o residir).

20. (pàg. 265)

Aplicació de les normes d'ús dels verbs *ser* i *estar* en determinacions circumstancials de lloc.
a) serem; b) està; c) estaves; d) és; ser; e) era; f) són; g) és; És.

21. (pàg. 266)

Activitat de discriminació de [ɫ̞] i [j]. Seguiu el procediment habitual.

EL TIPUS DE LLETRA. LA REDONA, LA CURSIVA I LA NEGRETA

22. (pàg. 267) Aplicació de les recomanacions d'ús del tipus de lletra.

- a) L'evangeli segons Jesucrist
- b) Un tramvia anomenat desig
- c) statu quo
- d) **Les cèl·lules**
- e) entonces; aleshores
- f) Laura enraona sola
- g) fa; la

REPÀS D'ORTOGRAFIA: EL DICTAT

23. (pàg. 267) Dictat. Seguiu el procediment habitual.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 269)

1. La resposta a aquesta pregunta permet comprovar fins a quin punt l'alumnat coneix els procediments per a rebatre arguments (la concessió i la refutació). Ens remetem a la informació de la pàg. 241.
2. Tesis defensades per Joan Fuster en els aforismes següents:
 - a) Res és per a sempre, i menys les opinions sobre les coses.
 - b) El pas de temps idealitza les experiències viscudes o la quotidianitat trivialitza les experiències més sublimes.
 - c) Crear-se expectatives produeix sempre una certa frustració.
 - d) Rebuig dels extremismes ideològics.
3. Cf. la informació de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàg. 250).
4. Cf. la informació de LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 251-252).
5. Trets dialectals. Solucions:
 - xiquet: tot el bloc occidental
 - lo cavall: territoris inclosos dins la varietat nord-occidental (incloses les comarques valencianes septentrionals)
 - [reó]: part del valencià meridional
 - [kantá] (en comptes de [kantár]: tot el domini lingüístic inclòs part del valencià (comarques septentrionals i part de les meridionals)
 - sa taula: les Illes Balears, punts de la costa de Catalunya (Cadaqués, Blanes) i Tàrbena (valencià meridional)
6. Cf. la informació de l'activitat 5.6 en LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàg. 257).
7. Resposta que exigeix repassar la informació de l'apartat CONEGUEM LA LLENGUA en les unitats 7 i 8.
8. Resposta oberta. Suggerim els sinònims de la pàg. 259: *assegurar, enraonar, exposar, replicar* o *respondre*.
9. Formes no personals del verb. a) corrent; b) he vist; venint; c) vivint; viscut.
10. Identificació dels CC i dels CR i pronominalització corresponent.
 - a) del cine: CC de lloc (de procedència: en); tard: CC de temps (normalment, el CC de temps no pronominalitza); **N'**hem tornat tard;
 - b) mai: CC de temps (normalment, el CC de temps no pronominalitza); a la victòria: CR (hi); El meu equip no **hi** renuncia mai;
 - c) amb les teues idees: CR (hi); **Hi** estic d'acord;
 - d) a la porta de l'institut: CC de lloc (de situació: hi): Us **hi** arplegaré;
 - e) de sobines: CC de manera (hi): Maria **hi** dorm.
11. Pronominalització de complements i realització de les combinacions adients.
 - a) la moto: CD determinat f. s (la); a l'aparcament: CC de lloc (de situació: hi); **La hi** he deixat;
 - b) la brossa: CD determinat f. s (la); al contenidor: CC de lloc (de direcció: hi); Trau-**la-hi**!
 - c) la pilota: CD determinat f. s (la); als meus nebots: CI plural (els); **Els la** tornaré.
12. Redacció d'oracions subordinades adverbials comparatives.
Activitat de resposta oberta.
13. Aplicació de les normes d'ús dels verbs *ser* i *estar* en determinacions circumstancials de lloc.
 - a) està (o ha estat)
 - b) és (o deu ser o ha sigut)
 - c) estava

14. Iugoslàvia; projectil; injectar; papaia; acomboiar; parafrasejar
15. Aplicació de les recomanacions d'ús del tipus de lletra.
- a) Batman
 - b) in media res
 - c) **La catalèpsia**

Notes

